Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Πρὸς τοὺς ἀναγνώστας.

Προοιμιαζόμενοι εἰς τὴν πρὸ ἑνὸς χρόνου ἐκδοθεῖσαν διατριβὴν τῆς Δευτέρας Ἐπιστρατείας, ὑπεσχέθημεν νὰ δημοσιεύσωμεν κατόπιν δύο ἕτερα, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἐπεγράφετο „Εἰρηνικὴ „τοῦ συντάγματος ἀναπαλαίωσις", τὸ δὲ „Τί τὸ συμφέρον; Πό„λεμος ἢ εἰρήνη;" — Καὶ τὴν μὲν πρώτην ἐξεδώσαμεν, ἐπίσης ὅμως καὶ τὴν δευτέραν.

Συμπεσόντος δὲ ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ ναυτικοῦ ἀποκλεισμοῦ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀποφασίσαντες [illegible] τὸ διαπραγματευθὲν [illegible] τὸ θέμα τοῦτο, ἐκρίναμεν καλὸν [illegible] ἀναγκαῖον, νὰ μετασκευάσωμεν καὶ συμπληρώσωμεν [illegible] αὐτὸ καὶ τὴν μετα[illegible] [illegible] σχηματίσῃ νέαν πραγματείαν [illegible], „ὁ ὑπὸ τῆς Εὐρώπης „ναυτικὸς τῆς Ἑλλάδος ἀποκλεισμὸς καὶ ἡ ἀφόπλισις αὐτῆς", καθ' ὅτι ὀλίγον διεξοδική, ἂν [illegible] καὶ ἡ γνῶσις καὶ ἡ μεγάλη αὕτη συνεπείᾳ ἀξίαν καὶ [illegible] ἀνάπτυξιν [illegible] τοῦτο ἐστρέψαμεν νὰ χρησιμεύσῃ μᾶλλον ὡς ἱστορικὸν δοκίμιον τῶν μεταγενεστέρων ἢ ὡς διδασκαλία τῶν συγχρόνων, οἵτινες ἀδόξως ἢ ὀλίγον περὶ σπουδαίων ἐνδιαφέρονται, ἐνῷ [illegible].

Καὶ ἴσως θὰ φαντάζονται τινες δίκαιον, διότι [illegible] ὅτι οἱ τῶν πραγμάτων σήμερον ἐγκύπτοντες εἴτε ἐξ ἰδίων, εἴτε ἐξ ἀλλοτρίων ἐμπνεύσεων ὁρμώμενοι, [illegible] ὡς [illegible] τὴν πατρίδα, καὶ ἄγουν αὐτὴν εἰς ἀσφαλῆ σωτηρίας καὶ εὐημερίας λιμένα, ἤθελεν [illegible] καὶ [illegible] νὰ θεωρῶν ἕτερος [illegible] καὶ [illegible] ἢ ἀξίας τινὸς προσοχῆς. Οἱ τοιοῦτοι ὅμως [illegible] νὰ πιστεύσωμεν ὅτι θέλουν [illegible] τὴν [illegible] καὶ ὅλοι [illegible] εἰς τὸ βάραθρον εἰς ὃ [illegible].

3΄

Ὁ ὑπὸ τῆς Εὐρώπης Ναυτικὸς τῆς Ἑλλάδος ἀποκλεισμὸς καὶ ἡ ἀφόπλισις αὐτῆς

ὑπὸ

Ἠλία Ζερβοῦ Ἰακωβάτου.

„Ὅπου θ' ὁ χείρων τἀγαθοῦ μεῖζον σθένει,
„Κἀποφθίνει τὰ χρηστά, χὠ δειλὸς κρατεῖ,
„Τούτους ἐγὼ τοὺς ἄνδρας οὐ στέρξω ποτέ (Σοφ. Φιλ.)"

Μέρος Πρῶτον

Α΄

Ἀπαίσιον καὶ μοναδικὸν ἴσως εἰς τὰ χρονικὰ τοῦ διεθνοῦς δικαίου γεγονὸς, οὐδεμίαν περιποιοῦν τιμὴν εἰς τὸν ἐπὶ ὑπερόχῳ πολιτισμῷ ἐγκαυχώμενον τοῦτον αἰῶνα, θέλει ἤδη μετὰ ζοφεροῦ καλάμου ἀναγράψῃ ἡ σύγχρονος ἱστορία, καὶ μεταδόσῃ εἰς τὰς μεταγενεστέρας ὡς ἄθεσμον καὶ αἰσχρὰν κληρονομίαν. Τὸ γεγονὸς τοῦτο εἶναι ἡ καταστροφὴ τοῦ δράματος τῆς δευτέρας ἐπιστρατείας, ἐπελθούσης μετὰ τὸν ὑπὸ τῆς Εὐρώπης ναυτικὸν τῆς Ἑλλάδος ἀποκλεισμόν.

Ἂν τοιαύτη βιαία καὶ ὑβριστικὴ ἐπίθεσις διεπράττετο ὑπὸ ἰδιωτῶν κατὰ ἑτέρων ἰδιωτῶν, ἤθελε ἀσφαλῶς χαρακτηρισθῇ

θῆ ὡς ἡ μεγίστη τῶν ἀθεμιτουργιῶν, καὶ διεγείρουσα τὴν γενικὴν
ἀγανάκτησιν, προκαλέσῃ καὶ τὴν δικαίαν τῶν νόμων [illegible]
ἀλλὰ διαπραττομένη ὑπὸ μεγάλων καὶ κραταιῶν κυβερνήσεων κα-
τὰ ἔθνους μικροῦ καὶ [illegible], θέλει ἴσως, ἂν ὑπό τινων δὲν
θεωρηθῇ καὶ ὡς [illegible] καὶ σωτήριος, χαρακτηρισθῇ μόνον
ὑπὸ τῶν ἄλλων ὡς ἁπλῆ κατάχρησις ἰσχύος πρὸς ἐξασφάλισιν
δῆθεν τῆς γενικῆς εἰρήνης.

Πλὴν τίνες λόγοι ὑπηγόρευσαν τὸ ἀποτρόπαιον καὶ νέον ἀ-
ξιοθρήνητον τοῦτο γεγονός; Ποία ἀνάγκη ἢ μᾶλλον δικαιοσύνη
ἐπέβαλε τὸν θαλάσσιον αὐτὸν ἀποκλεισμὸν καθ' ἑνὸς ἐλευθέρου καὶ
ἀνεξαρτήτου ἔθνους; Ποία προσβολὴ καὶ ἐπικίνδυνος [illegible] νόσος ἐ-
προκάλεσε τὴν ὠργισμένην ζώνην τῶν Εὐρωπαϊκῶν στόλων,
ἐξ ἧς περιεγράφθησαν οἱ Ἑλληνικοὶ λιμένες, καὶ ἀπηγορεύθη πᾶ-
σα ἐλευθέρα κοινωνία; Τίνες τέλος φόβοι παρώθησαν τὰς Εὐ-
ρωπαϊκὰς διπλωματίας νὰ συνασπισθῶσι καθ' ἡμῶν, καὶ νὰ προ-
βῶσιν εἰς τὸ ἔσχατον [illegible] καὶ βάρβαρον μέ-
τρον; — Ἡ κατὰ τῆς Τ[illegible] τῆς ἑλληνικῆς κυβερνή-
σεως; [illegible] πολεμικ[illegible] ἢ διατάραξις τῆς εἰ-
ρήνης [illegible] νὰ [illegible]
[illegible]. Ταῦτα εἶναι βεβαίως
[illegible] καὶ [illegible]
τὰ φαινόμενα καὶ τὰ [illegible].

Ἀλλ' εἶναι ἄραγε καὶ τὰ πραγματικὰ αἴτια, ἐξ ὧν τοσοῦ-
τον ἀνηλεῶς καὶ ἀναξίως μετεχειρίσθημεν καὶ ἤθελε μεταχειρισθῶ-
μεθα; εἶναι ἀρεστὰ καὶ ἔντιμα; Διενεργήθησαν τὸ ἐλάχιστον
καθ' ὅλης μοίρας εἰς τὰ ἀναφερόμενα μέτρα; — Ἂς μὴ προ-
καταλάβωμεν τὴν ἀνάγνωσιν, ἂς ἀφήσωμεν αὐτὴν ἐλευθέραν
καὶ ἀνεπηρέαστον νὰ σχηματίσῃ κρίσιν καὶ ν' ἀποφανθῇ-
αν; ἀφ' οὗ ἀναπτυχθῶμεν ἐπὶ τῶν πραγμάτων καὶ τῶν συν-
τελεσάντων πρὸς τὴν [illegible], διότι ἐκ τῆς ἀνα[illegible]-
ξεως αὐτῆς, καὶ τὰ ἀληθῆ αἴτια τῆς ἐνεργείας [illegible]
[illegible] θέλει προκύψῃ, καὶ οἱ σκοποὶ τῆς πρό-
τινος [illegible].

B.

Τί ἄραγε διενοοῦντο οἱ μετὰ τὴν Ὀκτωβριανὴν μεταβο-
λὴν πολεμικαὶ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀπέδειξαν διὰ τῆς [illegible]
ἐκθέσεως πολεμικῆς τῶν πολεμικῶν προπαρασκευῶν
καὶ

καὶ ἐπιτραπῇ; Καὶ ἵνα ἀπέναντι ἑκατέρας πολιτικῆς ἐτηρήθη δια-
γωγὴ ἢ ἑορτή; — Ἰδοὺ τὰ δύο ζητήματα ἐπὶ τῶν ὁποίων θέ-
λομεν διὰ μακρῶν ἀσχοληθῇ. Ἂς διαλάβωμεν περὶ τοῦ πρώτου.

Δύο κυρίως ὑποθέσεις δύναταί τις νὰ κάμῃ περὶ αὐτοῦ· ἢ ὅτι
κατέστη ἐν τοῖς πράγμασιν ἀναγκαῖον πολιτικόν, καὶ ἑνὸς τῶν πο-
λέμων πολιτικῆς σταθερᾶς καὶ ἀπαραιτήτως ἀποβαλλομένης, ἐπο-
νοῦν νὰ προβῶσιν ἀπ' εὐθείας πρὸς λύσιν τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος,
— ἢ ὅτι προέκυψεν ἐπικειμένων τινὰ θόρυβον, καὶ παρεσκευάζοντο νὰ
ὁρμηθῶσιν ἐξ αὐτῆς. Ἡ πρώτη ὅμως ὑπόθεσις ἀποκλείεται ἐξ αὐτῆς
τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, διότι καὶ ἐὰν ὑπῆρχον ἂν ἤμεθα πρὸς
τὴν Τουρκίαν, δὲν ἤμεθα πλέον καὶ μόνοι μνηστῆρες, εἴχομεν καὶ
ἐχθροὺς περὶ ἡμῶν πλέονας καὶ ἰσχυρούς, οἵτινες ἰδοὺ γε τὴν με-
ρίδα τοῦ λέοντος ἀρπάζουσι, ἀλλ' ἀπαιτοῦσι ὅλην τὴν λείαν. Ἑπομέ-
νως ἀμφιβάλλομεν ἂν μᾶς συνέφερε σήμερον ἡ κατάλυσις τῆς Τουρκίας.

Ἀπορρίπτομεν λοιπὸν ἡ [illegible] ὑπόθεσις, ἡ παραδεχόμεθα τὴς
περιστάσεις, αἵτινες καὶ διά[illegible] πολιτικὰς αὐτῆς ἐπο-
[illegible] ἐπὶ [illegible] τὸ 1880 μετὰ τὸν [illegible]
[illegible] 1885 [illegible]
[illegible] ἐν τοῖς πράγμασιν [illegible]
ζητήματα. Εἰς ἀμφοτέρας [illegible] κοινωνίας, ἐπέβαλλον βα-
ρεῖς φόρους, [illegible] ἐκτάκτως [illegible], προσεκάλεσαν
[illegible] χώρας, συνεκροτήθησαν ὑπέρογκα [illegible], προσεκάλεσαν
ἐφέδρους, συνεκέντρωσαν δυνάμεις πρὸς τὰ μεθόρια, παρήγ-
γελλον [illegible] πλοίων, καὶ ἠπειλοῦντο ἐπὶ πολλοὺς μῆνας
νὰ ἐμβάλωσιν εἰς τὸ [illegible] κράτος, καὶ νὰ ἔλθωσιν εἰς μο-
νομαχίαν μετ' αὐτοῦ πρὸς κατάληψιν [illegible] τῆς [illegible]
[illegible], ἐπιστρατεύσεως ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος [illegible]
[illegible] καὶ τῆς κατόπιν [illegible].

Ἀλλ' ἦσαν καὶ αἱ δύο αὗται περιστάσεις [illegible];
Ὠφείλομεν τώρα νὰ προβῶμεν εἰς ἀμφοτέρας, ὀλίγον [illegible]
[illegible], ἡ ἐπιστράτευσις; — Τοῦτο δέ, πιστεύομεν, [illegible]
[illegible] τοῦ [illegible] τῶν [illegible]. Λαμβάνοντες ὅθεν τὴν [illegible]
[illegible] ἐκ τῆς πρώτης ἐπιστρατεύσεως, κρίνομεν ἀναγκαῖον [illegible]
[illegible] περὶ τῶν [illegible] ζητήματος [illegible]
[illegible] τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ πρώτου [illegible] τῆς

Γαλλίας

Γαλλίας Σαὶντ-Ἰλαίρ, νὰ προεξετάσωμεν διὰ βραχέων, ἂν ἐδυνάμεθα νὰ καταλάβωμεν καὶ διὰ τῶν ὅπλων τὴν ἐπιδικασθεῖσαν ἢ καὶ ἀλλοτρίας ἀδελφικὴν χώραν, καὶ μετὰ ταῦτα ἀσφαλέστερον νὰ διατηρήσωμεν, ἐὰν ἤμεθα ἄνευ συμμάχων εἰς θέσιν ν' ἀποδυθῶμεν εἰς μακροχρόνιον μετὰ τῆς Τουρκίας ἀγῶνα καὶ ν' ἀποπερατώσωμεν αὐτὸν μόνοι, ἄνευ ἀλλοτρίας ἐπεμβάσεως.

Ἔχομεν λοιπὸν νομίμους λόγους, ὅπως καταλάβωμεν καὶ διὰ τῶν ὅπλων τὰς περὶ ὧν ὁ λόγος γαίας; — Ἐὰν ἡ πρὸς ἴδιον ὄφελος κατάληψις ἀλλοτρίας χώρας ὑπὸ οἱουδήποτε γίνεται ἀδίκημα, εἶναι πάντοτε κατάχρησις δυνάμεως καὶ ἑκάστοτε πρᾶξις παράνομος· ἡ ἀνάκτησις ὅμως ἐκείνων παρ' ἄλλων ἁρπαγέντων εἶναι πάντοτε φυσικὸν καὶ ἱερὸν δικαίωμα, διότι ἕκαστος λαὸς ἢ ἔθνος, δικαιοῦται νὰ ζῶσιν ἐλεύθερα καὶ ἀνεξάρτητα, καὶ νὰ ζῇ δι' ἑαυτὸ καὶ κατὰ τὴν ἀρέσκειάν του, οὐχὶ δι' ἄλλους καὶ ἀνωτέρως τῶν. Θέλει [illegible] δὲ καταλειφθῇ εἰς πρότερον ἢ αἰώνιον δουλείαν [illegible] καταδεσποζόμενα αὐτὰ ἄνευ λόγου; Δικαίωμα ἴσον καὶ [illegible], ὁπότε ὑπὸ τὸ χρόνον [illegible] διότι τὸ ἀνίκανον ἄνευ [illegible] διὰ τοῦ χρόνου, ἤτε διὰ τῆς καταχρήσεως μεταβάλλεται εἰς ἔγκυρον. "Quod initio vitiosum est, „non potest tractu temporis convalescere, nam adversus „hostem aeterna auctoritas esto."

Καὶ ἂν ὁ ἐπιτεθεὶς καταλυτὴς ἐβελτίωσε ὑλικῶς καὶ ἠθικῶς τὴν καταληφθεῖσαν χώραν, οὐδέποτε ἔπρεπε ἡ κατάληψις μεταβάλῃ χαρακτῆρα καὶ νομιμοποιηθῇ, διότι ἡ βελτίωσις εἶναι προσθήκη ἀνήκουσα πάντοτε εἰς τὸ κύριον πρᾶγμα κατὰ τὸ νομικὸν ἀξίωμα. "L'accessorio segue il principale" καὶ τὸ ὅμοιον τούτῳ, "Quod ex re mea superest meum est." Ἐφ' ὅσον ἡ ἁρπαγεῖσα χώρα οἱανδήποτε λάβῃ μορφήν, οὐδέποτε γίνεται ἰδία τοῦ ἅρπαγος, ἢ κοινὴ μετ' αὐτοῦ διὰ τῆς μεταβολῆς, διότι ἡ μεταμόρφωσις αὐτῆς διαρρύθμισις δὲν θεραπεύει τὸ ἀρχικὸν ἐλάττωμα, κατὰ τὸ ἕτερον ἀξίωμα. "Quae „ab initio inutilis fuit institutio, ex post facto con„valescere non potest." Ἡ ἐλευθερία καὶ ἀνεξαρτησία

ἦτο

ὅλοι συνυπάρχουν, ὅλοι μεγεθύνονται, ὅλοι ἑνοῦνται μεταξὺ κατα-
κτητοῦ καὶ καταπατηθέντος λαοῦ, ἐκτὸς ἂν ἐκεῖνος ἀφομοιω-
θῶσι καὶ ἐξαφανισθῶσιν. Εἶναι δίκαια ὅσον ἀποσπασθῶσι τοῦ
ἔθνους ἢ τῆς χώρας, ἐξ ἧς ἀφῃρέθησαν ἢ ἠλευθερώθησαν.

Ἂν δὲ ὑπάρχῃ καὶ ἄλλη χώρα ὑπὸ μόνης τῆς ἰσχύος κατα-
κτηθεῖσα, καὶ δικαιωθεῖσα πάντοτε ν' ἀναλάβῃ τὴν ἐλευθερίαν της, αὕ-
τη εἶναι ἀδιαφιλονεικήτως ἅπασα ἡ πολεμικὴ ἡμῶν κληρονομία
ἐξ ἧς ἀπεσπάσθη καὶ ἡ ὑπὸ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ὁμογνωμίας ἐπισημα-
σθεῖσα καὶ ὑπὸ τοῦ κατακτητοῦ συγχρόνως ἀνηρημένη. Ὁ ἐλεύθερος
τούτης [illegible] ἐδέσποζε, ὡς προηγουμένως, δύναται νὰ προσλάβῃ χαρακτῆ-
ρα δικαίου, δικαιοῦχος εἶναι μόνος ὁ κατακτηθείς, ὅστις καὶ ἄλλο-
τε ἀνασύρας τὸ ξίφος ἀπεκρούσθη πολλάκις ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν, καὶ ὁ ὁ-
μόθρησκος ἀδελφός του, ὁ ἐλεύθερος Ἕλλην, ὅστις θέλει καὶ εὐχαριστεῖται
νὰ συγκινηθῇ μετ' αὐτοῦ. Ὁ πρῶτος λοιπὸν ἀμφοτέρων γο-
νικὸς καὶ νόμιμος τίτλος, ἀπορρέει ἐκ τῆς [illegible] τῆς κα-
ταστροφῆς ἢ γενικῆς συγγ[illegible] ἐλεύθερος [illegible] δίκαιος
ἐκ τῶν πρώτων ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν [illegible] ἀγῶνος· καὶ ὁ τρίτος
[illegible]
καὶ ἴσως συμφερότερος τῆς [illegible]
ἢ ἀδελφικὸν, δίκαιον [illegible], καὶ δίκαιον ἰσοπο-
λιτείας, ἐὰν τοῦτο καταφρονηθῇ [illegible] ἐφ' ὧν κατασυντρίβονται
πάντες οἱ ἀντίθετοι τῆς τοιαύτης ἰσχυρισμοί.

Ἐὰν δὲ εἰς τούτους προσθέσωμεν καὶ τὸν ὑπὸ τῆς Βερο-
λινείου συνθήκης ἀπορρέοντα, θέλομεν σχηματίσει τετράγωνον
ἀδιάσπαστον καὶ ἀκρόπολιν ἀπόρθητον, μεθ' ἧς οὐδεὶς δύναται
ν' ἀντιπαραβληθῇ. Καὶ τῳόντι, τίνα νόμιμον τίτλον εἶχεν ἡ Αὐστρία
ὅτε κατέλαβε δύο μεγάλας, εὐάνδρους καὶ πλήρεις Τουρκικὰς
ἐπαρχίας; — Οὐδένα ἕτερον ἢ τοὺς ὄνυχας καὶ τοὺς ὀδόντας, οὓς ἔχει
καὶ τὸ θηρίον· αὐτὰ ὑπεισέρχονται εἰς αὐτὰς τὴν [illegible] ἐξέ-
ζησαν καὶ τὰς [illegible] χεῖρας, ὅπως ἐπαναφέρῃ δι' αὐτῶν
τάξιν. Τίνα νόμιμον τίτλον εἶχεν ἡ Ἀγγλία, ὅτε κατέλαβε
[illegible] ἑλληνικὴν νῆσον; — Οὐδένα ἕτερον
ἢ ἐμπορικήν τινα σύμβασιν, συνομολογηθεῖσαν χάριν ἀσφαλεί-
ας [illegible]· ἀλλὰ τοιαῦται συμβάσεις [illegible] δύναν-
ται νὰ ἔχωσιν ἰσχὺν ἐνώπιον τῆς [illegible], [illegible]

ἐκεῖ-

ἐνώπιον τὰ ἔθνη ὡς καὶ τὰ ἄτομα, δύνανται νὰ διατεθῶσιν ὡς ἐμπορεύματα, καὶ ἂν τὸ ἐμπόριον τῶν μαύρων δὲν ἐπιτρέπεται, πολὺ μᾶλλον ἐκεῖνο τῶν λευκῶν καὶ χριστιανῶν· ἡ προσωπικότης τῶν λευκῶν ὅμως εἶναι ἀναπαλλοτρίωτος, καὶ ἂν ἡ πλέον ἰσχυρὰ ἀλλὰ εἶναι ἀσθενὴ καὶ διατίθενται ἀντιτίμως τῶν ἰδίων ἀλλοτρίων δεσποτῶν πρὸς ἀλλοτρίας επιτολὰς. Τίνα λόγον νόμιμον ἔλεγεν ἡ Ῥωσσία, ἥτις ἀφοῦ ἐσυνεκρότησε τὴν ἀνάρρησιν τῆς Βουλγαρίας, καὶ ἐτρομοκράτησε τὰς ἀγρίας ὀρδὰς της, ἀπεμάκρυνε μὲ τὴν καταλαβὴν αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἐπιρροῶν της καὶ κατακτητικὸν μέρος τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας λόγῳ ἀποζημιώσεως; — Οὐδένα ἐπίσης, διότι ἡ κατάκτησις ὅτε δικαίωμα δημιουργεῖ, ὅτε νόμιμον λόγον παρέχῃ, ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ κατοχῆς, ἢ προτίθεται ν' ἀπελευθερώσῃ γνησίως, τὰς πατρῴας χώρας, ἢ δῆλος, ὅπως κάμῃ αὐτὸν αὐτονόμους.

Ἀλλὰ μήπως ἡ Τουρκία [illegible] ἀναλέγει λόγον ἐπὶ τῆς ἀποδοθείσης λωρίδος, ὡς κατὰ [illegible] ἀρπαγῆς ἀναλογῆς, καὶ πάθημα. Ἐκ τῆς καταστάσεως [illegible] διηγοῦνται [illegible] [illegible] [illegible] 1430 [illegible] ἡ Τουρκία τὰ Ἰωάννινα μετὰ [illegible] τῆς Κεφαλληνίας τοπωτεῖν αὐτῶν Δυνάς [illegible] ἦσαν, ὡς προκύπτει ἐξ ἐπισήμου ἐγγράφου τοῦ Πασᾶ τῆς [illegible] διαρπαγῆς Θεσσαλονίκης μεταφερθέντος ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου, βεβαίου ἐπικυρωμένου ἄλλοτε ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Νικολάου τοῦ Σπανοῦ, κειμένῃ ἐπὶ τῆς ἐντὸς τῆς λίμνης τῶν Ἰωαννίνων μικρᾶς νήσου.

„Ὁρισμὸς ὅνπερ ἔστειλεν ὁ Σινὰν-Πασᾶς,
ὁ τοῦ Σουλτάνου Μουρὰτ Βεζύρης εἰς τὰ Ἰωάννινα ἐπὶ τοῦ ἔτους ζλη (1430 Μ. Χ.)."

„Τῆς κεφαλῆς τῶν κεφαλάδων καὶ αὐθέντου πάσης Δύσεως τοῦ Σινὰν-Πασᾶ, ὁρισμὸς καὶ χαιρετισμὸς εἰς τὸν Πανιερώτατον Μητροπολίτην τῶν Ἰωαννίνων, καὶ εἰς τοὺς εὐγενεστάτους Ἄρχοντας τὸν Καπετὰν Στρατηγόπουλον, καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Καπετάνου τὸν κὺρ Παῦλον, καὶ εἰς τὸν Πρωτομάστορα τὸν Μουσούρην, καὶ εἰς τὸν Πρωτοσυγκελλον Στανίτζην, καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς Ἄρχοντας τῶν Ἰωαννίνων μικρούς τε καὶ μεγάλους. Νὰ ἠξεύρετε ὅτι μᾶς ἔστειλεν ὁ μέγας αὐθέντης νὰ παραλάβωμεν

σωμεν τοῦ Δήμα τὸν τόπον καὶ τὰ κάστρα του, καὶ ὡρκίσθημεν γιοῦν ἕως· ὅτι ὁποῖον κάστρο καὶ χώρα προσκυνήσῃ μὲ τὸ καλόν, νὰ μὴν ἔχῃ κανένα φόβον, οὔτε κακίαν, οὔτε πειραγμόν, ἀλλ' οὔτε κανένα χαλασμόν, καὶ ὁποῖον κάστρον καὶ χώρα δὲν προσκυνήσῃ, ὁρίσε νὰ καταλυθῇ ἐκ θεμελίων, ὥσπερ ἐποίησα καὶ τὴν Θεσσαλονίκην.

„Διὰ τοῦτο γράφοντας καὶ λέγω ὅτι νὰ προσκυνήσετε μὲ τὸ καλόν, καὶ νὰ μὴ πλανηθῆτε εἰς τῶν Φράγγων τὰ λόγια, ὅτι τίποτε δὲν σᾶς θέλουν ὠφελήσῃ, πλὴν θέλουν σᾶς χαλάσῃ, καθὼς ἐχάλασαν καὶ τοὺς Θεσσαλονικεῖς· καὶ ὤμοσα τώρα ὀμνύωντας τὸν Θεὸν τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, καὶ τὸν προφήτην Μωάμεθ, καὶ εἰς τὰ ἑπτὰ μουσάφια, καὶ εἰς τοὺς ρκδ΄ χιλιάδας προφήτας τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς τὴν ψυχήν μου, καὶ εἰς τὴν κεφαλήν μου, καὶ εἰς τὸ σπαθί ὁποῦ ζώνομαι, ὅτι νὰ μὴν ἔχετε κανένα φόβον, μήτε αἰχμαλωτισμὸν μήτε σκλάβωμαν, μήτε μασγίδια νὰ [illegible], ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκκλησιάσας νὰ στεκοῦν καθὼς ἦσαν [illegible].

„Ὁ Μητροπολίτης [illegible] τῶν Ρωμαίων καὶ [illegible] μάρτια, διὰ νὰ τὰ ἔχουν [illegible], τὰ [illegible] καὶ τὰ πραγματάδες ὅλα νὰ [illegible] λογῆς, καὶ ὅλα ὅτι ἔχουσι νὰ σᾶς τὰ δώσωμεν, [illegible] καὶ χαθῆτε [illegible], καὶ τὸ προσκυνήσετε μὲ τὸ καλόν, νὰ ἠξεύρετε ὅτι ὥσπερ ἐξαγοράσασαμεν τοὺς Θεσσαλονικεῖς, καὶ ἐχαλάσαμεν τὰς ἐκκλησίας, καὶ ἐρημώσαμεν καὶ ἀφανίσαμεν τὰ πάντα, οὕτω θέλομεν χαλάσῃ καὶ ἐσᾶς, καὶ τὸ κρίμα νὰ τὸ γυρεύσῃ ὁ Θεὸς ἀπὸ σᾶς!"

Νά, ὁ τίτλος τῆς Τουρκίας! Βάρβαρος ὑπόκρισις καὶ ἀγρία ἀπειλή, ὄπισθεν τῆς ὁποίας κρύπτεται ἡ ἀσέλγεια, τὸ πῦρ καὶ ὁ σίδηρος. Τοιοῦτος τίτλος δύναται ν' ἀναγνωρίσωσι καὶ νὰ χαρακτηρίσωσι νομίμως, ὅσοι δι' ὁμοίων ἢ παραπλησίων καταστροφῶν ζητοῦν τίτλους λαῶν. Οὐχὶ ὅμως καὶ ἡμεῖς, οἵτινες καὶ φυσικὰ δίκαια καὶ ἐφόδια ἔχομεν καὶ ἔχομεν ἀναγνωρισθέντα. Δὲν ἐπιστρέψαμεν λοιπὸν ἐκ νομίμου τίτλου, μάλιστα [illegible]ζομεν, ὅπως ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν καὶ τῶν ἀνέκαθεν ἀπαιτήσεων τῆς προγονικῆς κληρονομίας ἐπιζητῶμεν, καὶ τὴν δι' ἁρπαγῆς κατάληψιν τῆς πρὸς ἡμᾶς ἐπιβεβαιωθείσης μερίδος. Μόνα

ἡ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἡ διπλωματικὴ ἀντεξαγία ἢ παρεμβατικὴ παρεμβαίνοντα καὶ στρεβλόνοντα ὡς καὶ αὐτὰς τὰς ἰδέας της πράξης, ἐδύνατο καὶ τὴν δυστροπίαν τῆς Τουρκίας νὰ ἐνθαρρύνῃ, καὶ τὸν ὄλεθρόν μας νὰ ὑποσκάπτῃ διὰ τῆς παρατάσεως τῆς ἐκστρατείας. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ἡμετέρων τέλων. Ἀλλ' ἐνῷ τὰ δικαιώματα δὲν ἐπιδέχονται ἀντίρρησιν, ἤμεθα καὶ τότε εἰς θέσιν ν' ἀποδεχθῶμεν τὸν πόλεμον, καὶ εκλεγῶμεν εἰς αὐτὸν μόνοι; — Τὸ αὐτὸ θέλομεν ἀμέσως ἐξετάσῃ.

Γ΄.

Ὁσάκις ἔθνος τι ἔχει μέγαν, ἔχει μακρὸν μελετᾷ, ἢ ἀναγκάζεται καὶ ἀποφασίζῃ νὰ προβῇ εἰς πόλεμον κατὰ ἄλλου, ὀφείλει πάντοτε ν' ἀποβλέπῃ εἰς τακτικὸν καὶ ὄχι ἀσύντακτον καὶ ἀκέφαλον. Ὁ ἀσύντακτος καὶ ἀσυνήθης οὗτος πόλεμος, ἦτο ἁρμόδιος, ἦτο λυσιτελὴς ἴσως εἰς ἔθνη ἤδη ἀποκαταστημένα καὶ πρὸς τὸν πολέμιον ταλαντεύοντα. Ἠθέλετε ἴσως τὸ [illegible] δόγμα τῆς ὅλης βαρβάρου αὐτῶν καταστάσεως, καὶ [illegible] τῆς [illegible] καὶ [illegible] αὐτῶν καταστροφῆς, [illegible] εἰς πόλεμον ἐξ[illegible] [illegible] κλεφτῶν, ὡς ἡ ὀφείλῃ νὰ περι[illegible] τακτικὸς ἀγών.

Πιστεύομεν δὲ ὅτι [illegible] καὶ [illegible] πολέμου, [illegible] τακτικοῦ καὶ ὄχι σποραδικοῦ καὶ ἀρματωλικοῦ, οἷος ἐγίνετο πρὶν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἀποκαταστάσεως [illegible], [illegible] καὶ ἀναγκαῖος ἴσως τότε, δὲν ἦτο [illegible] τῶν καιρῶν μας, εἶναι [illegible] παρηκμασμένος, ὡς ὁ [illegible] τοῦ [illegible] [illegible]. ἄλλοι χρόνοι, ἄλλα ἤθη! [illegible] αὐτὸν εἰς τὴν ἱστορίαν, καὶ [illegible] εἰς τὴν [illegible], ὅτι [illegible] ἡ [illegible] ἢ καὶ ἡ [illegible] [illegible] καὶ [illegible], [illegible] ἢ [illegible] ἢ [illegible] καὶ [illegible], [illegible] μέχρι τοῦ [illegible], καὶ [illegible] νὰ [illegible] τὸ [illegible] τῶν [illegible], θέλει νὰ [illegible] καὶ [illegible] [illegible] ἀπροσεγγίστου καὶ [illegible] ἐποχῆς, [illegible] [illegible] καὶ [illegible] [illegible] μετὰ τῶν ἡμερῶν καὶ [illegible] τὰ [illegible]. Ὁ ἁρματωλὸς καὶ ὁ κλέφτης [illegible] [illegible] καὶ [illegible] [illegible] [illegible]

ἦτο

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

εἴτε πρὸς διατήρησιν τῆς θέσεώς των, εἴτε πρὸς ἀσφάλειαν τῶν ὁρίων καὶ τῶν συμφερόντων· ὁ τακτικὸς ἀπεναντίας στρατιώτης γεγυμνασμένος, ἀγωνίζεται κυρίως ὑπὲρ τῶν ἄλλων, καὶ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ἢ ἀσφαλείας κράτους ἤδη κατηρτισμένου, καὶ ἀπολαμβάνοντος ἀναλόγως τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ μεγέθους του τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ μὲν τοῦ ἀρματωλοῦ καὶ τοῦ κλέπτου ἧττα ἐπιφέρει ἀναστατωτικὴν συνέπειαν, ἀλλ' ἡ μὲν τοῦ στρατιώτου δύναται νὰ ἐπενέγκῃ τὴν ἀπώλειαν τῆς ὅλης πατρίδος, ἐὰν ἡ μόνη ἐλπὶς ἦν καὶ τὰ ὅπλα αὐτῆς κεῖνται.

Ἔπειτα εἰς τίνα θέσιν ἤθελε διατελῇ ἡ χώρα, ἐφ' ἧς τοιοῦτος πόλεμος ἤθελε διαδραματίζεσθαι, δύναται ἕκαστος νὰ τὸ φαντασθῇ. Ἂν ὁ τακτικὸς ἦναι πανταχοῦ εἰς πάντας ὀλέθριος, ἔτι μᾶλλον ἤθελεν ἀποβῇ τοιοῦτος ὁ ἄτακτος καὶ ἀσύντακτος· καὶ φίλοι καὶ ἐχθροί, ὡς ἐκ τῆς ἀκανονίστου καὶ ἀνωμάλου φύσεώς του, ἤθελον ἐπίσης καὶ ἄνευ τινὸς [illegible] διαρπάζῃ, ἀφανίζῃ καὶ ἐρημώσῃ αὐτήν, ἣν ἐπὶ τέλους [illegible] παραλαμβάνων γυμνὴν [illegible] ἤθελε [illegible]

[illegible] ἀφ' ἡμῶν [illegible] τον. Ἡμεῖς παρασκευαζόμενοι [illegible] καὶ ὀφείλομεν νὰ κινοῦμεν τακτικὸν καὶ παντοῖον πόλεμον, ὅσος ἐνδέχεται γὰρ ἔθνος τεθὲν ἤδη εἰς τὴν γραμμὴν ἑτέρων πολιτισμένων ἐθνῶν. Ἀλλ' ὅταν κράτος τι ἢ ἔθνος μέλλῃ νὰ ἐπιτεθῇ δι' ὅπλων κατὰ ἑτέρου, ὀφείλει πρὶν ἔτι ῥίψῃ τὸν περὶ τῶν ὅλων κύβον, νὰ λάβῃ πρῶτον τελείαν καὶ ὅσον ἔνεστι ἀκριβῆ γνῶσιν τῶν μέσων καὶ τῶν δυνάμεων του, μήπως ἐκ τῆς ἀγνοίας του ἐμπέσῃ ὡς τυφλὸς εἰς ἄβυσσον ἀπυθμένον, διότι "τίς βασιλεὺς πορευόμενος συμβαλεῖν ἑτέρῳ βασιλεῖ εἰς πόλεμον, οὐχὶ καθίσας πρῶτον βουλεύεται, εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν, ἀπαντῆσαι τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ' αὐτόν; (Λουκ. κεφ. ιδ΄ ς. 31.)"

Μετὰ δὲ ταῦτα νὰ ἐξετάσῃ καὶ ἀκριβῶς γνωρίσῃ τὴν θέσιν του, ἤτοι τὰ ἴδια αὐτοῦ μέσα καὶ τὰς δυνάμεις, καὶ ἐὰν μὲν εὕρῃ αὐτάς, ἂν οὐχὶ ἀνωτέρας, τοὐλάχιστον ἰσοπαλεῖς κατὰ τὴν ποιότητα καὶ τὸ ποσόν, ἂς ἐπιχειρισθῇ μετὰ πεποιθήσεως πάντοτε, ἀλλὰ καὶ μετὰ [illegible], τὸν ὁποῖον μέλλει ἐπιθέσεως καὶ ἂς [illegible]

θαρ-

θαρραλέως τὸν ἐχθρόν, διότι καὶ ἂν ἡ τύχη δὲν εὐνοήσῃ αὐτό, θέλει ἔχει τὸν στέφανον τῆς ἐνδόξου γενναιότητος καὶ μεμαρτυρημένης ἀνδρείας. Ἄλλως ἐὰν διατελῇ ἐν πολὺ κατωτέρᾳ θέσει, καὶ ἀποδυθὲν εἰς ἀγῶνα μίαν [illegible], καταπλαγῇ καὶ [illegible] ἀπαιτεῖ πέρας ἡ ἐπιχείρησις τὸ θέλει δικαίως χαρακτηρισθῇ ὡς [illegible] παραφροσύνη ἢ ἀφροσύνη, τῶν ὁποίων τὰ [illegible] θέλει παρὰ πάντων καταδικασθῇ, καὶ ἐάν συμβαίνῃ, τελευταίας τῶν δυστυχιῶν καὶ ἀσθενῶν παρηγορίας, θέλει ἀξιωθῇ, διότι πᾶν σφάλμα, ὅταν εὔτολμον καὶ ἀνδρικὸν φαίνεται, [illegible] ἐπιδοκιμασίας, ὁπόσως, ἂν ὄχι ὑπὸ [illegible] καὶ ὀργῆς συνέχεια, τουλάχιστον ὑπὸ κοινῶν ταύτης πλεονεκτημάτων δὲν συνοδεύεται· αὐτὰ ἦσαν πάντοτε, ἀνεξαρτήτως πάσης ἐκβάσεως, ἐκατέρωθι [illegible] τῆς ἀρετῆς καὶ ἰδίως τῆς πολεμικῆς.

„Οἷοι δ' ἐναντίοισιν ἔμμεναι [illegible],
„ . . . . [illegible] συγγνώμην ἔχει
„[illegible] [illegible] ἐπιμελῆ γένος (Σοφ. [illegible])."

Ἂς ἴδωμεν λοιπὸν [illegible] αἱ ἰδιωτικαὶ ἡμῶν [illegible] [illegible] τῶν [illegible] ἦσαν τὰ μέσα καὶ ποῖαι αἱ [illegible] τῶν Τούρκων καὶ [illegible]. Ἐξ ὅσων ἐκ προσωπικῶν [illegible] καὶ ἐφημερίδων γνωρίζομεν, ὅτι καὶ ἐν τῷ τελευταίῳ μετὰ τῆς Ρωσσίας πολέμῳ, ἡ Τουρκία ἠδύνατο ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης νὰ συγκεντρώσῃ ὑπὲρ τὰς τριακοσίας χιλιάδας καλῶς γυμνασμένου καὶ μαχίμου στρατοῦ, διοικουμένου ὑπὸ ἱκανῶν ἐμπείρων καὶ ἀξίων στρατηγῶν, καὶ νὰ συγκροτήσῃ στόλον ἐξ [illegible] μεγάλων καὶ μικρῶν πλοίων ἤτοι: ἐκ 22 θωρηκτῶν διαφόρου μεγέθους, καλῶς ὡπλισμένων μὲ τηλεβόλα Ἄρμστρογκ καὶ Κρούπ, καὶ ἐκ 74 ξυλίνων, ἤτοι δικρότων, φρεγατῶν, καταδρομικῶν, [illegible] κ.τ.λ. Τὰ πληρώματα ὅμως αὐτῶν ἦσαν λίαν ἐλλιπῆ, [illegible] καὶ χεῖρον γεγυμνασμένα. Ἀλλ' ὁπωσδήποτε [illegible] ἦσαν [illegible] ἀμφότεραι [illegible], καὶ ἦσαν συμμά[illegible] [illegible] πρὸς ἀπόκρουσιν πάσης τυχὸν προσβολῆς ἐκ μικρῶν ἐχθρῶν [illegible]. Ὁ τελευταῖος αὐτῆς μετὰ τῆς Ρωσσίας ἀγὼν [illegible] κρατῶν [illegible] ἀπέδειξε πόσον [illegible] δύναται ν' ἀνθέξῃ καὶ κατὰ μεγάλου καὶ ἰσχυροῦ πολεμίου.

Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἐσχάτως χρηματικῶν μέσων στερεῖ-

πρὸς ἐξοπλισμὸν καὶ συντήρησιν τοσούτων δυνάμεων, διότι ὡς ἐκ τῆς ἀ-
δεξίας οἰκονομικῆς αὐτῆς διαχειρίσεως καὶ τὸ [illegible] πολλὴν,
διετέλει εἰς πλήρη ἀχρειωσίαν. Μολαταῦτα ὁ στρατός, πρὸ πολλῶν
αἰώνων ἐγκαταλελειμμένος, καὶ μ' ὅλας τὰς ἀκαταστασίας του, ἐφ-
[illegible] ἤθελε πολυπληθὴς καὶ ἐνισχυμένος, ἐδύνατο ἐν και-
ρῷ ἀνάγκης, ἴσως ἐπιτυχῶς, ν' ἀνακόψῃ πορείας καὶ νὰ προσκρ-
[illegible] ἄλλ' ἀπὸ τὸν τῆς Ἀσίας [illegible], ἄλλ' ἐκ
τῶν [illegible] [illegible], ἄλλ' [illegible]
εἰ χώραν τινά, ἢ καὶ τὰ [illegible], ὧν ἦσαν κάτοχος ὁ Σουλ-
τάνος, ἄλλ' ἤδη ὑπὸ τῶν [illegible] ὑπερισχυόντων αὐ-
τοκρατορικῶν κρατῶν.

Ἐὰν δὲ ἐξ ἀπροσδοκήτου συμβαίνῃ ἡ [illegible] εὐρωπαϊ-
κῶν, [illegible] ἡ Τουρκία νὰ συγκεντρώσῃ κατὰ ἑνὸς μόνου ἐχθ-
ροῦ [illegible] ὅλας τὰς [illegible] αὐτῆς δυνάμεις, ἐδύνατο βεβαίως
καὶ [illegible] αὐτάς, [illegible] ἐλάχιστον ἀγῶνας
πρὸς τὸ [illegible] τὸν χαρακτῆρα τῶν [illegible]
[illegible] καὶ τὰς [illegible] εἶναι τὸ μέρος τῆς Ἀσ-
[illegible]
[illegible] τῶν [illegible]
τα ἢ [illegible] τοῦ [illegible]. Εἰ δὲ τὰ Ἑλληνικὰ
[illegible], [illegible] δὲν [illegible], ἐδύνα-
το [illegible], ἂν ὑπὸ ἀνωτέρας δυνάμεως [illegible] διαφέρει μεγέθους [illegible]
[illegible] ὅπου τὰ [illegible] ἦσαν [illegible]
ἀλλὰ καὶ [illegible] στρατὸς καὶ ταῦτα [illegible] ἦσαν δυνάμεις,
[illegible] πρὶν [illegible] νὰ [illegible], ὀφείλῃ πρῶτος νὰ [illegible]
[illegible] τὰς [illegible], καθόσον [illegible]
[illegible] καὶ [illegible] νὰ [illegible], καὶ τὰ [illegible]
[illegible] ὁ στρατὸς δὲν ἦτο [illegible]
[illegible] καὶ ὅλως [illegible].

Συνθέτοντες καὶ κρίνοντες [illegible] τὰ μέσα καὶ τὰς
δυνάμεις τῆς Τουρκίας, νομίζομεν ὅτι [illegible] μᾶς παρατηρή-
σῃ, ὅτι [illegible] πρὸς [illegible] ἕως ἐξ
[illegible], ἢ πρὸς [illegible] φόβου, διότι
[illegible] πράγματα, περὶ ὧν [illegible]
[illegible] δύναται ἐπίσης νὰ μαρτυρήσῃ· [illegible]
[illegible] θαρραλέον καὶ [illegible], δυνάμενον [illegible]
θῇ

θῇ. Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐμποίησιν τοῦ ἀτομικοῦ φόβου, ἠθέλομεν καὶ
τοῦτο καὶ τοῖς ἄλλοις ἐθνικοῖς, ἂν καὶ πρὸς γελοῖον ἐφανταζόμε-
θα αἴσθημα τὸ ὁποῖον οὐδέποτε ἐνεφώλευσεν, ἀλλ', εὐτυχῶς, θέ-
λει ἐμφωλεύσῃ εἰς τὴν καρδίαν γενναίων καὶ πατριωτῶν Ἑλλή-
νων. Τὸ μόνον αἴσθημα, τὸ ὁποῖον καὶ ἡμᾶς κατέχει ἤδη
τὸ τῆς πατρίδος· αὐτὸ πᾶς ἀληθῶς ἀγαπῶν καὶ ποθῶν αὐτὴν
ὀφείλει πάντοτε νὰ προβάλλῃ, διότι ἤθελεν εἶναι μᾶλλον τὸν ἐξω-
τερικὸν καὶ τὸν [illegible]. Ἂς διαλάβωμεν ἤδη καὶ περὶ τῶν μέσων
καὶ δυνάμεων τοῦ ἡμετέρου ἔθνους.

Ἐὰν τις ἀναλογιζόμενος τὴν ἀπὸ τῆς Ὀκτωβριανῆς μεταπολιτεύσε-
ως μέχρι τῆς πρώτης ἐπιστρατεύσεως δεκαπενταετῆ περίοδον, καθ' ἣν διελε-
λύσαμεν ὑπὸ τὸ κράτος προπαρασκευαστικῶν θορύβων, καὶ ὑποβαλλό-
μεθα εἰς ἀπείρους θυσίας, ὑποφέρομεν ἐξ ἀνάγκης, ὅτι τὰ πάντα
ἦσαν πλέον ἕτοιμα πρὸς πόλεμον καὶ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ
θάλασσαν, πείθομεν ὅτι τὸ [illegible] συμπέρασμα δὲν ἠθε-
λε χαρακτηρισθῆ [illegible], διότι καὶ στρατιωτικὰς
[illegible] σχολὰς [illegible], καὶ ἐθνοφυλακὰς [illegible]
[illegible], καὶ [illegible]
[illegible] παραγγελ[illegible] τὴν γενικὴν στρατολογίαν
ἐψηφίσαμεν, καὶ τοὺς φόρους [illegible] τὸ διπλοῦν ηὐξήσαμεν, καὶ τὰς
δημοσίας προσόδους εἰς ἐξοπλισμοὺς κατεδαπανήσαμεν, καὶ ὑπὲρ
τὰ πεντακόσια ἑκατομμύρια δαπάνην ἐδαπανήσαμεν, καὶ περὶ
πάντων τῶν ἀναγκαίων τοῦ πολέμου ἐνησχολήσαμεν. Ἐὰν ὅμως
ἐπιλαμβάνων τὰς ἀνάγκας καὶ ὑποθέσεις, σχεδὸν πάντοτε πεπλανη-
μένας ἢ ἀνακριβῶν συμπερασμάτων, εἰσήρχετο εἰς ἐρεύνας θετικωτέ-
ρας καὶ πρακτικωτέρας, ἤθελεν οὐ μόνον ἀποκαλύψῃ τὴν ἀπά-
την, ἀλλὰ καὶ δικαίως ἀγανακτήσῃ ἐκ τῆς [illegible]
θέσεως τῶν πραγμάτων.

Καὶ ἂς παρατηρήσωμεν πρῶτον τὰς τῆς ξηρᾶς στρατιω-
τικὰς ἡμῶν δυνάμεις. Ἐκ τῶν κατὰ τὴν πρώτην [illegible]
τῆς 8ης Βουλευτικῆς περιόδου (1880 μηνὶ Ἀπριλίῳ) ἀγορευόντων ἐπὶ
τῶν καταλόγων ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν ἐγγράφων
προκύπτει ὅτι ἡ δύναμις τοῦ μονίμου στρατοῦ ἀνήρχετο εἰς
13,560 ἄνδρας, ἐξ ὧν 8,957 ἀνῆκον εἰς τὸ πεζικὸν — 2,206 εἰς

τὸ

τὰ εὐζωνικὰ τάγματα, — 430 εἰς τὸ ἱππικόν, — 1007 εἰς τὸ πυροβολικόν, — 100 εἰς τὸ ὁπλοστάσιον, — 710 εἰς τὸ μηχανικὸν καὶ 144 εἰς τὰς νοσοκόμους. Πλὴν ἐν περιπτώσει πολέμου ἐδύνατο κατὰ τὰς ἐπισήμους ἀφηγήσεις, νὰ προστεθῇ εἰς τὸν μόνιμον στρατὸν καὶ ὁ πρόσκαιρος, δηλ: οἱ ἄλλοτε γυμνασθέντες ἔφεδροι, καὶ οἱ μετὰ τῶν προσκληθέντων ἀσκούμενοι ἐπίστρατοι, δι' ὧν ἡ δύναμις τοῦ στρατοῦ ἤθελε τότε ἀναβιβασθῇ εἰς 60 ἢ καὶ 70 περίπου χιλιάδας.

Ὁ Αἰὼν συντασσόμενος ὑπὸ [illegible] Βουλευτοῦ ἀνέφερεν εἰς ἓν τῶν φύλλων τοῦ Ὀκτωβρίου 1880, ὅτι ἡ ὅλη δύναμις τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ ἀνήρχετο εἰς μόνας 47,000, ἐξ ὧν 12,000 ἀνῆκον εἰς τὸν παλαιὸν μόνιμον στρατόν. Ἕτεραι δὲ μεταγενέστεραι ἐφημερίδες, καὶ ἰδίως ἡ νέα Ἡμέρα τοῦ Ἰανουαρίου 1881 ἀνεβίβαζε τὸν ἀριθμὸν εἰς 72 καὶ ἐπέκεινα χιλιάδας, ἐξ ὧν 57,825 ἀνῆκον εἰς τὸ πεζικόν, — 2,241 εἰς τὸ ἱππικόν, — [illegible]35 εἰς τὸ πυροβολικόν, — 4,634 εἰς τὸ μηχανικόν, — καὶ 3,5[illegible] εἰς τὴν Χωροφυλακήν. Ἀ[illegible] μίαν [illegible] ἀλλ' οἱ μὲν ἔφεδροι ἀ[illegible] ὅ,τι ἔμαθον· οἱ δὲ ἀσκούμενοι [illegible] ἤθελον ἐπίσης μετὰ ἓξ ἢ ὀκτὼ μῆνας πολεμικῆς ἢ [illegible] στρατεύσει δὲν [illegible] το εἰς αὐτούς, διότι ἂν [illegible] εἰς ὅσα ἐμάνθανον, αὐτοὶ δὲν [illegible], ὅτε δεόντως [illegible], ἀλλὰ περιφρονοῦντο καὶ [illegible].

Τινὲς ἐκ τῶν στρατιωτικῶν ἀντὶ νὰ [illegible] αὐτοὺς μα[illegible] σοβαρῶς μέν, πλὴν ἠπίως (?) καὶ νὰ διορθώνωσι τὰ λάθη τῆς ἀγνοίας των μετά τινος συγκαταβάσεως, τοὺς μετεχειρίζοντο ἀπανθρώπως ὡς κτήνη μὲ γλῶσσαν ὑβριστικὴν καὶ φράσεις βαναύσους καὶ [illegible]· ἂν δὲ τυχὸν ἀνεφέροντο εἰς τοὺς προϊσταμένους, τότε [illegible] ἐτύγχανον ἢ τινες ἐξ αὐτῶν. Κατὰ δὲ τὰς [illegible] [illegible], ἐν ἀγνοίᾳ (?) τοῦ Βουλευτοῦ Ἄργους Γ. Παπα[illegible] [illegible], ὅπως ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς 29 Ὀκτωβρίου 1880, ἀνέφερεν ἐν τῇ Βουλῇ τὰ ἑξῆς· „Πρὸ ὀλίγου ἔλαβον ἐπιστολὴν ἐξ Ἄργους, ἥτις διαλαμβάνει τὴν κατάστασιν ἐν ᾗ εὑρίσκονται οἱ ἐπίστρατοι ἐκεῖ αὐτή.
„— Χθὲς ἦλθον ἐκ Τριπόλεως περὶ τοὺς 450 ἐπιστράτους, [illegible]
„ [illegible]-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

„ἐνταῦθα, ὅπου θὰ ἔλθωσι καὶ ἄλλοι, ἵνα ἀποτελέσωσι δύναμιν τάγ-
„ματος. Ἀλλ' ὁποία οἰκτρὰ κατάστασις! Εἶναι ὅλοι σχεδὸν γυ-
„μνοί, ψωριῶντες, ἀνυπόδητοι, γέμοντες ἐκ παντοειδῶν ἐντο-
„μάτων. Ἔχουν ἀναχωρήσῃ τῶν οἰκιῶν των πρὸ 15 καὶ 20 ἡ-
„μερῶν, ἦλθον προσέλθει καὶ κατεταχθῆ εἰς τὸ τάγματα, καὶ ἐν
„τέλει ὅμως ὅλοι ἐνεδύθησαν, ὅλοι ὑπεδύθησαν, κοιμῶνται
„δὲ χαμαὶ ἄνευ σκεπασμάτων....."

Τί νὰ εἴπῃ τις τώρα καὶ τί νὰ προσδοκᾷ ἐκ τοιούτων ἀνδρῶν ἐντελῶς παρημελημένων καὶ ἐκγυμναζομένων ἐπὶ ὀλιγοημερίας; Δύνανται ἆρα ν' ἀποκαλεσθῶσι στρατιῶται καλῶς μορφωμένοι; Δύνανται ν' ἀντιπαραταχθῶσι τακτικῶς καὶ τεχνικῶς πρὸς στρατὸν γυμνασμένον καὶ ἐμπειροπόλεμον; — Διστάζομεν νὰ τὸ πιστεύσωμεν, ὅσον καὶ ἂν θεωρηθῶσιν ἀνδρεῖοι καὶ φιλοπάτριδες, διότι ἡ τέχνη καὶ ὁ ἀριθμὸς κατισχύει συνήθως καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τῆς ἀνδρείας. Ἴσως ἐν τῇ πρώτῃ [illegible] ἐνθουσιασμοῦ των ἢ καὶ ἐν βραχεῖ χρόνῳ ἤθελον ἐπιτελέσῃ [illegible] ὡς ἔπραξαν κατὰ τὰς τελευταίας [illegible] τὰ ἀνδρεῖα συμπεράσματα [illegible] θέλομεν ἐν ὀλίγῳ ἴδει [illegible] σεως καὶ τῆς ἐμπειρίας. — [illegible] προλαμβάνομεν ν' ἀσχοληθῶμεν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς [illegible] ἀνδρείας, διότι ὁ χαρακτὴρ διαφέρει κατὰ τὰ διάφορα ἔθνη, ἀλλὰ μόνον νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ὁ στρατιώτης ἵνα ἦναι τοιοῦτος, πρέπει κατὰ τὸν [illegible] καὶ ἐμπειρίας τῆς ἐπιστήμης νὰ γυμνασθῇ ἐπὶ πολὺν χρόνον εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀκολούθως εἰς τὸν πόλεμον. [illegible] γίνεται ὄντως ἀληθὴς στρατιώτης, [illegible] δὲ [illegible] στρατιώτης.

Τὸ στρατόπεδον ἔχει συστηθῇ οὐχὶ πρὸς ἐπίδειξιν, ἢ [illegible] ἀλλὰ πρὸς ἐκπαίδευσιν καὶ μόρφωσιν στρατιωτῶν, εἶναι τὸ Σχολεῖον τῆς ἐμπράκτου τοῦ πολέμου παρασκευῆς. Εἰς αὐτὸ ὁ στρατιώτης διδάσκεται τὰς ποικίλας ἀσκήσεις καὶ τὰς τακτικὰς κινήσεις, τὴν πειθαρχίαν, τὴν [illegible], καὶ τὰς κακουχίας τοῦ στρατιωτικοῦ βίου, τὰς πορείας καὶ τὰς μάχας ἢ τὰ πλήρη γυμνάσια τοῦ πρὸς [illegible], τὰς ἀναλόγους καὶ [illegible] [illegible], [illegible] πρὸς τὰς προκαταρκτικὰς [illegible]

ἢ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἢ εὐσύνθετον, καὶ τὴν ἕξιν τῆς κυριωτέρας στρατιωτικῆς ἀρετῆς, ἄνευ τῆς ὁποίας στρατὸς τακτικὸς δύναται νὰ ὑπάρξῃ, δηλ. τὴν πειθαρχίαν. Ὁ δὲ πόλεμος εἶναι ἡ πραγματικὴ ἐφαρμογὴ τῶν γυμνασίων τοῦ στρατοπέδου, διότι τὸν ἀναγκάζει νὰ ἐπιτίθεται οὐχὶ ἀπέναντι φανταστικοῦ, ἀλλ' ἀληθινοῦ ἐχθροῦ, τὸν συνηθίζει νὰ ἀψηφῇ κινδύνους συνεχεῖς, τὸν ἐξοικειώνει μὲ τὸ πῦρ, τὴν προτεταμένην λόγχην καὶ τὸ γυμνὸν τῶν πολεμίων ξίφος, ἀλλ' ὅταν τὸν βιάζῃ ν' ἀποβάλλῃ πᾶσαν τυχὸν δειλίαν, καὶ τὸν καθιστᾷ θαρραλέον καὶ ἀφόβητον· ἐπὶ τέλους ἀποκτᾷ ἐκ τοῦ πολέμου τὴν ἐμπειρίαν ἐκείνην, ἥτις τὸν κάμνει προσεκτικώτερον καὶ ἐπιφυλακτικώτερον πρὸς τὰς ἐχθρικὰς ἐνέδρας καὶ τὰ τεχνάσματα.

Τοιοῦτος δύναται νὰ ἦναι ἢ νὰ γίνῃ ὁ μόνιμος στρατιώτης καὶ ἐν μὲν τῷ πολέμῳ νὰ κατορθώνῃ θαύματα, ἐν δὲ τῇ εἰρήνῃ νὰ ἦναι πιστὸς φρουρὸς τῆς τάξεως καὶ τῶν νόμων. Ὁ Ἑλβετικὸς στρατός, ὃν ἄλλοτε ὁ μονιμώτερος [illegible] ἦτο καὶ ὁ μαχιμώτερος· πολλάκις δὲ ἔσωσε τὴν [illegible] ἀλλοτρίων ἐπιδρομῶν. Ἡ [illegible] ἔχει μόνιμον στρατόν [illegible] τελεσάσης, οἵτινες καίτοι ἦσαν [illegible] μαχιμώτατοι ἕνεκα τῆς μονιμότητός των. Ἂν λοιπὸν [illegible] θέλωμεν ν' ἀποδώσωμεν τεχνικὴν τινα ἀξίαν εἰς τὰς ἡμετέρας στρατιωτικὰς δυνάμεις, ὀφείλομεν ν' ἀποδώσωμεν αὐτὴν εἰς μόνον τὸν μόνιμον στρατόν, δυνάμενον καὶ διὰ τοῦ πολέμου νὰ γίνῃ τελειότερος, πλὴν καὶ μένει πάντοτε καὶ ἀλλότριος ἀπὸ τὰ πολιτικά, διότι ταῦτα τὸν διαφθείρει.

Εἰς τὸν πρόσκαιρον ἀπεναντίας στρατόν, ὅστις καὶ παρανόμως καὶ φατριαστικῶς ἄλλοτε δὲ καὶ βιαίως συνηλέχθη, ἐβλέπομεν ἄθροισμα νέων μὲν εὐρώστων, πλὴν συρομένων μᾶλλον πρὸς ἀπώλειαν καὶ θυσίαν ἀγνώστου τινὸς θεοῦ, ἢ προσκεκλημένων πρὸς μαχιμοποίησιν καὶ ἀντίστασιν ἐμπειροπολέμου ἐχθροῦ. Οὐδεὶς νικηφόρος ἐνθουσιασμός, μ' ὅσα καὶ ἂν διεσάλπιζεν ἡ ἀγυρτεία, οὐδὲ ἀρραγὲς [illegible] ἐνεκαλύφθη ἐν τῇ συμπλοκῇ. Ἐξ 112 χιλιάδων προσκληθέντων ἀπεγράφησαν, μόλις τὸ ἓν τρίτον ἐπαρουσιάσθη, καὶ ὑπ' ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ καταναγκασμοῦ· ἕνεκα τούτου ἐγίνοντο καὶ συνεχεῖς λιποταξίαι, διότι τὴν περὶ πολέμου δια-

διάθεσιν καὶ προθυμίαν των ἐψύχρανον καὶ ἐξουδετέρωσαν ἡ πα-
ράνομος ἐξυπηρέτησις, ἡ διὰ χρημάτων ἐξαγορὰ καὶ ἐν γένει ἡ
κακὴ τῶν πραγμάτων πορεία. Μετὰ ταῦτα δὲν ἐννοοῦμεν πῶς
ὅλως ν' ἀπαιτήσωμεν τὸν καθαρισθέντα πρόσκαιρον στρατόν, ἐὰν
ἐσυνωδεύετο ὑπὸ τῶν ἀποκλειομένων καὶ ἀξίων βαθμοφόρων, δι-
ότι ἦτο ὅπως ὁ αὐτὸς καὶ ἡ τάξις ὡς καὶ τοῦ μονίμου στρατοῦ, οὕτω
αὐτῶν ὀλίγας καὶ παρὰ τούτων ἐδυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν. Καὶ
ταῦτα μὲν περὶ τοῦ πεζοῦ καὶ τοῦ ἱππικοῦ τῶν ἡμετέρων τῆς ξηρᾶς
δυνάμεων. Ἂς διαλάβωμεν ἤδη καὶ περὶ τῶν θαλασσίων.

Προσφάτους ἐπισήμους πληροφορίας ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς πρώτης ἐ-
πιστρατεύσεως ἀτυχῶς δὲν ἔχομεν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου· ἔχομεν ὅμως
τὰ πρὸ τριῶν ἐτῶν πρακτικὰ τῆς Βουλῆς, ἐξ ὧν ἐδυνάμεθα ἀρκε-
τῶς νὰ φωτισθῶμεν. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν ναυτικῶν ἀγορεύων ἐν τῇ
Βουλῇ τοῦ 31 Ἰανουαρίου 1877, ἀνέφερεν ὅτι ἡ ἡμετέρα θαλασσία δύνα-
μις ἀνήρχετο εἰς δύο πολεμικὰ [illegible] καὶ 12 τηλεβόλα μεγάλης ὁλκῆς
καὶ 400 ἄνδρας! Τοῦ ἡ [illegible] δύναμις μετὰ πολέμους [illegible]
καθ' ἣν [illegible] ἡμέτερον [illegible] Ἡμεῖς [illegible]
μεν, ἐπαναλαμβάνοντες [illegible] ἐν τῇ Βουλῇ. Ὁ [illegible]
Σήμερον ἔχει, νομίζομεν, [illegible] μεγαλητέρας κατὰ τὸ ἔλαττον
δυνάμεις ἐν τῇ ἐποχῇ τοῦ μεγάλου πολέμου. Ἡμεῖς ἴσως μετὰ ἀκριβεί-
νωσιν, ὅτι εἰς τὰ δύο ἐκεῖνα πλοῖα ἐδύνατο νὰ προστεθῶσι καὶ
τὰ θαλαμηγά, καὶ τὰ τῆς κοινῆς ὑπηρεσίας, ἐξ ὧν ὁ ἡμέτερος
στόλος ἤθελεν ἀνέλθη τότε εἰς 10 ἢ καὶ 20 πλοῖα. Ὡς καὶ τε-
λευταῖον εἰς ἐν τῷ φύλλῳ τῆς Νέας ἡμέρας τοῦ Νοεμβρίου 1880, ἀνεγνώ-
σαμεν, ὅτι ἡ ἡμετέρα ναυτικὴ δύναμις ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν ἑξῆς
πλοίων, 2 θωρηκτῶν, 1 ὑδροδρόμου, 1 βρεγάτας, 2 κανονιοφόρων θω-
ρακιστῶν, ἑκάστη τῶν ὁποίων ἔφερεν ἐν [illegible] τηλεβόλον Ἄρ-
μστρογκ τῶν 300 λιτρῶν, 10 ἀτμακάτων τορπιλοφόρων, 1 τορπιλαγωγοῦ
καὶ 5 ἀτμοπλοιαρίων φορτηγῶν καὶ 1 τηλεβόλου.

Ἀλλὰ τί πρὸς τοῦτο; Μήπως διὰ τῆς αὐξήσεως αὐτῆς ἐδύ-
νατο νὰ καθαρισθῇ τοὐλάχιστον στολίσκος ἐχθρικός; — Πολλοῦ γε
καὶ δεῖ. Τοιαῦται ἐν τούτῳ ἦσαν καὶ αἱ θαλάσσιαι ἡμῶν δυ-
νάμεις. Παραβλέποντες τὰ ὅσα [illegible] καὶ [illegible]
τῆς Βουλῆς ἐρρέθησαν, σημειοῦμεν ὅτι τότε αὐται ὅσον καὶ

αἱ

ἐ γνῶτοι, ἦσαν ἀναλόγως καὶ καλῶς ἐφοδιασμέναι ἐκ τοῦ ἀναγκαίου ὑλικοῦ καὶ τῆς νεωτέρας πολεμικῆς τέχνης ἐν τῷ πολέμῳ, διότι καὶ ἐκ τῆς ἀγαθῆς ἢ κακῆς τῶν τοιούτων ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος καὶ ἡ αἰσία ἢ ἀπαισία αὐτοῦ ἔκβασις, ὡς καὶ ἐξ ἀκριβῶν τοπογραφικῶν γνώσεων καὶ χωρογραφικῶν πινάκων τῆς τε ἡμετέρας καὶ γείτονος χώρας, διότι ἐξ αὐτῶν μανθάνομεν λεπτομερῶς τὰς διαφόρους τοποθεσίας, τὰς ἀποστάσεις, τὰ ὄρη, τὰς κοιλάδας, τοὺς ποταμούς, τὰς εὐπορεύτους διαβάσεις κ.τ.λ.

Ἐὰν δὲ θελήσωμεν νὰ γνωρίσωμεν καὶ ὅσα πρὸς καταρτισμὸν αὐτῶν τῶν δυνάμεων ἐδαπανήθησαν, θέλομεν μετὰ μεγίστης ἡμῶν ἐκπλήξεως παρατηρήσει, ὅτι οὐδεμία ὑφίσταται ἀναλογία μεταξὺ τῶν δυνάμεων καὶ τῶν δαπανῶν, καὶ ὅτι ἂν σήμερον διατελῶμεν εἰς ἄκραν οἰκονομικὴν κατάστασιν, ἢ κινδυνεύωμεν εἰς πλήρη [illegible] χρεωκοπίαν, ἐπαπειλοῦσαν τὴν ἀποσύνθεσιν ἢ τὸν [illegible] ἀφήσωμεν αὐτὴν εἰς τὰς παλαιχρονίους ἀγῶνας καὶ [illegible] ἀχρήστους [illegible] τὰς ἐλπίδας καὶ τὰς γηραιὰς [illegible], καὶ φυγόντες καὶ ποθούμενοι καυχώμεθα μόνον [illegible] παραπλήσιοι ἡμῖν, οἵτινες ὑποπεσόντες ἀπὸ ἀρχαίων μεγαλείων, κατακρίνονται ἐφρόντες [illegible] ἐν τῇ ἐποχῇ,

„Εἰ τοῖς ἐν οἴκῳ χρήμασι λελείμμεθα
„Ἡ εὐγένεια καὶ τὸ γενναῖον μένει (Εὐρ.)."

Πλὴν ἀγνοεῖ ὁ ἄθλιος, ὅτι καὶ ἡ εὐγένεια καὶ ἡ λαμπρότης τοῦ γένους μηδενίζονται ἐν τῇ ἀνάγκῃ καὶ τῇ στερήσει, ὡς ὀρθῶς ἐγνωμολόγησεν ὁ ἴδιος Εὐριπίδης·

„λαμπροὶ γὰρ εἰς γάμους γε, χρημάτων δ' ἄτερ
„Πένητες, ἔνθεν ἡ εὐγένει' ἀπόλλυται."

Καὶ ἕτερος τῶν νεωτέρων ποιητῶν ψάλλει ἰταλικῶς·

„........ Nobiltà poco si prezza
„E men unita se non è ancor ricchezza."

Ἂς θίξωμεν ἐν τέλει διὰ βραχέων καὶ τὸ οἰκονομικὸν μέρος τῶν ἐπιβαλλομένων ἤδη ἐξοπλισμῶν. Ὅσοι πρὸ ἡμῶν

φόροι

φόροι ηὐξήνθησαν ἢ προσετέθησαν, ὅσα δάνεια ἐσυνωάφθησαν, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ ἐτησίου προϋπολογισμοῦ ἐλλείμματα ἐπολλαπλασιάσθησαν, ὅλα χάριν προπάνων τῶν πολεμικῶν δῆθεν προπαρασκευῶν ἔγιναν. Οἱ μὲν φόροι ἄμεσοί τε καὶ ἔμμεσοι κατὰ τὴν περὶ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1876, πρὸς τὴν Βουλὴν ἔκθεσιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ηὐξήνθησαν ἀπὸ τοῦ 1867 ἐκ ἑπτὰ ἑκατομμυρίων, ἀλλ' ἕως σήμερον εἶναι καὶ τριπλάσιοι ἢ πενταπλάσιοι· καθιστῶντες μεν τὸ μᾶλλον χρεωλυτημένον κράτος.

Τὰ δὲ δάνεια κατὰ τὴν περὶ τοῦ Νοέμβριον 1878 πρὸς τὴν Βουλὴν ἔκθεσιν τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀνεβιβάσθησαν ἀπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως μεταπολιτεύσεως μέχρι τοῦ 1878, ἤτοι ἐν διαστήματι 14 ἐτῶν εἰς δρ: 137,637,443, ἀλλ' ἤδη (1890) ὑπερβαίνουν τὰ 700 ἑκατομμύρια.

Κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ὑποβληθεῖσαν περὶ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1881, εἰς τὴν Βουλὴν κατάστασιν τοῦ δημοσίου χρέους, τὰ ὑπὸ τοῦ κράτους [illegible] ἀνεβιβάζοντο τὸ ὅλον εἰς δρ. 317,276,572, διανεμόμενα ὡς ἑξῆς.

Α'. Δημόσιον Ἐξωτερικὸν ---------- δρ. [illegible]
Β'. " Ἐσωτερικὸν ---------- " 154,856,202
Γ'. " Προσωρινὸν ---------- " 65,231,118.

Ἐὰν δὲ εἰς ταῦτα προσθέσωμεν
καὶ τὰ ὑπὸ τῆς 8ης Βουλευτικῆς περιόδου ἐν τῇ
6η αὐτῆς συνόδῳ ψηφισθέντα εκ ---------- δρ. 120,000,000
καὶ τὸ κατόπιν τέλος εκ ---------- δρ: 170,000,000
Προσέτι δὲ τὸ κυκλοφορούμενον χρέος εκ ---------- " 160,000,000

ἔχομεν ἐν συνόλῳ ---------- δρ. 767,288,525

Ἀλλ' ἐὰν οὕτω προβαίνωμεν, δῆλον εἶναι ὅτι θέλομεν καταλήξῃ! Τῇ ἀληθείᾳ παραδοξεῖ τις τὴν προθυμίαν καθ' ἣν συνομολογοῦμεν δάνεια καὶ σπαταλῶμεν ξένα χρήματα, ἤθελε τὸ ἐπέλθῃ παραπτερόν ν' ἀναφωνήσῃ ὅτι ἄλλοτε ἦτο καὶ ὁ Ἰουγούρθας περὶ τῶν Ρωμαίων. "Urbem venalem et mature perituram si emptorem invenerit."

Τὰ ἐτήσια δ' ἔτος ἐλλείμματα κατὰ τὴν περὶ τὸν Δεκέμβριον

κέμβριον 1879, ἐγένοντο ἐν τῇ Βουλῇ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, ἀπελογήθησαν εἰς ἐλλείμματα ἐπαλληλόμενα, διότι ἐνῷ ἐν τῇ χρήσει τοῦ 1864 τὸ ἔλλειμμα ἀνήρχετο εἰς 1,115,567 ἐν τῇ τοῦ 1879 ἐπολλαπλασιάσθη εἰς 14,273,318. Ἐν δὲ τῇ χρήσει τοῦ 1881, ἀνῆλθε χάριν τῆς ἐπιστρατεύσεως καὶ τοῦ ἀδελφικοῦ πολέμου κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ ὑποβληθέντα πίνακα εἰς δρ. 62,371,162.

Ἕνεκα δὲ κυρίως τῶν νέων αὐτῶν φόρων, τῶν δανείων καὶ τῶν ἐλλειμμάτων, μεγάλως ἐξωγκώθησαν καὶ οἱ ἐπόμενοι Προϋπολογισμοί, διότι ὁ μὲν τοῦ 1864 ὑπελόγιζε τὰ ἔσοδα εἰς 22,233,118 καὶ τὰ ἔξοδα εἰς 23,348,685. Ὁ δὲ τοῦ 1879 προϋπελόγιζε τὰ μὲν ἔσοδα εἰς 45,808,442, καὶ τὰ ἔξοδα εἰς 60,078,760. Συνεπῶς ὡς πρὸς μὲν τὴν πρόοδον παρακολουθοῦμεν, καὶ ὡς πρὸς τὴν καταστροφὴν [illegible], διότι πρὸς τοὺς ἄλλους ἀδιαφοροῦμεν ἢ χαριζόμεθα καὶ ὡς πρὸς τὴν βαθμιαίαν τουλάχιστον ὑπεράσπισιν τῶν κατωτέρων, ἀλλὰ δὲν ἦτο τῇ ἀληθείᾳ [illegible], διότι κατὰ τὸν περὶ τῶν [illegible] τοῦ 1878 ὑποβληθέντα [illegible] ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν γενικὸν τῶν [illegible] κατάστασιν, ἀνέρχονται ἀπὸ τοῦ [illegible] μέχρι τοῦ 1877 [illegible] ἔτος αὐξάνον.

Ἐπαναλαμβάνομεν λοιπὸν [illegible] κατωτέρω, [illegible] μεν καὶ ἔτος 7 καὶ σήμερον ἕνεκεν [illegible] ἐπταπλάσια [illegible] ἑκατομμύρια φόρων ὑπεράνω τῶν συνήθων, ὀφείλομεν 760 περίπου ἑκατομμύρια δανείων, τῶν ὁποίων οἱ τόκοι καὶ τὰ χρεολύσια ἀπορροφοῦν τὸ τρίτον ἢ καὶ τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῶν δημοσίων προσόδων· ἔχομεν ἐτήσιον ἔλλειμμα 14 ἢ 15 ἑκατομμυρίων καὶ ἐπέκεινα, διαδοχικῶς αὐξανόμενον ἕνεκα τῆς σπατάλης καὶ τῆς ἐπισυνάψεως νέων δανείων, ὅπως πράξωμεν τί; — Ὅπως παρασκευασθῶμεν εἰς πόλεμον. Ἐγὼ δὲν ἐννοοῦμαι νὰ ἐξετάσω ἂν ἔπρεπε νὰ πολεμήσωμεν ὡς μέχρι τοῦδε ἐπολεμήσαμεν, καὶ νὰ δαπανῶμεν ἐξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς ὡς ἐδαπανήθημεν πρὸ [illegible], ὅτε νὰ παρατηρήσω ἂν ἔπρεπε προηγουμένως νὰ δαπανήσωμεν μέρος τουλάχιστον τῶν ποσῶν ἐκείνων πρὸς βελτίωσιν τῆς χώρας, ἀνάπτυξιν τῶν πόρων αὐτῆς καὶ ἐπίδοσιν τῆς γεωργίας καὶ βιομηχανίας. Ταῦτα ἂν καὶ ἦσαν

[illegible]

ζητήματα ἐκ τῶν ζητουμένων, παραπέμπω αὐτὰ εἰς ἑτέραν ἐργασίαν. Τώρα πρόκειται νὰ μάθωμεν ἂν μετὰ τόσας θυσίας, μετὰ τόσους φόρους, μὴ ὑπάρχοντος πλέον χρεωκοπίας, καὶ μὴ ἐπικειμένου ἀποσυνθέσεως κινδύνου, ἤμεθα τυχὸν εἰς θέσιν, ὅπως ἔλθωμεν εἰς ῥῆξιν μετὰ τῆς Τουρκίας.

Δ'.

Ἀφοῦ προεξεθέσαμεν ἀμφοτέρων τῶν κρατῶν τὰς στρατιωτικὰς καὶ ναυτικὰς δυνάμεις, αἵτινες ἐν τῇ ἀρχῇ τὸ καθ' ὑπεροχὴν μονῇ, καὶ τῇ ἐλλείψει τοῦ ἑτέρου ἐπαρκοῦς, ἐδύναντο νὰ καταλήξωσι καὶ εἰς κρισίμους συγκρούσεις. Ἐν μεγαλογραφίᾳ ἐξεθέσαμεν τὰς τοῦ Τουρκικοῦ κράτους, ἐν μικρογραφίᾳ τὰς τοῦ ἡμετέρου, διὰ τοιούτου μέσου παρέχοντες ἀντιθέτως φανερὰ τὰ πράγματα, καὶ ἤδη ἤμεθα ἐκ τῶν τοπογράφων ἐπαρκεῖς, ὅστις γνωρίζει τὸν φόβον μὲ μόνον τὰ ἰδιαίτερα χρώματα ἀνεγραμμένον· τὸ περὶ ἡμῶν ἐξαι- τῆς χρωματιζόμενον ἰδανικῶς [illegible] μὲν νὰ εἶναι ἀραιόν, θετικὸν καὶ περὶ τῶν γενικῶν [illegible] τῶν αἰσθήσεων συντετμημένον, πλὴν ὅσα ἤθελεν [illegible] καὶ πραγματικῶς διὰ [illegible] ἐν τῇ ναυτικῇ δυνάμει [illegible] νὰ καλύψωσιν εἰς τὴν καινὴν ὅπως [illegible] αὐτὴν μὲ [illegible].

Τώρα ὑποθέτοντες ἀμφοτέρας τὰς πολεμικὰς αὐτὰς δυνάμεις ἀντιμετώπους, ἐρωτῶμεν προηγουμένως οἱονδήποτε ἔχει σῶας τὰς φρένας καὶ ὑγιᾶ τὴν καρδίαν, ἐμφορεῖται δὲ ὑπὸ φιλανθρωπικῶν καὶ ἀγαθῶν ἐθνικῶν αἰσθημάτων, καὶ ἐνδιαφέρεται τυχὸν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας οὐ μόνον τῆς ἐλευθέρας πατρίδος ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν δούλων ἀδελφῶν, αἱ ἡμέτεραι τῆς ξηρᾶς δυνάμεις, ἵνα ὁμιλήσωμεν πρῶτον περὶ αὐτῶν, ἐδύναντο ν' ἀντιμετωπισθῶσιν ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης πρὸς τὰς τῆς Τουρκίας; Δέκα ἢ 15 χιλιάδες μονίμων στρατοῦ, οὐδέποτε ἀσκηθέντος ἐν πολέμῳ, καὶ 30 ἢ 40 χιλιάδες προσωρινῆς, οὐδέποτε καλῶς γυμνασθέντος ἐν στρατοπέδῳ ἢ πυροβολήσαντος κατὰ πολεμίων, ἐδύναντο ν' ἀντιπαραταχθῶσι πρὸς 100 ἢ καὶ 80 χιλιάδας μονίμων καὶ ἐμπειροπολέμων στρατοῦ, καὶ τότε πρὸς πόσας ἑτέρας ἐπικούρων στρατῶν; — Ἡμεῖς πειθόμεθα ὅτι οὐ μόνον ὁ ἔμπειρος τοιούτων πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ ὁ τῶν κοινῶν στρατιωτικῶν ἄνθρωπος, δὲν ἤθελε ποτὲ δειλιάσῃ νὰ δώσῃ ἀρ-
νη-

πλευρῶν ἐκπέμπουσιν, ἀφ' οὗ μάλιστα γνωρίζῃ ὅτι ἡ Τηλεία καὶ ... λοχαγοῦντα, ἔδειξεν ἐν τῷ τελευταίῳ πολέμῳ, ὅτι καὶ ἐν τῷ ἀγῶνι ... δύναται καλῶς νὰ μονομαχήσῃ καὶ κατὰ ἀνωτέρων δυνάμεων.

Τὸ νὰ ἐκπαραδεχθῶσιν ὅμως οἱ ὑπέλαθροι ἦσαν μετὰ τό ... κινδύνου, ὡς καὶ ν' ἀντέξωσι γενναίως, καὶ ν' ἀδιαφορῶσι καὶ τὴν ἰδίαν ζωήν, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ ὑπερισχύωσι μαχόμενοι ἐπὶ πολὺν χρόνον, θεωροῦμεν δύσκολον καὶ ἀπίθανον, ὡς νομίζομεν καὶ ... μέρος γενναῖον καὶ ἀνδρικόν, τὸ νὰ ἐκθέτωσιν εἰς ἀπεγνωσμένους ... τὴν ζωήν, ἢ παρ' ἄλλων ἀβελτηρίας προαιρούμενοι ἢ δολίως ἐρεθιζόμενοι, νὰ ὠθῶνται εἰς σφάγια ἐν τῷ ... Τὸ νὰ εὑρεθῇ ... δὲ τις ἐν τῇ ἀνάγκῃ νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτὸν ἐξ ἀδίκου ἐπιθέσεως ἀνωτέρας δυνάμεως καὶ νὰ ἀπολέσῃ καὶ τὴν ζωήν, τοῦτο ἔχει τὸ παράδοξον ἢ ἐξαιρετικόν· πλὴν τὸ νὰ ἐπιτεθῇ ἀνάρμοστως τῶν ἀσθενῶν, ἔχω καὶ γνώμας κατὰ ... ἦσαν αἱ θυσίαι ... καὶ παρεμβατοῦντες ὑπὲρ ἐπιπολαίως μετέχοντες, χάριν ... (Τηλέμαχος ...), νομίζων ὅτι βλέπων ... „γῆ καὶ ὁ Δημαράτος ... τῆς ὑπάρξεως, οἱ „... ἄνθρωπον καὶ μέγα ... „... τοῦ ... καταφρονεῖν, διότι „ἔχει ... ἦσαν, τὸ δὲ πρέπει ... „... ὅτι ... ἦσαν ... ἢ νὰ διακινδυνεύσῃ „αὐτὸν ἀποτελεσθῇ καὶ ἐν ᾧ ... εἶναι ... ἴσως, καὶ τοῦ„το μᾶλλον ἔνοχος, καθίστασιν ἔχει ... λόγον."

Δύναται μέν τις νὰ προβῇ εἰς τοιαύτην πρᾶξιν, ὅταν ... ὑπὸ ὑποχονδριακοῦ παλμικοῦ, ἢ ... εἰς τὸν νοῦν νὰ δείξῃ δι' ἑνὸς ... ὅτι ἀγαπᾷ τὴν ζωήν, ἀλλὰ δὲν δύναται καὶ ἡ πρᾶξις του νὰ χαρακτηρισθῇ γενναία καὶ ἠρωϊκή, διότι ἐλλείπει ἐξ αὐτῆς τὸ ... αἴτιον, ἡ φρόνησις, ἡ σκέψις καὶ ἡ ... ... ἐνῷ ἐπιδιώκουσι τὴν νίκην, προσέχουσι καὶ μεριμνῶσι ... καὶ περὶ τῆς ἰδίας σωτηρίας.

„— — — — — — — — — — Τοῦτο δ' ἐν μάχῃ
„Σοφὸν μάλιστα, ... πολεμίοις κακὸν
„... τὸ σῶμα — — — — — — — — — —"

... καὶ οἱ πρόγονοι μας τὸν ... μᾶλλον ἐχαρακτήριζον ὡς ἄτιμον, διότι ἡ ἀσπὶς ... ἀπέκρουε τὰ ἐχθρικὰ βέλη ἔσωζε τὸν στρατιώτην· ... ... ἐργά=

ἐμφρόνως ὅλω, διότι ἡ ἀπώλεια τοῦ στρατοῦ ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ καὶ τὴν ἀπώλειαν ἢ ὑποδούλωσιν τῆς πατρίδος. Φάβιος ὁ Μάξιμος καὶ ὁ ἐφάμιλλος τούτου Τουρέννης, ἀμφότεροι ἄνδρες καὶ ἐμπειρότατοι στρατηγοί, τότε ἐπεχείρουν ἐπίθεσιν, ὅταν ἦσαν σχεδὸν βέβαιοι περὶ τῆς νίκης, καὶ ἐν ἀπροσδοκήτῳ ἀτυχίᾳ, περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ ἰδίου στρατοῦ. Τὸ αἷμα τῶν πολιτῶν ἦτο λίαν πολύτιμον, καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ χύνηται δαψιλῶς πρὸς κενὴν ἐπίδειξιν παλληκαρισμοῦ. Μεγάλοι ἀρχαῖοι στρατηγοί, ὁποῖοι ὁ Σκιπίων καὶ Ἀντωνῖνος ὁ Εὐσεβής, προετίμων τὴν ζωὴν ἑνὸς στρατιώτου ἀπὸ τὸν θάνατον χιλίων ἐχθρῶν. Καὶ ἡμεῖς ἐμελετήσαμεν μεθ' ἀγεννοῦς ἀναλγησίας, νὰ προσφέρωμεν εἰς βέβαιον ὄλεθρον τὰς ἀκμαιοτέρας ἡμῶν δυνάμεις, τὸ ἔαρ τῆς νεολαίας καὶ τοὺς διατρέφοντας αὐτοὺς ἰσχυροὺς καὶ ἐργατικοὺς βραχίονας.

„Πῶς οὖν ἔτ' ἂν γένοιτ' ἂν ἰσχυρὰ πόλις
„Ὅταν τις ὡς λειμῶνος ἠρινοῦ στάχυν,
„Τόλμας [illegible] κἀπολωτίζῃ νέους."

Τὸ ἦθος σήμερον [illegible] ἀγαθοπροαίρετοι καὶ ἡμε[illegible] βιβλιοθήκας, [illegible] καὶ ἔθος [illegible] τῆ παρούσῃ [illegible] ταῦτα, καὶ ἐπιδεικνύ[illegible] τὰ ἐμφρόνως καὶ ἀφελῶς [illegible] καὶ συμπεριέλαβον. — Ὁ ἐνθουσιασμὸς φιλοπατρίας συμπεριέλαβε μετὰ τοῦ ξενισμοῦ τὰς ἀπώλειας. Πολλαὶ σήμερον πατέρες ἀφ' ἑνὸς χήρας ἤδη κατέλιπον! Καὶ ἡμεῖς μίσθαρνα ἕνα ἀνθρωποθήρια ἐτόλμησαν νὰ ἐξομοιώσωσι τοὺς μεγάλης ἐλπίδος ἄνδρας καὶ θερμοὺς φιλοπάτριδας, οἵτινες ἀνέγειραν ἐν τῷ ἐργοστασίῳ τὴν πατρίδα, τῆς συγχρόνου ἐμπορο-βιομηχανίας, ἀγόρευσαν καὶ τεχνικώτερας, τὴν κατανάλωσιν καὶ ἐκλαϊκευμένα ὅπλα, ἐνῷ καὶ ἠθικῶς καὶ ἐθνικῶς κατέστρεψαν αὐτήν, καὶ ἤδη ἐδύρεται ἀναπαύοντας ματαίως τὸ παρελθόν, διότι

„. . . . . Nessun maggior dolore
„Che ricordarsi del tempo felice
„Nella miseria . . . . (D. Inf.)"

Ἡμεῖς ἔχομεν ἀδιαλείπτως ὅλην τὴν πεποίθησιν πρὸς τὸν ἡμέτερον στρατόν, διότι καὶ γνωριμώτερον ἀπὸ τοῦ παρελθόντος γνωρίζομεν αὐτόν, καὶ ἀνδρειότερον, καὶ φιλοπονώτερον καὶ πατριωτικώτερον, πεποιθότες πάντα ταῦτα, ἄλλως ἀπολεσθεῖσα τόσα κέρδη ἐπιστημονικῆς δυνάμεως [illegible]

μέσῃ

μέχρι τινὸς τῶν τοῦ μικροτέρου ἀριθμοῦ, καὶ ἱκανὸς νὰ παράσχωσι πλεῖστα δείγματα ἡρωϊσμοῦ. Πλὴν ἂν μὴ κολακευώμεθα, ἢ παρασυρώμεθα ὑπὸ ἀκαλαισθήτου ἐθνικισμοῦ ἢ ἐθνικῆς συμπαθείας, ἢ ἄλλης οἱασδήποτε προθέσεως ἢ καὶ ἐξ ἐφημέρων λόγων θριάμβων, διότι καὶ ὁ μᾶλλον ἀκάματος ἡρωϊσμὸς ἔχει τὰ ὅριά του. Ὁ Γάλλος στρατιώτης ἀνδρεῖος, φιλότιμος καὶ καρτερικός, δὲν ἡττήθη ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ ἕνεκα ἀνωτέρας ἀνδρείας καὶ τολμηρότητος, ἀλλ' ἕνεκα ἀνωτέρου ἀριθμοῦ καὶ τελειοτέρας τέχνης ἢ τακτικωτέρας.

Οὕτω καὶ ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ παραβλέψωμεν, ὅτι οἱ πολέμιοι καὶ πολὺ ἀνώτεροι κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἦσαν, καὶ μᾶλλον γεγυμνασμένοι καὶ ἐμπειροπόλεμοι, καὶ ὑπὸ στρατηγῶν ἀξίων διοικούμενοι, καὶ πᾶσαν αὐτῶν ἀπώλειαν ἐδύναντο ἀμέσως ἀναπληρώσωσιν· ἐνῷ ἡμεῖς καὶ κατὰ τοῦτο καὶ κατὰ τὸ κεφάλαιον τῶν στρατηγῶν ἤμεθα εἰς [illegible] θέσιν. Ἀρνούμεθα δὲ τὴν ἀλήθειαν τῆς λέξεως καὶ [illegible] ἀνάδειξιν τῶν ἀρχηγῶν [illegible] ξηραίνονται τὰ πάντα.

„— — — — — πολλοὶ
„Πολλοὶ διώκονται [illegible] στρατηγῶν."

Ἡ πρὸς τὸ συμφέρον, ἡ γνῶσις, τὸ θάρρος, τῶν ἡγεμόνων καὶ ἐμπειρία τῶν ἀξιωματικῶν, εἶναι τὸ ἀσφαλέστερον ἐχέγγυον τῆς εὐτυχοῦς ἢ ἐπιτυχοῦς ἐκβάσεως τῶν πραγμάτων. Ἡμεῖς δὲ ἀρνούμεθα ὅτι πλεῖστα ἀγαθὰ προσόντα στρατιωτῶν πολλοὺς ἐκ τῶν ἀξιωματικῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν, καίτοι ἐνίοτε ὅπως ἐξηγράψαμεν στρατηγοὺς εἰς πόλεμον, πλὴν δεχόμεθα νὰ διισχυρισθῶμεν ὅτι οὐδεὶς αὐτῶν ὑπάρχει καὶ τις ἢ ἕτερος, ὅστις νὰ κατέχῃ καὶ τὰ τοῦ ὑπερτάτου στρατηγήματα.

Ὁ κορυφαῖος τῶν ῥωμαίων ῥητόρων καὶ φιλοσόφων ὑποστηρίζων ἐν τῇ ὑπὲρ τοῦ Μανιλίου νόμου ἀγορεύσει τὴν ἐκλογὴν τοῦ Πομπηΐου εἰς ἀρχηγὸν τοῦ κατὰ τοῦ Μιθριδάτου πολέμου, ἀναγνωρίζει ἐν αὐτῷ ὅλα τὰ προσόντα, ὅσα ἀπαιτοῦνται ἐκ ἀρίστου στρατηγοῦ, ἤτοι δὲ ταῦτα· στρατιωτικὴν ἐμπειρίαν, ἀνδρείαν, αὐθεντίαν (auctoritas) καὶ τύχην, ἤτοι θεῖα ἐπικουρίαν.

Πλὴν

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Πλὴν ὅσοι διεξαγάγῃ καλῶς τὸν πόλεμον, πρέπει νὰ ἦναι προσέτι κάτοχος, κατὰ τὸν αὐτὸν βαθμόν, καὶ ἑτέρων ἰδιοτήτων, ὡς συναπαρτιζουσῶν καὶ συμπληρούντων τῶν προσόντων ἐκείνων· νὰ ἦναι ἀδιαφιλονεικήτως ἀκαταμάχητος, ἀκλονήτου θάρρους, γνώστης μετ' ἀκριβείας, ἐξόχου [illegible], ἀπαραιτήτου [illegible] καὶ φιλοφρόνως συμπεριφορᾶς πρὸς πάντας, διότι πολλάκις ἐπιτυγχάνει διὰ τούτων προτερημάτων, ὅ,τι δὲν ἐπιτυγχάνει διὰ τῆς βίας ἢ τῶν ὅπλων.

Ὁμοίας καὶ τὰς [illegible] ἰδιότητας ἀπαιτεῖ καὶ κλασσικὸς συγγραφεὺς ἐκ τῶν ἀρίστων στρατηγῶν. „Présence d'„esprit, conceptions vastes, prévoyance, activité, courage, per„sévérance, autorité de caractère etc. (Benth. fonds de la ré„compense)." Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ὁ πόλεμος ὡς [illegible] τῆς στρατείας, ἀναλογικῶς [illegible] πολλάκις καὶ τῆς μεγάλης στρατηγίας· τοῦτο ὅμως [illegible] ἐν τοῖς [illegible] πολέμοις, καὶ ὅπου [illegible] ὀλίγα κεφάλαια, ἀλλὰ [illegible] καὶ τούτων [illegible] μᾶς, καὶ ὁ ἀγὼν [illegible] εἶναι ἐφήμερος.

Τί δὲ νὰ εἴπωμεν [illegible] τῶν θαλασσίων ἡμῶν [illegible]. Τὸ [illegible] τοῦτο ὡς ἐν [illegible] θέσεως μας ἦναι μάλιστα [illegible], ὅπου τὰ πράγματα δὲν ἦναι τοιαῦτα, διὰ μᾶς ἐνθαρρύνουσι. Καίτοι ἡ μεγάλη ὑπεροχὴ τῶν ἡμετέρων ναυτῶν εἶναι ἀδιαφιλονεικήτως ἀνεγνωρισμένη, ἐκ τοῦ ὅμως ἐνώπιον τῶν ὄψεων τῶν ἐχθρικῶν δυνάμεων, εἶναι ἀπίθανον ἢ [illegible] νὰ ὑπερμαχήσῃ ὁ ἡμέτερος στόλος. Ὁ ὑπέρτερος καὶ ἐνταῦθα ἀριθμὸς τῶν πολεμίων, ἔχω καὶ ὑποδεεστέρων κατά τε τὴν τέχνην καὶ τὴν ἀνδρίαν, ἤθελε πάντοτε καταστῇ δυσκαταμάχητος. Μόνη ἡ ἐν ὥρᾳ πολέμου διὰ μεγάλας μεταβολὰς τῶν ἡμετέρων στοιχείων ἐν [illegible], ἠδύνατο νὰ κατισχύσῃ. Ἀλλὰ τοιαύτας θαυματουργίας καὶ [illegible] ἐγίνομεν ἄλλοτε νὰ [illegible], καὶ διατηροῦντες δι' αὐτῶν τὸν ἔξαλλον φανατισμόν, νὰ [illegible] καὶ τὰ πλήθη· ὡς εἴδομεν καὶ ἄλλοτε, ὅτε [illegible] ἦτο πλημμυρισμένος, ἦτο ἐγκλεισμένοι ἐν τῷ πολεμικῷ θορύβῳ [illegible], [illegible] καὶ παρίστανον τὰς ἐχθρικὰς δυνά-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

δυνάμεις κατά τε τον αριθμόν και την αξίαν ίσας σχεδόν με το μηδέν, τας δε ημετέρας πολλαπλασιάζων εις μυριάδας μυριάδων ικανάς να προβώσι και αμαχητί μέχρι του Θρακικού Βοσπόρου! Είθε τα ένδοξα ή πλάσματα αυτά δι' ων απατών και απατώται να εγίνοντο και πράγματα! Αλλά δυστυχώς ταύτα διαρρήδην τους διαψεύδουν, και η τύχη της πατρίδος δεν πρέπει υπό κουφότητος ή ιδιοτελείας να διακυβεύηται.

Δεδόσθω όμως ότι ηθέλαμεν καταναυμαχήσει τον εχθρόν, τι το όφελος αν ενικώμεθα και κατετρεχόμεθα εν τη ξηρά; — Η τύχη μας δεν ήθελε πλέον εξαρτάσθαι από ημάς. Είναι άθυρον τότε ολίγον την περίστασιν να την αναλάβωσι και την καθέσωσι. Μικρά και ανίσχυρα κράτη, περιστοιχούμενα υπό μεγάλων και κραταιών, δεν ισχυρώσι μίαν ανίσχυρον πολεμικούς αγώνας, εκτός αν παραφρονήσωσιν ή παρ' άλλων διδασκόμενα ωθώνται προς αυτοκτονίαν. — Η Καρχηδών περιστοιχουμένη υπό μικρών βαρβάρων γειτόνων, περιωρίζετο επί πολλά [illegible] θέσιν, και μόλις μετά τριακοσίων ετών [illegible] πλέον και δυνάμεις ήχεν [illegible].

Ημείς ας αρχίσωμεν [illegible] αλλά και κατά τα μέσα [illegible] πόρους, άνευ των οποίων ούτε κινούνται, ούτε διατηρούνται [illegible]. Πόθεν δε ημείς ηθέλομεν προμηθευθή τούτους; Χρεωκοπημένοι ως ήμεθα, μικροί κα[illegible] ολιγάριθμοι, διωκόμενοι μόλις αποζώντες εκ των ημερησίων [illegible], άνευ [illegible] στρατοπέδων, άνευ συμμάχων και άνευ [illegible] πόθεν ήθελομεν εξοικονομήσει διά των απαιτουμένων προπαρασκευών, πόθεν ήθελομεν εξοικονομήσει τα μέσα, όπως ισχυρώσωμεν και διατηρήσωμεν τον στόλον; Ηθέλαμεν αύξησει, τον οποίον διαφημίζομεν σήμερον αν παρεσκευάζετο; Ηθέλαμεν αύξησει ακόμη τους φόρους; Αλλ' εάν ήδη εξ ανάγκης, ήτο εν δυσπραγία δεν πληρώνομεν τους υπάρχοντας, ήδη εξαντλημένοι τους προ πολλού ήδη καθυστερούντας, πως ηθέλαμεν αποτίσει τους νέους; Έπειτα δεν ηθέλαμεν δι' ετέρας αιτίας αυξήσεως καταστρέψει και τας πηγάς εξ ων απορρέουν.

Ηθέλαμεν αποταθή προς τας επιδοκιμαζούσας ημάς χώρας, ή καταναγκαστικώς λαφυραγωγήσει τας ημετέρας πλουσίας; — Αλλά και ιδίως τότε μάλιστα των ιδιωτών μας επιχει-

ρεσων

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ρεῖν, ὅπως διασώσῃ τοὐλάχιστον τὰ διαφυγόντα λείψανα ἀπὸ τῆς ἁρπακτικῆς ὄνυχας τῶν τυράννων αὐτῶν, καὶ ὅλοι εἰς πολλὰς ὑπεβληθέντες κρίσεις, καὶ ἄλλο πλέον ἴσως δὲν ἔχουν, εἰμὴ τὰ φορο-χαρτία, ἅτινα ἐπέφερε τὸ νέον σύστημα. Ἠθέλαμεν ἐκτείνει τὴν χεῖρα πρὸς τοὺς ἔξω ὁμογενεῖς; — Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ πλέον ἀπηύδησαν, προσφέροντες ἀφειδῶς τὰ πλοῦτά των, ἅτινα παρατηροῦσι καὶ ἀγόνως καταπαλαιόμενα ὑπὸ φυλάρχων καὶ ἀσώτων καταχραστῶν. Ἡ μεγάλη αὐτῶν γενναιότης ἀπεθαρρύνθη ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς ἡμῶν κακοδιοικήσεως. Ἠθέλαμεν τέλος προστρέξει εἰς ἀλλοδαπὰς τραπέζας; — Ἀλλὰ καὶ αὗται οὐδεμίαν πλέον ἔχουν πίστιν εἰς τὸ ἀξιόχρεον ἡμῶν. ὅσον τὸ κατὰ τὸ βάρυμας, ὅτι καὶ ἂν εἴχομεν τὴν καλὴν διάθεσιν, δὲν ἠθέλαμεν ἔλθει εἰς κατάστασιν, ἔξω καὶ μετὰ τὴν αἰσίαν ἔκβασιν τοῦ πολέμου νὰ ἀποτίσωμεν τὰς νέας ἡμῶν ὀφειλάς, ἐκτὸς ἂν ἀπαλλοτριώνομεν [illegible], ἂν δὲν ἤμεθα καὶ ἤδη ἀπαλλοτριωμένοι, διότι [illegible] δωρεὰν ἢ [illegible] [illegible] καὶ [illegible] κρατῶν [illegible] [illegible] καὶ ὅπως [illegible] κινήματα.

Οὐδαμόθεν λοιπὸν [illegible] νὰ ἐλπίσωμεν χρηματικὴν συνδρομήν, αἱ θύραι μᾶς ἦσαν [illegible] κεκλεισμέναι· ἡ ἐὰν καὶ παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ἐπετυγχάνομεν ἐκ μιᾶς ἢ ἑτέρας πηγῆς ἢ ἐκ συνεισφορῶν ἑταιρείας τινὸς, ταῦτα ἤθελον ἔσεσθαι ὀλίγα καὶ ὅλως ἀνεπαρκῆ πρὸς τοιαύτης φύσεως κινήματα, διότι ἂν ἡ ἐν καιρῷ εἰρήνης ἡμερησία δαπάνη ἑκάστου στρατιώτου ἐπίσημος, ἰδίως καὶ ἐλευθέρου τινὸς ἔθνους ἐν τῇ πολιτισμένῃ Εὐρώπῃ, ἀνέρχεται κατὰ τοὺς ἀκριβεστέρους ὑπολογισμοὺς εἰς [illegible] ἐγγύτατα δραχμὰς, αὕτη ἐν καιρῷ πολέμου δύναται σχεδὸν νὰ διπλασιασθῇ. Ὥστε ἐὰν παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ ἡμέτερος στρατὸς θέλει ἐν ὥρᾳ πολέμου ἀναβιβασθῇ εἰς 60,000, ἡ δαπάνη αὐτοῦ κατὰ μῆνα θέλει ἀνέλθει εἰς 10,800,000, τὰς ὁποίας ἀγνοῶ ἐκ τίνος πλουτοφόρου καὶ ἀκενώτου πηγῆς ἠθέλαμεν ἀντλήσει.

Ἂν δὲ τὰ χρήματα εἶναι ὅρος ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ πρὸς ἔναρξιν καὶ διατήρησιν πάσης ἐπιχειρήσεως, πολὺ μᾶλλον εἶναι ἀναγκαῖα πρὸς ἐπιχείρησιν τόσῳ πολυδαπάνου πολεμικοῦ ἀγῶνος, ὁποῖον ὁ ἡμέτερος λαὸς καὶ ἡ κυβέρνησις ἀποφασίσωσιν ν' ἀποτολμήσωσιν

ἂν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

εἰς τοῦτο, ὀφείλει ἐν τῇ προνοίᾳ καὶ τῇ συνέσει των ἢ νὰ ἔχωσιν ὑ-
περπληρωμένα τὰ ταμεῖά των, ἢ νὰ ἔχωσι τὴν βεβαιότητα, ὅτι τὰ βα-
λάντια τῶν ἄλλων εἶναι πάντοτε εἰς τὴν διάθεσίν των, ἄνευ ἀθεμί-
των ἢ χρεωληπτικῶν ἀξιώσεων, ἄλλως κινδυνεύει νὰ πάθωσιν
ὅ,τι ἔπαθε καὶ ὁ δεῖνα ἰππότης, ὅστις καταπεφρονημένος καὶ ἐν-
θουσιαζόμενος εἰς τὴν ἀξίαν του, ἐπεχείρησε νὰ διέλθῃ πορθμόν
τινα, πλὴν φθάσας εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ καὶ ἐγκαταληφθεὶς ὑπὸ τῶν ἰδί-
ων δυνάμεων, κατεβυθίσθη καὶ ἐπνίγη· αἱ ἀπεγνωσμέναι φωναί
του ἐσώπασαν πλέον ἀκούοντο.

Οὕτω λοιπὸν τὰ μέτρα, ὅτε αἱ ἡμέτεραι δυνάμεις μᾶς ἐγκα-
τέλιπον καὶ ἄνευ πιθανῆς αἰτίας ἐκηρύχθη ὁ πόλεμος, εἰς ὃν ὅλως
παρεσκευασμένοι ἤμεθα, καὶ ἐμελετήσαμεν ἐν ἀνάγκῃ ν' ἀποσυρθῶμεν
καὶ μόνοι. Ξένη βοήθεια ἐζητήθη καὶ ἐνέργεια ἀφανὴς ἠθελή-
σαμεν νὰ παρουσιάσωμεν εἰς τοῦτο ὀλέθριον βῆμα, τότε δυσ-
τυχῶς ἡ Ἑλλὰς μετὰ τὴν ἀπαίσιον [illegible] εὑρεθεῖσα καταπεσοῦσα, τὸ
ἀνέκαθεν πλέον εἰς ἑαυτήν· [illegible] ἑαυτῆς χώρας καὶ πόδα
πάλιν οὐδὲ τὸν ἐλάχιστον [illegible] καὶ παραλυ-
[illegible], [illegible] καὶ [illegible]
τὸν ἴσως καὶ ἀπέναντι [illegible] φύσεων καὶ δυ-
νάμεων, ἀπεκαλύψαμεν καὶ τοῖς [illegible] πάσης σωτηρίας, συνε-
τῆς καὶ ἀληθοῦς πατριωτικῆς [illegible], καὶ ἐπεχειρήσαμεν μόνοι
παράβολόν τι κίνημα, τίνα ἤθελον ἔχει τὰ ἀποτελέσματα ἡ πε-
ριπέτεια ἀπολυχίας; Ἀλλ' ἤδη παραδεχόμεθα, ἔστω, ὅτι εἴχομεν χρόνον
ἠθέλαμεν πολλῆς γενναιότητος μεθ' ἀφοσιώσεως ἢ καὶ ἴσης μοίρας, ἀλλ' ἐὰν
ἐπῆλθεν ἢ ἕνεκα τῶν ὑπερτέρων τοῦ ἐχθροῦ δυνάμεων, ἢ ἕνεκα τῆς
τύχης, ἥτις συνήθως φέρει τὴν πλάστιγγα κατὰ τῶν ἀσθενεστέρων
„fortes fortuna adjuvat," ἡττώμεθα καὶ ἐν τῇ ξηρᾷ καὶ ἐν τῇ
θαλάσσῃ, οἱ δὲ ἐχθροὶ εἰσέβαλλον εἰς τὴν ἡμετέραν χώραν, ἐν τοιαύτῃ πε-
ριπτώσει τίνας ὠφελήσαμεν νὰ προσδοκῶμεν ἀνυπολογίστους συνε-
πείας; — Εὔκολον εἶναι νὰ τὰς φανταζώμεθα, ἀφοῦ γνωρίζομεν
[illegible] καὶ ὁποῖον χαρακτῆρα ἔχουσι καὶ τὰ προσηγ-
μένα τῶν πολεμίων, οἵτινες ὅτε πόλεμον φέρονται, ὅτε [illegible]
[illegible], ὅτε ἱερεῖς καὶ [illegible] φόνον
παραδέχονται, ὅτε ἱεροὺς ναοὺς σέβονται, ὅτε [illegible]

τυχῆ=

συστέλλονται ἢ χαλινόνονται· αἱ καταστροφαί, αἱ λεηλασίαι, αἱ αἰσχραὶ κακοπραγίαι καὶ σφαγαὶ τῆς Βουλγαρίας, ἃς ἐὰν θέλωμεν ν' ἀναμνησθῶμεν ἐδῶ μᾶλλον συγγενικῶς, εἶναι λίαν πρόσφατοι, ὅπως ἔχωμεν τὴν ξηρὰν τῶν ἐκθέσεων αὐτῶν. Ἴσως ἠθέλαμεν ἰδεῖ καὶ ἡμεῖς ἠλικιωθέντες ἐν τῇ [illegible] ἡμῶν χώρᾳ ἕτερα ἱεροσύλημα καὶ

„— — — — — — — ἀντὶ φιλτάτης μορφῆς
„σποδόν τε καὶ σκιὰν ἀνωφελῆ."

Οὐ μόνον δὲ τὰ διάφορα κέντρα ἤθελον καταστραφῆ καὶ ἀπολέσῃ πολλῶν ἐτῶν συσσωρευμένα πλούτη καὶ θησαυρούς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄκρα καὶ πᾶσαι τῆς χώρας γωνίαι ἤθελον συναισθανθῆ τὸ βάρος τούτων συμφορῶν, καὶ κατακλυσθῆ ὑπὸ πένθους καὶ καταστροφῆς, διότι ἂν διέφευγον τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον τῶν ἐχθρῶν ἤθελον ὑποστῇ καὶ [illegible] τὰ ἄγρια ἐπακόλουθα γενικοῦ καὶ βαρβάρου πολέμου. Ἡ γεωργία, ἡ πόλις ἀναθάλλουσα βιομηχανία καὶ τὸ σχεδὸν [illegible] ἐμπόριον μας, ἤθελον καταστραφῆ, [illegible] ἔρημα [illegible] ἤθελον παντοῦ [illegible] [illegible] ἐνῷ ὁ βαρβαρισμὸς καὶ [illegible] εἶναι πάντοτε ἡ ἄρνησις πάσης εὐζωΐας καὶ γενικῆς [illegible], ἡ εἰρήνη ὅλων τῶν ἀγαθῶν κυβερνήτης, εἶναι παραγωγὸς πάσης εὐπορίας καὶ κοινῆς εὐημερίας. Εὔκολα τότε καὶ οἱ ἀρχαῖοι τραγῳδοποιοὶ τὴν εἰρήνην ἔψαλλον ἔχουσαν τὸν πλοῦτον ἐντὸς τῶν κόλπων της.

„— — — — — — — Ὦ ταλαίπωροι βροτοί,
„Τί κτᾶσθε λόγχας καὶ κατ' ἀλλήλων φόνους
„Τίθεσθε; Παύσασθ' — — — — — —
„Σμικρὸν τὸ χρῆμα τοῦ βίου· τοῦτον δὲ χρὴ
„Ὡς ῥᾷστα, καὶ μὴ σὺν πόνοις διεκπερᾶν."

Πλὴν δεδόσθω, ὅτι καὶ ἡμεῖς ἠθέλαμεν πράξῃ κατακτητικῶς καὶ ἐν ξηρᾷ καὶ ἐν θαλάσσῃ, τί πρὸς τοῦτο; Ποῖα τὰ ἀποτελέσματα; — Κόρος [illegible] καὶ [illegible] πλέον. Ὁ σκοπὸς τοῦ ἀγῶνος δὲν ἦτον ἡ [illegible] ἐξόντωσις, ἀλλ' ἡ ἐλευθέρωσις καὶ ἀπελευθέρωσις τῶν [illegible] ἀδελφῶν· καὶ αἱ κατακτητικαὶ ἤθελαν μᾶλλον [illegible] τὴν πολιτικήν, διότι ὁ [illegible] ἤθελε [illegible], ἤθελε [illegible] ἐξ Ἑλλήνων.

Ἕτερα

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἔπειτα ἐν τοιαύτῃ θέσει πραγμάτων τίς ἤθελεν ἐπὶ τέλους ἀπαλλάξῃ τὴν ἡμετέραν χώραν ἐκ τῶν εἰς αὐτὴν ἐπιβαλλόντων [illegible]; Ἡ [illegible] αὐτή; — Ἀλλ' ὡς [illegible] ἠθέλαμεν ἦσθαι ἀνίσχυροι. Ἡ Εὐρωπαϊκή; Ἀλλ' ἐὰν συνεφώνουν πρὸς ἀλλήλους νὰ τὴν ἐξώσωσι, τίς ἤθελε μετὰ ταῦτα ἐξώσῃ τὰς Εὐρωπαϊκάς; — Ὄχι ἄλλος βεβαίως παρὰ ἡ ἀγαθὴ αὐτῶν θέλησις, ἣν ὅσῳ καὶ ἂν [illegible], ὅμως ἡ πολιτικὴ αὐταπάρνησις δὲν εἶναι πολὺ προσφιλὴς ἀρετὴ εἰς τοὺς ἐσχάτους, καὶ μάλιστα ἐν τῇ ἐποχῇ μας.

Καὶ ἐν τέλει πολλοὶ τότε ἐσκέφθησαν, καὶ ἴσως οἱ πλεῖστοι μὲ τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ Εὐρώπη δὲν ἤθελεν ἀνεχθῇ νὰ προβῶσι τὰ πράγματα μέχρις αὐτοῦ τοῦ θλιβεροῦ σημείου. Ἡ [illegible] ὡς πρὸς τὰς φιλελληνικὰς τῆς Εὐρώπης διαθέσεις, δι' ὅλου ἁπλῶς πλάνη, ἥτις [illegible], ἐνισχυθεῖσα εἰς μόνους τοὺς [illegible] τὰς ἐλπίδας καὶ τὴν [illegible].

Ἂν ὁ ἡμέτερος στρατὸς [illegible] ὑπερέβαινε τὰ μεθόρια πρὸς κατοχὴν τῆς [illegible], ἤθελεν ἐμβάλλῃ [illegible] καὶ ἀνάγκῃ [illegible] σ' ἀποσβέσῃ ἡ Εὐρώπη [illegible] τῆς Τουρκίας ἤθελεν ἐπέλθῃ, [illegible] καὶ μεταμόρφωσις. [illegible] νὰ προσέλθωσι. Πλὴν τίς μας [illegible] ὅτι ἤθελον [illegible] καὶ κατὰ τὰς προσδοκίας μας, καὶ δὲν ἠθέλομεν [illegible] τὰ τῆς Τουρκίας; — Ὁ Χρόνος τοῦ Λονδίνου ἔγραφε περὶ τοῦ [illegible] τοῦ 1880 ἄρθρον τι περὶ Ἑλλάδος μὲ τὰ ἑξῆς ἀξιοσημείωτα [illegible]. „Ἡ θέσις τῶν Ἑλλήνων σήμερον, ὅτε [illegible] ἀξιώσεις [illegible] ὑπὸ τῆς Εὐρώπης [illegible]. Ἐὰν [illegible] „[illegible] θὰ πληρωθῶσι. Ἀλλ' ἐὰν [illegible] τῶν πραγμάτων „[illegible] αὐτῶν λίαν πρόωρος ἢ ταχέως, θὰ [illegible] „[illegible] πραγμάτων, καθ' ἣν θὰ τεθῇ [illegible] ἐν [illegible] ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος, ἐν σχέσει πρὸς τὸ ὅλον ἀνατολικὸν ζήτημα."

Καὶ τώρα, τίς δύναται νὰ προΐδῃ τὰς [illegible], ὅσας ἐνδέχεται νὰ γεννήσῃ τοιοῦτος πόλεμος; Ἢ τίς δύναται [illegible] νὰ προσδιορίσῃ ἐκ τῶν προτέρων τὴν νέαν τῶν πραγμάτων τάξιν; — Οὐδὲ ὁ [illegible] [illegible], [illegible], ἤθελέ ποτε πρὸς τοῦτο ἀρκέσῃ καὶ [illegible]

μου

μαντεύσῃ τὰ πάντα. Ὁ Μέττερνιχ, ὃν τὸ ὄνομα τοῦ φιλελληνι-
σμοῦ ἔλεγεν δεόμενον δίκην, ἀλλὰ δὲν ἠδυνάμην ν' ἀναφέρωμεν
τώρα κατὰ τὸ ἀρχαῖον λόγιον, "Licet et ab hostibus doceri"
ἔλεγε πρὸ 40 ἐτῶν. "Ἐὰν τὸ ὅλον Ὀθωμανικὸν κράτος καταπέσῃ
"ἡ Ἀνατολὴ θὰ λάβῃ βεβαίως ἄλλην μορφήν. Ποίαν δὲ τύχην
"περιμένει τότε τὸν θρόνον τῶν Ἀθηνῶν εἶναι ζήτημα, ὅπερ
"δὲν δύναταί τις νὰ λύσῃ ἐκ τῶν προτέρων. Θέλων νὰ προβλέ-
"ψῃ τῶν πραγμάτων, ὑπάρχουσι ἐπαρκεῖς πιθανότητες κατὰ
"μικρόν, ὅτι θὰ ἐπαρκέσῃ σχεδὸν οὐδέν.... Ὅταν ἐπέλθῃ ἡ ὥρα τῆς
"διακανονίσεως, ὁ Ἕλλην ἐξ αὐτῆς δὲν θὰ περισωθῇ τὸ ἀσθενέ-
"στερον μέρος."

Ἐν περιλήψει λοιπὸν ἐσφαλμένως τὸ ἀρχαῖον σφάλμα, καὶ ἐν ἐν-
δεχομένῳ ἐκραγέντος γενικοῦ πολέμου, ποία ἤθελεν ἔσεσθαι πιθανωτέρα ἡ
τύχη τῆς Ἑλλάδος; — Πρὶν ἀποφανθῶμεν ἐπὶ τούτου, ἂς ἴδωμεν πρῶ-
τον τίνα κρατεῖ ἡ φιλικὴ [illegible] σήμερον τὴν κληρονομίαν
τῆς Τουρκίας.

Ἂν ἡ Ἑλλὰς μόνη ἐθεωρεῖτο σχεδὸν παρὰ πάντων, καὶ διὰ
τὰ πραγματικὰ δίκαια, καὶ διὰ [illegible] ἐν τῇ ἀναγεννήσει της ἀνδρα-
γαθήματα, καὶ διὰ τὴν νοημοσύνην, καὶ διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐν
τῇ Ἀνατολῇ ἐπιρροήν, ὡς κληρονόμος καὶ διάδοχος τῆς Εὐ-
ρωπαϊκῆς Τουρκίας κληρονόμος, σήμερον δυστυχῶς δὲν θεωρεῖται
πλέον τοιαύτη, διότι ἐνεφάνησαν καὶ ἄλλοι μνηστῆρες, ἄλλοι μέ-
τα ἄλλων ἔθνη, διαφιλονεικοῦντα ὅμως τὴν κληρονομίαν, στηριζόμενα
ἐπὶ τὸ συμπαγὲς ἀριθμοῦ ἢ τῆς ἰσχύος των. Τοιοῦτοι δὲ εἶναι κυ-
ρίως τῶν ἀνατολικῶν φυλῶν οἱ Βουλγαροσλάβοι, ἐκ δὲ τῶν Εὐρω-
παϊκῶν Δυνάμεων κυρίως αἱ γειτονεύουσαι μετὰ τῆς Τουρκίας
Ῥωσσία καὶ Αὐστρία. Αὕτη μάλιστα ἥτις ἐσχάτως ἤρχισεν πολιτικὰ
ἀλλὰ καὶ ἐμπορικὰ συμφέροντα ἀπὸ τὸ [illegible] μέχρι τοῦ Αἰγαίου
πελάγους, φαίνεται ν' ἀποζημιωθῇ ἐν τῇ Ἀνατολῇ διὰ τὰς ἐν τῇ
Ἰταλίᾳ ἀπωλείας της. Τὴν Θεσσαλονίκην θεωρεῖ ἐν τῷ Αἰγαίῳ
ὡς ἄλλην Τεργέστην ἐν τῷ Ἀδριατικῷ πελάγει. Ἡ [illegible]
μένη Εὐρώπη ἀντιπαρέλθουσα πρὸς τὰς [illegible], καὶ
πια-

συνεσταλμένη ν' ἀνεχθῇ μετόχου ἀνυπέρβλητον, παραλύουσα τὴν ὁριστικὴν τῶν πραγμάτων λύσιν.

Τινὲς φρονοῦν ὅτι ἡ δημιουργία μεγάλης Βουλγαρίας, καθ᾽ ὅσον μετὰ τινα ὀλίγον χρόνον νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς τοῦτον σκοπόν, ὡς νὰ ἔχῃ μόνος ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ [illegible] κέρδισει ἄνευ ἑτέρων προσόντων πρὸς σύστασιν κράτους βιωσίμου, καὶ πρὸς ἔθνος καὶ μεταβολικῶν πολιτευμάτων. Ἕτεροι φρονοῦσιν ὅτι ἡ διαρρύθμισις κρατιδίων ἢ μικρῶν Ἡγεμονιῶν, μὴ ἐξαιρουμένης καὶ τῆς Ἑλλάδος, συνδεδεμένων ὁμοσπονδιακῶς, εἶναι καταλληλοτέρα πρὸς ἀποτροπὴν παντὸς κινδύνου. Ὅθεν εἶναι προκατειλημμένοι ἐξ ἀλλοτρίων χωρῶν, μεθ᾽ ὧν ἑκάστη δύναται ν' ἀντιπαραβληθῇ ἡ Ἀνατολὴ ἤτε κατὰ τὴν θέσιν, ἤτε κατὰ τὴν μόρφωσιν, ἤτε κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὰ ἤθη. Τὰ δύο μεγάλα γειτονικὰ κράτη [illegible] καὶ ἐπιδιώκουσι τὴν ἀποκλειστικὴν πρὸς αὐτὰ προσέγγισιν καὶ συγκέντρωσιν ὅλων τῶν ἀνατολικῶν φυλῶν, [illegible] κατὰ τῶν πλείστων ἐξ αὐτῶν [illegible] ἑτερογενὴς φυλὴ εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ καὶ ἡ Ρωμουνική· αὗται εὑρίσκονται ὡς μικρὰ [illegible] μεταξὺ πελωρίων [illegible].

Ἐν τούτῳ περὶ ἡμῶν [illegible] ὡς ἀποκλειστικῶν δικαιώματος ἐν τῇ προφορικῇ ἡμῶν κληρονομίᾳ, ἐδῶ πλέον [illegible] τῶν ἐγχωρίων ἐλληνικῶν ἐνδιαφέρεται ἡ ὀργή, μάλιστα ἀντικαθίσταται ἡ ἀδιαφορία. Ὡς καὶ αὐτὸς ὁ κλασικισμός, ὅστις τοσοῦτον ἄλλοτε ἐπέβαλλε, σήμερον ἀπώλεσε τὴν γοητείαν καὶ τὸ [illegible]. Οὐδαμόθεν ἡ [illegible] ἀκούονται φωναὶ [illegible], [illegible] καὶ ἐνθαρρυντικαί· κρότοι μόνον καὶ θόρυβοι κενοὶ [illegible] συνεχῶς [illegible] εἰς τὸ [illegible], καὶ ἡ [illegible] τὰ νεῦρα μας, ἢ ὡς ὄνειρα [illegible] μᾶς θέλγουν [illegible] ὕπνου καὶ [illegible] καὶ [illegible] ἀφαρπαζόμεθα ἀπὸ [illegible].

Ἂς ἐννοήσωμεν ὅμως καλῶς καὶ ἂς πεισθῶμεν, ὅτι ἡ Ἀνατολὴ καὶ ἰδίως ἡ Ἑλλὰς εἶναι ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις κατὰ τὸν αἰῶνά μας, ὅ,τι ἦτον ἄλλοτε περὶ τὸν μεσαιῶνα ἡ Ἰταλία, καὶ πρὸ πάντων ἡ γόνιμος καὶ ὡραία χώρα τῶν Μεδιολάνων. Αἱ Ἀθῆναι καὶ

κυρί-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

κυρίως ἡ ὑπάλπειος αὕτη χώρα, ἦτον ἡ ἀνοικτοτάτη Πεδιὰς καὶ τὸ πεδίον τοῦ Ἄρεως μεταξὺ Γερμανίας, Γαλλίας καὶ Ἱσπανίας. Ἡ Ἀνατολὴ καὶ ἰδίως ἡ Ἑλλὰς εἶναι καὶ σήμερον ἡ πέτρα τοῦ σκανδάλου καὶ ἡ ἀνέκαθεν διπλωματικῆς διαπάλης μεταξὺ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων. Συνεχεῖς καὶ αἱματηροὶ ἀγῶνες συνεκροτοῦντο ἐπὶ τοῦ Ἰταλικοῦ ἐδάφους, ἔνθα συγκρουόμεναι αἱ φιλοδοξίαι τῶν ἰσχυρῶν ἐνέπαιζον ἢ ἐμπορεύοντο καὶ ἐθυσίαζον τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὰ συμφέροντα τῶν Ἰταλικῶν πολιτειῶν. Διπλωματικὰ ὄργανα καὶ γραφικαὶ σκηναὶ διαδραματίζονται καὶ ἤδη ἔτι διαδραματίζονται ἐπὶ τοῦ Ἀνατολικοῦ, ὅπου ἡ ἐπέμβασις καὶ τὸ ξίφος τῶν ἰσχυρῶν ὑπερμαχοῦν δῆθεν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν χριστιανικῶν φυλῶν, καὶ ἐπὶ τέλους διασπῶσιν, ἢ διανέμουσιν ἢ ἀπατῶσιν αὐτάς. Διάφοροι μὲν εἶναι αἱ ἑκάστοτε ὑποκρισίαι, πλὴν τὰ λαθραίως συνομολογούμενα καὶ ἀναφανδὸν διαπραττόμενα εἶναι ὁμοίας φύσεως. Ἡ ἐσχάτως [illegible] Πρεσβευτοῦ τῆς Αὐστρίας Πρωσίας καὶ τοῦ Μετερνίχ [illegible] ἐπίσημος ἀλληλογραφία [illegible] καὶ [illegible] πολλαπλῆ ἐνέργεια τῶν ἀρχαίων Πρέσβεων ἐπὶ τῶν Ἰταλικῶν πραγμάτων. Αἱ ἀξιώσεις [illegible] περιλαμβάνονται μόνον εἰς τὰ διηγγραμμένα ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικά, ἀλλὰ φθάνουν μέχρι τῆς καθημερινῆς διοικήσεως καὶ αὐτῶν τῶν ἐσωτερικῶν σχέσεων.

Ἡ μόνη ἄλλως σωτηρία τῆς Ἰταλίας ὑπῆρξεν ἴσως ἡ ἑνότης· ἕνωσις αὐτῆς ὑπὸ τὸ μόνον ἰσχυρὸν σκῆπτρον ἢ ὑπὸ σύνδεσμον ὁμοσπονδιακὸν τῶν διαφόρων αὐτοδιοικήτων πολιτειῶν· διότι μόνη ἡ συγκέντρωσις τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων, ἠδύνατο ἰσχυρῶς ν' ἀποκρούσῃ πᾶσαν ἐξωτερικὴν ἐπίθεσιν ἢ ἐπιβουλήν. Πλὴν τοιοῦτος πολιτικὸς ὀργανισμός, ἦτον ἀνέφικτος κατὰ τὰς τότε ἐποχῆς. Οὔτε αἱ διαιρέσεις καὶ τὰ σφοδρὰ τῆς χώρας πάθη, οὔτε αἱ ἐξωτερικαὶ ἐπιρροαὶ καὶ ἐνέργειαι ἐπέτρεπον αὐτό, οὔτε τοσοῦτο μὲ καὶ τὰ ἤθη τῆς ἐποχῆς ἐπέτρεπον τοιαύτην πολιτικὴν ἀνάπτυξιν, οὔτε τέλος ἀνεφαίνετο ἰσχυρὰ τις ἡγεμονία ἢ συνεκέντρωνεν εἰς ἑαυτὸν τὴν γενικὴν ψῆφον. Τὸ Πεδεμόντιον οὔτε τῶν Ἰταλικῶν ἐπόθει τοῦ παρέχειν οὔτε τὴν Ἰταλικὴν ἐλευθερίαν ἐπεδίωκε· σταθερὰ πολιτικὴ τῶν Δυτικῶν καὶ ταχθέντων

Τοῦτο

ὅτε τὸ ἴδιον μόνον καὶ τὸ τῆς χώρας αὐτῶν συμφέρον, εἴτε πολιτικὸν ἐκκλησιαστικὸν, θρησκευτικὸν καὶ ἐπαρχιακόν.

Μόνη καὶ σήμερον σωτηρία τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὰ ἀλλεπάλληλα στοιχεῖα καὶ ἐκ κινδύνων ἐξωτερικῶν, ἤθελεν ἔσεσθαι προστασία ἡ ἐν ἑνότητι κραταιὰ καλὴ ἐσωτερικὴ διοίκησις, καὶ καθ' ὅσον ἴσως ὁ συνασπισμὸς καὶ ἡ συγκέντρωσις τῶν διαφόρων αὐτῆς φυλῶν ὑπὸ οἱανδήποτε μονάδα εἴτε ἐγχώριον μοναρχικὴν, εἴτε ὁμοσπονδιακήν. Ἀλλὰ τοιαύτη κατάστασις εἶναι τὸ ἀκατόρθωτον ἐν τῷ παρόντι, ἀκατόρθωτος. Ἐπιτρέπεται μὲν νὰ ἐπιθυμῇ τις αὐτὴν ἢ καὶ νὰ τὴν ζητῇ, πλὴν δὲν εἶναι καὶ πραγματοποιήσιμος· εἴτε αἱ διάφοροι φυλαὶ πρὸς ἀλλήλας συνεννοῶνται, εἴτε ἡ μόρφωσις καὶ τὰ συμφέροντα ὑποβοηθῶσι τοιαύτην δημιουργίαν, εἴτε οἱ ἰσχυροὶ ἀνέχονται αὐτὴν ἐν τῇ ἀληθεῖ σημασίᾳ της, διότι καθ' ἑκάστην ἀντιστρατεύονται πρὸς τὰ φιλάρπαγα σχέδιά των. Τί ὅμως [illegible] τὸ μέλλον εἶναι ἄδηλον.

Ἐν τοιαύτῃ λοιπὸν [illegible] τί ἐπιφυλασσόμεθα ἡμεῖς αὐτῆς Εὐρώπη καὶ ἐχώρισα [illegible] καὶ οἱ αὐτῆς ὁρισθῶσι [illegible] καὶ νέα ἐν τῇ Ἀνατολῇ δημιουργίαι; Ἐπιζητοῦμεν [illegible] δυνάμεις τῆς Εὐρώπης ἤθελον χάσῃ τὸ κράτος, ἡ καὶ [illegible] τῆς Θησαυροφύλακος ὑπὲρ ἡμῶν, ἴσως ἐν ἀνάγκῃ μᾶς ἐκποιήσῃ, καὶ μᾶς ἐπιτρέψωσι συνάπτειν μὲ τὰς ἐπισημοτέρας χώρας ἔτι πλείονας; — Μωροὶ καὶ ἀνόητοι! Πόθεν ἐμάθομεν τοῦτο; — Οὐδεὶς λόγος, εἴτε ἡ ἱστορία ἠγόρευσεν ὑπὲρ ἡμῶν.

Ὁ μὲν λόγος μας ὑπεισέρχεται ἤδη καὶ τὰ κράτη ὡς συμπεφυρμένα ἐξ ἀνθρώπων, δὲν ἀποφαίνεται καὶ ὅμως ἀλλότρια ἐκ τῶν ἐθνῶν τούτων. Ὡς δὲ οἱ ἄνθρωποι μεταξὺ πρὸς ἀλλήλους "homo homini lupus," οὕτω καὶ τὰ κράτη, διότι ἕκαστον θέλει τὰ πάντα ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καὶ συμφέροντα, καὶ μεγαλεῖα, καὶ πλοῦτη, καὶ πρωτεῖα, καὶ ἰσχὺν, καὶ δόξας, καὶ τιμάς. Ἕνεκα τῆς ἀπληστίας αὐτῆς, ὅπου κράτος ἀποφασίζῃ πολὺ νὰ κάμῃ ἴσως ἢ δυναμικὸν ἄλλον μικρὸν, πτωχὸν καὶ ἀσθενῆ, μάλιστα εἰς τὴν αὐτοῦ πραγμάτων, [illegible] εἴτε βιαίως, εἴτε δολίως τὸ

τὸ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τὸ ἀπολέσῃ. Ὅ,τι μισῇ τὸ ἔθνος, ἔλεγε καὶ ὁ μέγας Ναπολέων, ἦναι ἀθάνατον ἔθνος. Σύρματα τοῦ διαρκεστάτου ποτὲ ἐν Εὐρώπῃ, καὶ διαβαθμῶν μὲ βάσανον ὅμως τῶν βιομηχανικῶν καὶ ἐμπορικῶν ἐπὶ προόδων, ἀνέκαθεν οἱ Ἕλληνες μᾶς ὑπερτερήσουσιν!! Τὰ μεγάλα κράτη προάγονται κυρίως ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῶν φρονήσεως καὶ ἀγαθῆς διοικήσεως, ὡς καὶ ἐκ τῶν περιστάσεων καὶ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων ἐλλείψεων, ὅταν γνωρίζωσι νὰ ὠφεληθῶσιν ἐξ αὐτῶν.

Ἡ δὲ ἱστορία μᾶς ἐδίδαξεν ἤδη, ὅτι ὅπως μεγάλα ἔθνη συναλλήλως ἐφθόνουν καὶ ἐπολέμουν, τὰ ἰδικά αὐτῶν συμφέροντα μακρὰν χρησιμεύοντα συνήθως καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν εἰρήνῃ ὡς ἀντιστάθμισμα τῆς πλάστιγγος ἄλλοτε ἐντεῦθεν, ἄλλοτε ἐκεῖθεν, ὡς ἀκαθορίστου ἀποτελέσματος, ὡς ἱκανοποιήσεις ὑπέρ τινων τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τῶν ἰσχυρῶν, καὶ ὡς παρεμπορεύματα ἔλαβον ... τὰ μικρά μου αὐτῶν ἐπικράτειαν [illegible] ἀσθενέστερον τινα τῶν ἐθνικῶν, ὡς ἐκεῖ [illegible] ἀπαιτούμενα ἐπὶ τῇ μεγάλῃ [illegible]. [illegible] [illegible] πρὸς τὰ [illegible] μεταβάλλονται σχεδὸν [illegible], ἢ ἐκπληροῦνται μὲ μικρά τε καὶ ἀσήμαντα [illegible], ὅταν μὲ ἐλάχιστον σχῆμα ἐκ τῆς μεγάλης καὶ ἐρήμου τραπέζης των· αἱ δὲ συμμαχίαι ἦσαν τελευταῖον μὲ λιποταξίας, καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη ἀνταλλάσσονται μὲ τὸ ἴδιον αὐτῶν συμφέρον.

Ἑρρῖκος ὁ Δ΄ Βασιλεὺς τῆς Γαλλίας κελεύων ἡγεμόνας πρὸς Κάρολον τὸν Ἐμμανουὴλ Δοῦκα τῆς Σαβοΐας ὄντα καὶ ἐχθρὸν τοῦ Δουκὸς τῆς Τοσκάνης Κοσμᾶ τοῦ Β΄ ὑπὲρ τῆς Γαλλίας, καὶ συνδιαλλαγῆς μετ' αὐτοῦ, τὸν ὠφέλησεν ὑπερβαλόντως ἐπὶ βλάβῃ καὶ αὐτοῦ τοῦ φίλου Κοσμᾶ. Ὅθεν δὲ παραπονούμενος πρὸς τὸν Πρεσβευτὴν τοῦ Ἑρρίκου Βιλλερόα, ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὴν ἑξῆς, ἀναξίαν κύριος καὶ ἱερὰν ἀπόκρισιν, ἀπάντησιν. "Τιμὰ ἐκ τοῦ μεγάλου Ἡγεμόνος ἡ ἀφέλεια" ὑπὲρ τὸν τόπον τῆς τιμῆς." Λόγοι τοιοῦτοι, εἶπεν συνήθως ἀφηγούμενοι [illegible] τὰ ἔργα τῶν ἰσχυρῶν, ὑψηλοί ἀλ-

ὰλ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

όχι χάριν της εθνικής, τουλάχιστον χάριν της ιδίας αυτών αξιοπρεπείας και της περιωπής των εθνικών των, ν' αποσιωπώνται.

Ο δε Φρειδερίκος της Πρωσσίας, ο δια τας μεγάλας νίκας και την αύξησιν του κράτους του επονομασθείς Μέγας, παραγγέλλων προς τον ανεψιόν του, έγραφε προς τοις άλλοις και ταύτα. "Τον ηγεμόνα πολιτικήν οφείλει να εννοή, ακριβώς, μη επιμένοντας τέχνην του απατάν. Δι' αυτής οφείλει να ωφεληθή πλέον από τον άλλον ή έξεστι τουλάχιστον. Μη συμμαχήσης
"να συμμαχής επί σκοπώ να περιέλθη εις σε όλον το όφελος,
"μηδέ κάμνης το παχυλόν σφάλμα να υποστηρίξης τον σύμμα-
"χόν σου, αν δε συμφέρη και τον εγκαταλείψης. Φύλαττε δε προ-
"πάντων απαραβιάστως το αξίωμα ότι απογυμνώνεις τον γεί-
"τονα, στερούμεν αυτόν της δυνάμεως του να μας βλάπτωσι". Τοιαύτα τα τοιαύτα ήθικα των ηλεκτορικών κυβερνήσεων.

Κατά τον περί διαδοχής [illegible] πόλεμον, όν διεξήγαγεν η Γαλλία και [illegible], και η Γερμανία [illegible] και Πρ[illegible] [illegible] τον, όσην δραστηριότητα και [illegible] τα [illegible] παρέδωκεν αυτά εις παρακα[illegible] της αποστρατεύσεως προς Λουδοβίκον τον ΙΔ' [illegible] και τέλος Μέγα [illegible] σε τον [illegible]. Ούτος δε μετά το πέρας του αγώνος και την συνομολόγησιν της ειρήνης, το παρεχώρησε προς την Αυστρίαν, χωρίς ούτε καν να ερωτήση τον νόμιμον αυτού κυριάρχην. Τόσον σεβασμόν θερμοτάτου προς τα αλλότρια δίκαια!

Η πολιτεία της Γενούης είχεν άλλοτε αγοράσει παρά του Αυτοκράτορος της Αυστρίας Καρόλου του ΣΤ' το Μαρκιζάτον του Φι-νάλε (Marchesato) αντί 1,200,000 ταλλήρων. Μετά τον θάνατον όμως του Καρόλου η κόρη και διάδοχος αυτού Μαρία Θηρεσία, αναγκασθείσα υπό δεινών πολέμων να κλείση συμμαχίαν μετά του Βασιλέως της Αγγλίας και του Πεδεμοντίου, παρεχώρησεν εις τον τελευταίον εν αγνοία της Γενούης, και ταύτα τουλάχιστον αποζημιώσεως το ρηθέν Μαρκιζάτον. Απαιτήσασα δε η πολιτεία την απόδοσιν της αξίας και των σεβα-

σμών

σμὸν τῆς δικαιοσύνης, ἔλαβε τὰς ἑπομένας χλευαστικὰς ἀποφθέγμ.
Ἀπὸ μὲν τὴν Μαρίαν Θηρεσίαν, ὅτι ἀφ' οὗ ὁ Βασιλεὺς τοῦ Πε-
δεμοντίου δὲν ἐπανεσυνήφθη μ' ὅλα τὰ τῶν ἰδιαιτέρων χωρῶν τοῦ πα-
ραχώρη, ἀλλ' ἀπῄτει καὶ τὰ ἀλλότρια, ἔπρεπε μᾶλλον νὰ τοῦ ἀφαιρε-
θῶσι· — ἀπὸ δὲ τὸν Βασιλέα τῆς Ἀγγλίας, ὅτι ἐλησμόνησε μὲν διὰ
τοῦ γάμου τους, ἀλλ' αὐτὸ ἐπιμελῶς ἐφύλαττε ἀρκούντως ἐκ τῆς ἀναγνώσεως, τὸν
ὅρκον τῆς συμμαχίας τοῦ Πεδεμοντίου. Ἰδοὺ ἀστειότης τοιαύτη
Βασιλικοί! Ἀς ἐνθυμῶνται τώρα ὅσοι θέλουν τὰ ἀσθενῆ κρά-
τη εἰς τὰ ἰσχυρά, καὶ μάλιστα ἐν καιρῷ πολέμων καὶ ἀναστροφῶν.

Διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Καμποφορμίου, ἣν δικαίως ὁ
ἔξοχος τῆς Ἰταλίας ἱστορικὸς Βόττας, ἐχαρακτήρισε συνθήκην
ἁρπαγῆς καὶ ληστείας, καὶ ὁ Γερμανὸς συνθήκην ἀξίαν
τοῦ Βοναπάρτου, οὐ μόνον διενεμήθησαν ἐν ἀγνοίᾳ των διά-
φορα μικρὰ κράτη μεταξὺ Γαλλίας καὶ Αὐστρίας, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ
ἡ Ἑνετία, ἥτις διετέλει [illegible] καὶ ὁ Πρέσβυς το-
ῦτης ἐν Παρισίοις [illegible] ὑπὸ τοῦ Διευθυ-
ντηρίου [illegible]
Διὰ δὲ τῆς μεταγενεστέρας συνθήκης τοῦ Πρεσβούργου, ἀποσπασθὲν τὸ
Γαλλίας μέρος τῆς Αὐστριακῆς [illegible], παρεχώρησεν αὐτὸ πρὸς
τὴν Ῥωσσίαν, ὅπως καταλάβῃ καὶ ἐξουσιάσῃ αὐτήν. Ἡ δὲ Ῥωσ-
σία καίτοι σύμμαχος τῆς Αὐστρίας, ἀπεδέξατο τὸ δῶρον καὶ ἀπ-
εσπάσθη ἐξ αὐτῆς. Ἰδοὺ καὶ αἱ μεταξὺ τῶν ἰσχυρῶν φιλίαι καὶ
συμμαχίαι. Ἐξ αὐτῶν ἃς φυλάττωνται καὶ οἱ ἀσθενέστεροι.

Μετὰ δὲ τὴν μάχην τῆς Φριεδλάνδης ἀναδειχθεὶς καὶ πά-
λιν νικητὴς ὁ Ναπολέων, συνεννοήθη μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς
Ῥωσσίας Ἀλεξάνδρου τοῦ Α΄. καὶ διένειμαν πρὸς ἀλλήλους τὰ κράτη
καὶ τοὺς λαοὺς ὡς ἐμπορεύματα. Ἡ Ἑπτάνησος ἥτις ἦτο πρότερον
ἀναγνωρισθῇ διὰ συνθήκης τῆς Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας κράτος ἀνεξάρ-
τητον, παρεδόθη τότε ὑπὸ τῆς ἰδίας Ῥωσσίας εἰς τὴν Γαλλίαν ἥτις
τὴν προσήρτησε πρὸς ἑαυτήν. Ἐπῆλθε νέα μάχη μεταξὺ Αὐστρίας
καὶ Γαλλίας, ἐπῆλθε καὶ νέαι ἀποσπάσεις καὶ διαμελισμοί.
Τὰ μικρὰ καθόλου κράτη ἐπωλοῦντο ἢ ἀντηλλάσσοντο ὡς ἐμπορεύμα-
τα ἀνδράποδα. Περὶ δὲ τοῦ πρὸ ἑνὸς σχεδὸν αἰῶνος διαμελι-

σμοῦ

ρού της Πολωνίας ὅ,τι λέγομεν, διότι ἡ χώρα καὶ διαρκὴς αὐτῆς φθορά, καίτοι βοᾷ ὡς ἐν ἐρήμῳ, προσβάλλῃ ἀκαίρως τὰ ὄμματα.

Πλὴν καὶ πρόσφατα γεγονότα δὲν παρουσιάζουν ὑπὸ ἕτερον πρόσχημα τὴν αὐτὴν πολιτικὴν εἰκόνα, καὶ τὰς αὐτὰς τῶν ἐγχωρίων διαθέσεις, αἵτινες ὡς τότε παραδίδῃ ἢ διαδοχικὰ γεγονότα καὶ πληροφορούμεθα ὑπ' αὐτῶν. Ὁ τελευταῖος Ρωσσοτουρκικὸς πόλεμος εἰς τίνα κατέληξεν ἐξαγόμενα; — Εἰς τὴν ἀκρωτηρίασιν μὲν τῆς ἠλευθερωμένης Τουρκίας, πλὴν ὄχι καὶ εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν, ἀλλ' εἰς τὴν ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων διανομὴν ἢ διαρπαγὴν τῶν πλείστων ἀκρωτηριασθέντων αὐτῆς μελῶν.

Ὑπὸ τὴν ἐπικράτησιν λοιπὸν τοιούτων πολιτικῶν δοξασιῶν καὶ διαθέσεων τῶν ἐγχωρίων, ἐξαιρέτως καὶ τῶν ἡμετέρων κληρονομιῶν, τίνας δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν καὶ ἡμεῖς χρηστὰς ἐλπίδας περὶ τῆς βελτιωτέρας τύχης καὶ τὸ μέλλοντός μας, ἐν περιστάσει γενικοῦ πολέμου, προκληθέντος παρ' ἡμῶν καὶ ἀκαίρως [illegible] ξωρίστης; Τί ἠθέλαμεν [illegible] τύχῃ, ἐνῷ ὡς προελάβομεν [illegible] οἱ [illegible] δυναστεία ἐν [illegible] [illegible] μέχρι τῆς νέας καταληφθείσης τῆς Τουρκίας [illegible] ἀνακατασκευάσεως ἐποχῆς, [illegible] διέξοδον, ἠδυνάμεθα [illegible] ἐξ αὐτῶν ἠθέλαμεν ἐξέλθει ἐκ τῆς ἀμηχανίας νὰ προσπορίσωμεν [illegible] καθημερινῆς τῶν πραγμάτων, ἂν ὄχι μεγαλύτερον ἢ εὐρύτερον, ἐλάχιστόν πως, ἔξω καὶ ὡς ἤδη διατηροῦμεν; — Ὅλοι οἱ [illegible] ποιοῦντες ἦσαν καθ' ἡμῶν, καὶ μόνοι οἱ [illegible] ἡμῶν. Τίς ἤθελε συνδράμῃ καὶ ὑποστηρίξῃ ἐνθέρμως, ζωηρῶς καὶ τελεσφόρως τὰ ἡμέτερα δίκαια ἐν τῇ ἐξορμήσει τῶν [illegible]; — Θύματα καὶ [illegible] εἰς τῆς μακρᾶς καὶ ἀδεσπότου [illegible], καὶ ὄχι ἐν ταύτῃ προσώπων ἐλπίζοντας, καὶ μάλιστα [illegible] ἤρεμα καὶ συνέσεως [illegible]!

Καὶ ἐν τούτοις ὅτε ἤρχισε, ὅτε [illegible], ὅτε [illegible] ἡ περιφήμος ἀπόπειρα [illegible] τῆς ἡμετέρας πολιτικῆς, ἀπὸ τὸ νὰ προβῶσιν εἰς παράβολον ἐπιχείρημα, τὸ ὁποῖον ἔμελλον ἀναμφιβόλως νὰ καταστρέψῃ προαποφασιστικῶς τὴν ἰδίαν ἡμῶν πολιτικὴν ὕπαρξιν διότι δὲν ἐγίνωσκον τὸ ἐλάχιστον ἐπικαίρως ὅτι ὑπέγραφε ἡ Ρωσσο-

Τουρ-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Κριμαϊκὸς πόλεμος, ἀλλ᾽ ἀφήσαντες νὰ παρέλθῃ ἡ περίστασις αὕτη, ἠγέρθησαν καὶ συνεταράσσοντο ὕστερον μετὰ τὸ πέρας αὐτοῦ καὶ τὴν συνομολόγησιν τῆς Παρισινῆς συνθήκης, ἥτις ἐπανέφερε τὴν εἰρήνην ἐν τῇ Ἀνατολῇ.

Πλὴν ἴσως εἴπωσιν ὅτι ἦσαν τότε ἀπαράσκευοι. Διατί λοιπὸν ἐκινοῦντο; Ἀλλὰ πῶς; Δὲν παρεσκευάζοντο πρὸ [illegible]ετίας, καὶ ὑπέβαλλον τὸν [illegible] εἰς διαφόρους βάρη καὶ ἀσυνήθεις θυσίας; Δὲν ὠργάνιζον ἐθνοφυλακὰς καὶ ἐθελοντάς; Δὲν ἠγόραζον ὅπλα πρὸς ὅπλισιν ὅλων; Δὲν ἐφρόντιζον περὶ πολεμοφοδίων; Πάντα ταῦτα πρὸς τί ἐγίνοντο; Πότε ἤμελλον νὰ χρησιμεύσωσιν ἐν καιρῷ πολέμου ἢ ἐν καιρῷ εἰρήνης; Ἐσκοποῦντο πρὸς αὐτὴν ἐπίδειξιν καὶ [illegible], ἢ πρὸς τὴν καταλληλότερον χρόνου ἐνέργειαν; — Ἡμεῖς τῇ ἀληθείᾳ ἀποροῦμεν μὲ αὐτοὺς τοὺς εἰς ἐπίδειξιν καὶ φιλοπατρίας μεγαλεπιβολῆς ἄνδρας!

Ἀλλ᾽ ἔξω. Τίνα [illegible] μετὰ τὰς ἀναιρέσεις αὐτῶν προπαρασκευάς, τὰς παρα[illegible] ἐπιστρατείας καὶ τὰ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; Ἄν [illegible] [illegible] [illegible] ἠθέλομεν πολὺ τὸ [illegible] [illegible] ὑφίσταται μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν [illegible] [illegible] ἢ ἀνάλογον. Οὐδὲ τὴν ὅλην ἐπεδεικνύθησαν [illegible] [illegible] ἐπίτευξιν, ἀλλὰ [illegible] αὐτῆς, καὶ ὄχι διὰ τῆς ξένης, τὸ ὁποῖον ἤθελε [illegible] ἐξωτερικὴν τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, ἀλλ᾽ ἐκεῖ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἑλλάδος, καὶ [illegible] ὑπὸ [illegible] ὑποχρεώσεων.

Μετὰ τὴν παραχώρησιν τῶν ὅπλων τούτων ἔληξε μὲν ἡ πρώτη ἐπιστρατεία, ἀλλ᾽ ὄχι καὶ ἡ παράλογος πολιτικὴ τῶν προπαρασκευῶν. Ἡ κυβέρνησις ἐξηκολούθει νὰ διακυμαίνηται μεταξὺ πολέμου καὶ εἰρήνης, καὶ νὰ διατηρῇ ὅλας τὰς δυνάμεις [illegible] [illegible] καταστάσεως. Ἄν εἰς τῶν χρηματικῶν [illegible] [illegible] κατέστησαν οἱ πρότεροι πολιτικοί, [illegible] τὸ [illegible] εἰς τὸν [illegible], ἠθελήσαμεν [illegible] [illegible] ἀποδείξεις [illegible] [illegible] χώραν ἀπὸ τὴν [illegible], [illegible] [illegible] ὑποχρεώσεων ἢ [illegible], καὶ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. — Ἄς [illegible] ἤδη καὶ [illegible] τῆς [illegible] ἐπιστρατείας, καὶ [illegible] τῆς πρὸς [illegible] [illegible] τῆς Εὐρώπης.

Μέρος

Μέρος Δεύτερον.

Α΄.

Πότε προσειλήφθη η δευτέρα εκστράτευσις, υπό τίνων αφορμών [illegible] και τίνας επήνεγκε και ηδύνατο να επενέγκη [illegible] συμφοράς, έχομεν τα ήμισυ εις ετέραν προδημοσιευθείσαν διατριβήν υπό τον τίτλον, "Δευτέρα εκστρατεία ή παράρτημα". Ήδη αφού προσθέσωμεν ολίγα τινά ως προς την θέσιν αμφοτέρων των [illegible] και πάλιν να μονομαχήσωσι κρατών, θέλομεν [illegible] [illegible] και ως προς τον σκοπόν, την παράθεσιν [illegible] και την διάλυσιν αυτής.

Πενταετίας υπήρξε το διάστημα από της 1ης μέχρι της 2ας εκστρατείας, [illegible] η θέσις της τε Ελλάδος και Τουρκίας ως προς [illegible], [illegible] αυτών δυνάμεις, υπέστη κατά τον ολιγοχρόνιον [illegible] περίοδον μεταβολήν τινα, [illegible] δεν θα ήναι πολύ [illegible], καθ' ας έχομεν γνώσεις. Μόνη η θαλασσία [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] και [illegible] ως προς [illegible]. Η της ξηράς όμως [illegible] [illegible] εκστρατείας (α). τον αριθμόν των [illegible]

Αλλ'

(α) Διατριβή τις δημοσιευθείσα περί του Φεβρουαρίου του 1885ου εν τη Εστία [illegible], [illegible] προς τους άλλους και περί των ημετέρων δυνάμεων και της οικονομικής ημών θέσεως τα εξής.
"Η [illegible] επί τω χάρτη [illegible] εξ 100 χιλιάδων, αλλ' [illegible] υπηρέτησαν πλέον των 38,000.
"Ο δε στόλος αποτελείται εκ 2 μικρών θωρηκτών, ων [illegible] φέρει δύο τηλεβόλα, — εκ 2 κανονιοφόρων με [illegible] τηλεβόλον Krupp [illegible] και δύο μυδροβόλα, — εκ 2 δρομώνων, — 6 μικρών κανονιοφόρων, — 1 [illegible], — 4 [illegible] των 450 τόνων, — 2 [illegible], — 2 [illegible], — 11 [illegible], — 1 [illegible], 45 Τορπιλλοβόλων. Ο στόλος ούτος επί του χάρτου [illegible] αξιόλογον [illegible] δύναμιν, πλην [illegible] και ήναι [illegible].

"Επί

Ἀλλ' οὐδὲ οἰκονομικῶς ἔκαμεν ἀφελέστερα τὰ μεγάλα κωλύματα εἰς πο-
λὺ χειροτέραν στάσιν, ὅταν ἐντελῶς ἐξηντλημένα, εὑρίσκοντο ἤδη καὶ
οἱ ἐξ ἐπαλλήλων τῶν μαχῶν ἐπίπλαστοι καὶ κακῶς διεκοῦντο, καὶ
χεῖρον ἐνεδύοντο καὶ χείριστα ἐστρατοπέδευον, ἀπεφάσιζον μᾶλλον
ὡς δοῦλοι ἢ ὡς ἐλεύθεροι πολῖται καὶ τῆς πατρίδος πρόμαχοι.

Ἐξωτερικῶς δὲ ἡ Ἑλλὰς ἐδημεύθη οὐκ ὀλίγον. Ἂν ἐν τῇ πρώ-
τῃ ἐπιστρατείᾳ συνέχετο ἢ καὶ ἐνεθαρρύνετο, ἐν τῇ δευτέρᾳ ἀ-
πεχθάνετο ἢ κακοποιεῖτο. Οὐδεὶς λοιπὸν λόγος ὑπῆρχεν αὐτὴν
νὰ προβῇ εἰς ἑτέραν πολεμικὴν ἐπιχείρησιν. Καὶ ἐν τούτοις οἱ
ἡμέτεροι πολιτευταὶ ἀντὶ τὸ πέρας αὐτῶν τῶν πραγμάτων καὶ
τῆς δυστυχίας τῆς περιστάσεως, ἀνεσκάλευσαν καὶ πάλιν τὴν κοι-
νωνίαν καὶ ὑπέβαλλον αὐτὴν εἰς νέας θυσίας, καὶ τὰ ἤρχισαν
ἐκίνησαν εἰς προφανοῦς κακοτυχίας καὶ αἰσχρᾶς ἀποτυχίας.

Ἀλλὰ τίνα σκοπὸν προὔθετο διὰ τῆς δευτέρας ἐπιστρα-
τείας; — Ἀφ' οὗ ὅσον ἐν μεθόδῳ [illegible] ἐπιστρατεύσεως καὶ [illegible]
[illegible] ἐπετεύχθη, φαίνεται [illegible] νὰ καταλάβωμεν διὰ
[illegible]
[illegible] Βουλγαρικῆς [illegible] τῆς παρ-
ασκευάσεως αὐτῆς ἀντισταθμίσεως [illegible] ἡ Ἑλλὰς πρὸς τὴν Βουλγαρίαν
μετὰ τὸ πραξικόπημα τῆς Φιλιππουπόλεως. Ἔστω. Ἂς ὑποθέσω-
μεν ἐπὶ τοῦ παρόντος πᾶσαν ἀλλοφύλων ἐπιρροήν. Ἀλλὰ διατί
νὰ

„Ἐπὶ τοῦ χάρτου ἐπίσης δημιουργεῖται μόνον ὁ προϋπολογισμὸς ἰσο-
ζύγιον· ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δημοσίου χρέους δραχ.
30,800,000, — διὰ τὴν διπλωματικὴν ὑπηρεσίαν δρ. 2,800,000,
— ὑπὲρ τοῦ στρατοῦ δρ. 21,000,000, — ὑπὲρ τοῦ στόλου δρ. 4,200,000,
— ὑπὲρ τῆς παιδείας καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν δρ. 4,200,000,
— ὑπὲρ τῶν δημοσίων ἔργων καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως
δρ. 1200,000. Τὸ δημόσιον χρέος τῆς Ἑλλάδος ἀνέρχεται εἰς 600, [illegible]
ρίων ἑκατομμύρια, εἰς τὸ ὁποῖον πρέπει ἔτι νὰ προστεθῇ καὶ τὸ μερίδιον
ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ χρέους, καὶ ἡ ἀποζημίωσις διὰ τὰ ἐν Θεσσαλίᾳ βακούφια
καὶ δημόσια κτήματα, ἀνερχόμενα ὅλα εἰς ἔγγιστα εἰς δρ. 120,000,000.
„Ἐκ τοῦ συνόλου τῶν 170 ἑκατομμυρίων, 55 μόνον διετέθησαν
ἐν δημοσίᾳ ἐγγραφῇ, καίτοι αἱ μετοχαὶ τῶν 500 φρ. ἐπωλοῦντο ἀντὶ φρ.
342. (ἀπεκλείσθη ὅμως καὶ διὰ τὸ ὕψος)."

νὰ προβῶσιν εἰς τοιοῦτον μέτρον τόσον ἀπολύτως, ἂν ὄχι καὶ ἀντισυνταγματικῶς; Διατί μόλις ἔμαθον τὸ Βουλγαρικὸν πραξικόπημα νὰ μὴ προσκαλέσωσι τὴν Βουλὴν ἵνα συσκεφθῶσι μετ' αὐτῆς; — Ἡ Βουλὴ ἄλλως εἶχε προσφάτως ἐκλεχθῇ ὑπὸ τῶν ἐπικρατούντων πνεύματος ἐλληνικοῦ καὶ αὐστηρῶς οἰκονομικοῦ, ἀποδεχθεῖσα καὶ τὸ κύριον πρόγραμμα τῶν ἐκ τῆς [illegible] ἐξελθόντων καὶ ἀναδεξαμένων τὴν Κυβέρνησιν, ἰδίως δὲ χάριν [illegible] ἀνακοπῆς, νὰ [illegible] καὶ πραγματοποιήσῃ ἐν τῇ [illegible] περιστάσει περὶ τοῦ στρατοῦ, διότι αὐτὴ καὶ κατὰ τὸ 60 ἄρθρον τοῦ Συντάγματος ψηφίζει μόνη „καθ' ἔτος τὸν προϋπολογισμὸν τῆς στρατιωτικῆς καὶ ναυτικῆς δυ-„νάμεως, τῶν στρατολογιῶν καὶ τῶν ναυτολογιῶν."

Ἡ συνταγματικὴ αὕτη διάταξις εἶναι λίαν σαφὴς καὶ λογικωτάτη, διότι τοιαῦτα μέτρα ἀπαιτοῦσι πάντοτε [illegible] καὶ ἐκτάκτους δαπάνας, τὰς ὁποίας μόνη ἡ Βουλὴ ἔχει τὴν ἐξουσίαν νὰ ψηφίζῃ. Ὁ ἐχθρὸς δὲν ἦτο ἐπὶ θύραις, ὅπως ἐλάχιστον παράσχῃ ἀφορμὴν πρὸς [illegible] τῆς προσκλήσεως [illegible]. Ἐὰν δὲ [illegible] ἡ Βουλὴ ἐν [illegible] [illegible] μέτρον τῆς κυβερνήσεως, θὰ ἐνέκρινε τὴν ἐπιχείρησιν· ἴσως ἠναγκάσθη νὰ συμμορφωθῇ τότε μετ' αὐτῆς, καὶ νὰ συμμερισθῇ ὅλως καὶ τὴν εὐθύνην. Διότι καὶ τὴν [illegible] κακὸν προηγούμενον [illegible], καὶ τὴν ἐπιστράτευσιν ἀπεδέξατο, καὶ τὰς ὑπὲρ ταύτης δαπάνας ἐψήφισε, καὶ [illegible] βάρη ἐπέβαλεν, ὅλα ὑπὸ [illegible] τὸ ληφθὲν μέτρον ὡς τετελεσμένον γεγονός.

Ἀμφότεραι λοιπὸν Βουλὴ καὶ Κυβέρνησις, [illegible] καὶ [illegible] πλέον συνενοοῦντο καὶ συναλλήλως [illegible], αἱ φωναὶ [illegible] ἐξῆρχον, ὁ λαὸς ἀνεθερμαίνετο [illegible] ἔριδος, [illegible] οἱ μέν, [illegible] οἱ δέ, [illegible] ἀρχηγοῦ [illegible], καίτοι [illegible] ὅτι ἤθελον [illegible] τῶν [illegible] καὶ τῆς ἐνεργείας, διότι [illegible] οἱ μὲν ἤθελον ν' ἀναβῶσιν, οἱ δὲ νὰ [illegible] ἐν τῇ ἐξουσίᾳ, ἔστω καὶ μὲ τὴν καταστροφὴν τῆς Ἑλλάδος. Ἰδοὺ πῶς κατὰ τὴν 25 Ὀκτωβρίου 1885, ἐτηλεγράφει εἰς τὸν Σαλισβουρὴν ὁ ἐν Ἀθήναις Πρέσβυς τῆς Ἀγγλίας Ῥόμβολδ.

„Τό

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

1

„Τὸ περιφημισμένον ὄρος τοῦ Βασιλικοῦ λέγει, ἐγένοντο τετράκις με-
„νικῶν διεφαρέσματα, ὅτε ὁ Πρωθυπουργὸς ὑπέμεινεν ἀναγκαίαν
„χθὲς δήλωσιν πρὸς τὴν Βουλήν, ὑπερηφανευόμενος πολεμικὴν ἐπι-
„χείρησιν. Αἱ ἀντιπολιτευόμεναι ἐπευφήμησαν αὐτόν!"

Ἀλλ' ὅμως πάντες γνωρίζομεν, ὅτι ἀλλάχθησαν κατὰ τὸ γινό-
μενον, καὶ τινες μάλιστα ἐπωπτεύοντο ἐν τῇ Βουλῇ μὲ ὀργισμένοις βλέμμασι,
ὡς καὶ ὑπονόμως τὰ ἐναντία ἔπραττον, καὶ εἰς τοὺς ἐχθρικοὺς
τότε διαπεραμένους ζῶντες ἀντεβόλουν καὶ ἐνδελεχῶς ἐξωμολο-
γοῦντο, διότι δὲν ἐσπλάχνιζον τὰς ἐνεργείας των; — „Τὸ γοργὸν
„καὶ χάριν ἔχει", λέγει ἡ δημώδης παροιμία, ὡς ἑτέρα πάλιν συμπαίζει:
„Σπεῦδε βραδέως καὶ ἐνέργει ταχέως." Διατί παρέτεινον τὸν ἐκ-
στρατεύειν ἐπὶ ὀκτὼ μῆνας, καὶ κατεδίκαζον εἰς ἄεργον ἀργίαν
τόσους ἐργατικοὺς βραχίονας;

„Ἔκαστος σχολὴ ἐστὶν τὸ κακὸν μέγα."

Διατί ἐσπατάλων διὰ νέων [illegible] ἀφειδῶς τεταραγμένων κα-
κὸν τῆς ἐπικειμένης χρεωκοπίας; Διατί ἐσυμφώνησαν νὰ φέρ-
ονται ὡς ἀγέλαι εἰς [illegible] μάνδραν, καὶ νὰ [illegible]
[illegible] εἰς τὸ [illegible]
[illegible]. Τοιαύτας ἐννοῶ καὶ [illegible] μεγάλας θυσίας ὅ-
ταν εἰς τὸ τέλος τῶν ἀναγκαίων [illegible] εἰς τὰ παιδία; (α)
Ἦσαν ἢ δὲν ἦσαν καὶ τώρα προπαρεσκευασμένοι; Καὶ ἂν δὲν
ἦσαν διατί διεβιβάσθη τὰ πλήθη καὶ προτιμᾶται τὸν ἐξω-
τερικόν; — Οἱ ἄνθρωποι ἐστρατεύοντο ἢ πρὸς ἀναπλήρωσιν ἀπω-
λειῶν ἐν μακρῷ πολέμῳ, ἢ πρὸς ἄμεσον ἐκστρατείαν ἐντὸς ὀλίγου
ἢ τὸ πολὺ ἐντὸς δύο μηνῶν, ἄλλως καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς ἂν τυ-
χὸν ὑπάρχῃ σβέννυται, καὶ ἡ ὁρμὴ τῆς ἐπιθέσεως χαλαροῦται,
καὶ ἡ προσπάθεια ἕτερον χαρακτῆρα λαμβάνει, ὅτι πλέον
φαλακρομεγῆ, φυγαρχίας καὶ ἀγυρτείας, ἂν ὄχι καὶ ἄλλης προσηγόρειας.

Ἀλλ' ἦσαν ἐπιτηδείως ἕτοιμοι, καὶ εἶχον προσδεθῆ-
σιν εἰς μόνας τὰς ἰδίας αὐτῶν δυνάμεις χωρὶς νὰ ἀποβλέ-
πουν εἰς ἀλλότρια ἔξω; Διατί τότε δὲν διέβαινον τὸν Ροδό-
πην καὶ δὲν ἐνέβαλλον εἰς τὴν πεδινωτέραν χώραν; Μό-
νον ὡς ἠσφαλίζοντο τὰ σύνορα μόνον διὰ τῆς παρατάξεως
τῶν Τρικάλων καὶ τῶν Σερβίων, ὅπως δὲ καὶ τὸ μεγαλεῖ-
τον

νὰ ἐπιτύχωσιν ἄνευ πολέμου, ὡς καὶ πρότερον, τὴν [illegible]
τῆς ἐπαγγελίας; — Παιδαριῶδες τὸ ἐπιχείρημα! Καθὼς [illegible]
καὶ χεῖρον ἐξεθέρμησαν τὰς [illegible], τὰς ἐν τῇ Ἀνατολῇ σήμερον
[illegible] τῶν ἐχθρῶν καὶ τὰ αἰσθήματα αὐτῶν ὡς πρὸς τὸν Ἑλλη-
νισμόν. [illegible] ἤδη αἱ συμπάθειαι ἢ ἀντιπάθειαι, διευθύ-
νονται κατὰ τὸ μέτρον τῶν ἰδίων συμφερόντων.

Εἴχομεν μάλιστα καὶ δεδομένα ψηλαφητά, ὅπως [illegible] ἐγ-
γυῶνται, διότι [illegible] κατὰ τὸ Βουλγαρικὸν πραξικόπημα, ἡ Εὐ-
ρώπη [illegible] ὁμοφώνως καὶ ἰσχυρῶς συνετέλεσε, ἐπέτυ-
χεν ἐν τῷ φανερῷ τὴν ἀποχὴν ἀπὸ παντὸς πολεμικοῦ κινήματος, καὶ
ἡ Τουρκία συγκεντρώνουσα πολυαρίθμους δυνάμεις πρὸς τὰ μεθόρια,
ἐδήλωσεν ὅτι οὐ μόνον δὲν ἐσκέπτετο, ἀλλ' εἶχε μάλιστα ἀπόφασιν ν'
ἀντιστῇ ἐρρωμένως, διότι εἶχε καὶ [illegible] ὑπόσχεσιν, ὅτι ἐάν τις
ἤθελεν [illegible] καὶ αὐτὴ ἐπίθεσιν ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος.

Μήπως [illegible] νὰ [illegible] μὲ τὸν [illegible] ἀμε-
[illegible], καὶ νὰ [illegible] τῶν [illegible]; —
[illegible] αὐτὴ ἡ μεγάλη [illegible]! Τὰ ἐπὶ τῆς
[illegible]
[illegible] μόνη ἡ Τουρκία [illegible] αὐτὰ τὰ μεγάλα [illegible]
[illegible] πράξει. Αἱ [illegible] καὶ κατὰ [illegible]
[illegible] αὐτῆς διαθέσεις, [illegible]
νται, τὸν αὐτὸν [illegible] ἢ τὴν [illegible]
[illegible] ἢ τὴν [illegible]· μόνον ἡ ἔμφρων καὶ [illegible] αὐτῶν
πολιτεία δύναται νὰ τὰ σώσῃ ἐκ τῶν [illegible] αὐτῶν [illegible].

Πρὸς τί λοιπὸν ἡ [illegible] τῶν [illegible] πολιτευτῶν; [illegible]
[illegible] ἐκ τοῦ [illegible], τὸ ὁποῖον [illegible] βεβαίως [illegible]
[illegible]; — Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ ὅτι οἱ ἐχθροί, ὡς καὶ [illegible] [illegible],
[illegible], εἶναι μᾶλλον [illegible] τοῦ συμφέροντος ἢ τοῦ δικαίου, δὲν [illegible]
[illegible] ἤδη καὶ περὶ τούτων, [illegible] περὶ τῆς [illegible] τοῦ
χρόνου καὶ τῶν περιστάσεων. Η [illegible] μὲν [illegible], πλὴν δὲν ἦτο
[illegible] καὶ [illegible], δὲν [illegible] τόσον [illegible] καὶ [illegible]
[illegible] νὰ [illegible] ἡ [illegible], διότι [illegible]
[illegible] ἡ Εὐρώπη, [illegible] τὸ [illegible]
[illegible] εἰς τὸ [illegible] Voto, τὸ [illegible] non
possu-

possumus, καὶ τοῦτο εἶναι βεβαίως ἰσχυρότερον, ἢ κατὰ τὰς [illegible]=τικὰς καὶ δικαιότερον, διότι ἐστηρίζετο ἐπὶ τῶν καταφρονουμένων λογχῶν καὶ [illegible] ὅπλων. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀδριανὸς ἠρέσκετο νὰ συζητῇ μετὰ τῶν συγχρόνων του φιλοσόφων, πλὴν ἤθελε νὰ ἔχῃ καὶ πάντοτε δίκαιον. Συζητῶν δὲ μετ' αὐτοῦ ἡμέραν τινὰ ὁ φιλόσοφος Φαβωρῖνος, ὑπεχώρησε τέλος ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ δικαίου· καταφρονούμενος δὲ ὑπὸ τῶν συναδέλφων του, εἶπε, „καὶ ἠθέλατε νὰ μὴν ἔχῃ δίκαιον ὁ αὐτοκράτωρ, ὅστις περιστοιχεῖται ὑπὸ 160 χιλιάδων στρατιωτῶν;"

Τὰ τοιαῦτα ἔμελλον νὰ ἔχωσιν ὑπ' ὄψιν καὶ καλῶς ν' ἀναμετρῶσιν οἱ ἡμέτεροι πολιτικοί, ὅπως μὴ παραδίδωσι τὸ παιδίον, καὶ καταλήξωσιν εἰς ὃ δυστυχῶς κατέληξαν σήμερον. Ἡ ἄνοιξις συμπίπτει ἐπὶ τοῦ καιροῦ αὐτοῦ κινήματος, καὶ τῆς προδοσίας τῶν [illegible], διότι [illegible], καὶ [illegible] ἐπι=[illegible], καὶ δι' ἐκείνης [illegible] τὴν πατρίδα. Ἀνομολογοῦμεν ὅτι τὰ πράγματα ἦσαν [illegible] καὶ ἀνώμαλα, πλὴν [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] συνέπειαν, [illegible], [illegible] δὲ καὶ μετὰ [illegible] συνεννοήσεως καὶ προνοίας, διότι ἔμελλον πάντοτε νὰ γνωρίζωσιν, ὅτι ἐκ τῆς [illegible] ἀποτυχίας, ἤθελον ἀπολεσθῆ [illegible] καὶ αἱ ἐλπίδες τῶν [illegible] ἀδελφῶν.

Δύο περιστάσεις προσεφέρθησαν εἰς αὐτούς, ὅπως ἐξέλθωσιν ἐκ τῆς πεπλανημένης πορείας, εἰς ἣν ἀφρόνως ἢ ἐσκεμμένως παρασύρθησαν, καὶ σώζοντες τὴν σκιὰν τοὐλάχιστον τῆς ἀξιοπρεπείας, ἀπαλλάξωσι καὶ τὴν πατρίδα ἀπὸ ὀνειδιστικωτάτων γεγονότων, [illegible] καὶ γενναίας μέν, πλὴν ἄφρονος αἱματοχυσίας. Ἡ πρώτη ὅταν [illegible] τὸ Βουλγαρικὸν ζήτημα, διότι ἐξελέγχοντος τοῦ λόγου, ὅτι [illegible] παρώθησαν, ὡς ἐλέγετο, ὑπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἐδύνατο καὶ τέλος εὐλόγως νὰ ἐκλείψῃ. Ἡ δευτέρα ὅταν παρίστατο ἐνδεχομένως ὁ Εὐρωπαϊκὸς πόλεμος ὑπὲρ τὰ ἑλληνικὰ πελάγη.

Ἂν δὲν [illegible] εἰς [illegible] συμβουλὰς ἢ [illegible] τῶν [illegible] συνεχῶς [illegible], ἔμελλον τοὐλάχιστον ν' ἀποβλέψωσιν εἰς τὰς [illegible] [illegible] τῆς Εὐρώπης [illegible], αἵτινες ἐπα=

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐδημιούργησαν τὴν ἀνάγκην, τῆς ὁποίας ἀδύνατον εἶναι τὸ σβέσαι, καὶ νὰ συμφωνήσῃ ὅτι ἐδύναντο τέλος νὰ προβῶσι καὶ εἰς τὸ μέτρον ὅπερ [illegible] προέβησαν, διότι οἱ ἰσχυροὶ κακῶς συμβουλευόμενοι, καὶ τὰς λογικὰς ἐννοίας τῶν πραγμάτων διαστρέφοντες, προτιμῶσι πολλάκις νὰ πράττωσι παρρησίᾳ τὴν ἀδικίαν μᾶλλον ἢ τὴν δικαιοσύνην. Λησμονοῦσιν ὅτι ἡ πρώτη διαφθείρει τὸ γόητρον τῆς δυνάμεώς των, ἐνῷ ἡ δευτέρα παρεξηγημένη ὡς ἀδυναμία, ἐπαυξάνει αὐτό. Ἑπομένως ὤφειλον νὰ προλάβωσιν ἐγκαίρως καὶ [illegible] τὸν ἐπικείμενον αὐτὸν κίνδυνον. Ἐδικαιοῦντο δὲ ὡς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις νὰ προτάξωσι, ἂν τὸ ἐπέκρινον, ἐπίσημον διαμαρτύρησιν ἢ καὶ ἁπλῆν δήλωσιν, εἰς ἣν ἐπιφυλάττοντες πρὸς αἰσιωτέρους χρόνους τὴν διεκδίκησιν τῶν ἐθνικῶν δικαίων, νὰ ἐκφράσωσι μὲν μετὰ σαφῶς, πλὴν εὐπρεπῶς καὶ κατηγορηματικῶς ἐκεῖνο ὅπως τοὺς λόγους [illegible] ὁποίους προέβαινον εἰς τὸν ἀφορισμὸν ἢ τὴν [illegible] τῶν ἐπισκόπων.

Ἀλλὰ τοὐλάχιστον ἤθελον [illegible] εὐκταῖον [illegible] καὶ [illegible] ἡ [illegible] [illegible] βεβαιοῦται ὁ ἀξιοπρέπεια τῶν [illegible]. Τὸ νὰ [illegible] ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ νὰ πράττῃ τοῦτο [illegible] καὶ μετά τινος προπετείας, εἶναι ἀρχὴ [illegible] ὑπὸ τῆς [illegible] καὶ [illegible] ἐθνικῆς [illegible], δι' ἧς ἡ ἀνθρωπίνη [illegible] μεταφράζεται μέχρι τοῦ [illegible]. Πᾶν ὅ,τι [illegible] καθ' ὅσον [illegible] ἢ [illegible], εἶναι [illegible], [illegible], διότι ἀφαιρεῖ τὸν [illegible] καὶ τὴν ἐλευθερίαν, ἥτις [illegible] τὴν [illegible]. Δύναται μὲν ὁ ὑπὸ τῶν [illegible] ν' ἀναγκασθῇ μετὰ [illegible], ὅτι [illegible] [illegible] θέλησιν, πλὴν [illegible] θέλει [illegible] τοὺς [illegible] αὐτόν, ἢ τοὐλάχιστον τὴν [illegible] τῆς [illegible] ὡς πρὸς τὸν [illegible] τῆς [illegible], καθὼς καὶ ὁ [illegible] ὑπὸ τὸ ξίφος τοῦ [illegible] τὸ [illegible], [illegible] θέλει [illegible] ὅτι [illegible] αὐτὸ [illegible]. Ἡ [illegible] εἶναι ἀνωτέρα ἀπὸ τὴν [illegible], ὅσον ἡ [illegible] τὸ [illegible].

[illegible]

Πλὴν ὅτε τὰς δύο ταύτας ὀργιζάσης, ὅτε ἔλεγας, ἂν ἀνεκάλυ-
ψεν ἐκ τῆς θέσεώς των, ἔδραξαν οἱ ἡμέτεροι πολιτευταί, ὅπως ἐξ-
έλθωσιν ἐκ τῆς σκολιᾶς ὁδοῦ εἰς ἣν περιέπεσον, διότι δὲν ἠμέ-
λοντο ἀληθῶς περὶ πατριωτισμοῦ, ἀλλ' ἐνδομύχως ἤρεζον περὶ ἐξου-
σίας. Διὰ τῶν λόγων ὑπεκρίνοντο τὰς Κυρίας, καὶ διὰ τῶν
ἔργων τὰς Μαινάδας.

„Curios simulant et baccanalia vivunt."

Οἱ μὲν κατέχοντες τὴν ἐξουσίαν δὲν ἐδίσταζον νὰ ἀθετήσωσι τὰς ἀρ-
χάς των, ὅπως διατηρήσωσιν αὐτήν. Οἱ δὲ ἐπιδιώκοντες τὴν ἀρ-
παγήν της, δὲν ἐρυθρίων νὰ συνεννοῶνται μετὰ τῶν δυσμενῶς
τότε διακειμένων ξένων καὶ νὰ ὑβρίζωσιν ἑκάστοτε τὴν
πατρίδα, ὅπως δι' αὐτῶν ἀνερχόμενοι εἰς τὰ πράγματα ἀποκα-
ταστήσωσιν αὐτήν. Ὅστις ἐπιθυμῇ περὶ τούτου σαφῆ καὶ λεπτομε-
ρέστερα, ἂς ἀναγνώσῃ „Τὰ κατὰ τὴν ἐπιστρατείαν τοῦ 1885–86 μυστήρια,
δημοσιευθέντα ἀνωνύμως ἐν [illegible] περὶ τὸ 1893."

Ἅπαντες ὅλως ἐμ[illegible] εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ
[illegible]
[illegible] πολέμου θορύβου καὶ [illegible] ἐπιστρατειῶν, καὶ
ἐζήτησαν τὸν ἀφοπλισμὸν [illegible] σφοδρῶς, ὃν ἐξ-
ετέλεσαν [illegible] ἀλλοτρίας δυνάμεως. Ἀλλ' οἴμοι! εἰς ποῖα ἄτοπα
ἔργα δὲν ἐξωθεῖ ἡ „libido dominandi et crescendi!"

Ἐὰν ὁμοίας δυσπιστίας θέσεις ὡς τοιαύτας ὑπὸ συζήτησιν, προ-
τιμοτέρα ἦτο σταθεροτέρα ἰδέα ἀνδρικὴ καὶ ἀποφασιστικὴ
[illegible] ἀπὸ ξένης, ἔστω καὶ γενναία συμβουλή, διότι ὡς ἐκ τῆς
αὐτοβουλίας καὶ τὸ γόητρον τοῦ ἔθνους διασώζεται, καὶ ἡ ὑπόλη-
ψις αὐτοῦ τηρεῖται, καὶ ὁ χαρακτὴρ τῶν ἀτόμων δὲν ἐλαττοῦται,
ἐνῷ διὰ τῆς ἀφοβίας καὶ ταλαντευομένης ἢ ἐπαμφοτεριζούσης πολι-
τικῆς, τὰ πάντα συνήθως ἐκτίθενται εἰς βεβαίαν ἀποτυχίαν,
καὶ εἰς κινδύνους δεινῶν συμφορῶν, ὡς ταύτας ὑπέστη ἡ Ἑλλὰς
ἡμῶν μετὰ τὸν ὁποῖον ἄδοξος καὶ ἀναπόφευκτος πόλεμος,
[illegible] καί τινος ἀδίκου, τῆς Εὐρώπης ἀπαιτη-
σάσης, διαρρήξαντος τὸ ὅπλον καὶ ἡ ἀποστράτευσις ἐξετέθη, καὶ
πολέμιον καὶ γενναῖον αἷμα ἔρρευσεν ἀγῶνας εἰς τὰ μεθόρια.

Περὶ

Περὶ τούτων θέλομεν ἀμέσως διαλάβῃ· περὶ δὲ τοῦ ἀποκλεισμοῦ καθό-
σον, ὅταν ἀνασκευχθῶμεν περὶ τῆς ἐν γένει διαγωγῆς τῆς Εὐρώπης
ὡς πρὸς τὴν πολεμικὴν τῶν προπαρασκευῶν καὶ ἐκστρατειῶν
τῆς Ἑλλάδος.

Ἀπὸ τῆς 8ης ἢ καὶ ἀλλ. ἀπὸ τῆς 9ης μέχρι τῆς 12ης Μαΐ-
ου 1886, οἱ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν κρατῶν Ἑλλάδος τε καὶ Τουρκίας συγ-
κεντρωμένοι εἰς τὰ Θεσσαλικὰ μεθόρια στρατοί, ἦλθον ἐπανειλημ-
μένως κατὰ διαφόρους σταθμοὺς εἰς πλείστας αἱματηρὰς συμπλοκάς,
αἵτινες ὡς ἐκ τοῦ πλήθους τῶν μαχομένων, τῆς τηρηθείσης τα-
κτικῆς καὶ τῆς διαρκείας, ἐλάμβανον χαρακτῆρα μικρῶν μὲν πλὴν
πραγματικῶν μαχῶν. Δεκατέσσαρα περίπου μίλια ἀπὸ Κάτρας
μέχρι Νεζεροῦ, ἐξετείνετο κατὰ μῆκος ἡ γραμμὴ εἰς ἣν συνεπλέ-
κοντο. Καθ' ὅλην τὴν διαληφθεῖσαν σχεδὸν περίοδον τῆς ἐπι-
διαμονῆς των, διετέλουν ἀντιμέτωποι ἐν πλήρει εἰρήνῃ, καὶ πλ-
[illegible] συνεκροτοῦντο. Ἠσκοῦντο καὶ παρεσκευά-
ζοντο πρὸς πόλεμον, πλὴν [illegible] συναλλήλως, δὲν ἐξετρέ-
ποντο εἰς ἀταξίας· προε[illegible] ἢ προκαλέσαντο, ὅτι
[illegible]
εἰρηνικὴν λύσιν.

Ἀλλὰ πῶς διεταράχθη [illegible] τὰς μνησθείσας ἡμέρας
ἡ ἀνέκαθεν τηρηθεῖσα τάξις καὶ ἁρμονία; Τίνες πρῶτοι
ἤρξαντο χειρῶν ἀδίκων καὶ ἐπροκάλεσαν ἄγονον αἱματο-
χυσίαν; — Πολλὰ περὶ τῶν προκειμένων διεθρυλλήθησαν, πλὴν
οὐδὲν θετικὸν καὶ ἀδιαφιλονείκητον γνώσωμεν, ὅτε θέλει ἴσως
ποτὲ τοῦτο προκύψῃ, διότι ἕκαστος ῥίπτει πάντοτε ἐπὶ τοῦ ἑτέρου τὸ αἴ-
τιον καὶ ἐνοχὴν τοῦ ἄλλου· μάρτυρες αὐτόπται καὶ ἀ-
μερόληπτοι εἰς τοιαύτας γενικὰς συμπλοκὰς ἦσαν δυσεύρετοι,
καὶ ἀνεκοινώθησαν αὐταὶ παραμορφωθεῖσαι τὴν ἀ-
[illegible]
λήθειαν· μόνοι μάρτυρες ἴσως ἀναφερόμενοι εἶναι τὰ διπλωμα-
τικὰ ἀπόρρητα, ἅτινα μόνοι γνωρίζουν οἱ εἰς αὐτὰ μεμυη-
μένοι· οἱ δὲ λοιποὶ ἔχομεν μόνα τὰ συμπεράσματα τυχὸν τεκ-
μήρια καὶ τὰ κοινῶς ἀόριστα, πλὴν μετὰ κρίσεως καὶ
πολλῆς ἐπιφυλάξεως ἀποδεχόμενα. Ἀλλ' ἐκ τούτων ἐξά-
ξων δύναταί τις νὰ μορφώσῃ ἔλλογον δοξασίαν, καὶ νὰ περ-
τα-

τοιαύτῃ πεποιθήσει τουλάχιστον ἐξορμῶν ἐπῆλθεν,

Ἀναντίρρητον εἶναι ὅτι αἱ ἀψιμαχίαι ἤρξαντο μετὰ τοῦ ναυτικοῦ τῆς Ἑλλάδος ἀποκλεισμοῦ, κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ὑπουργικῆς κρίσεως, ὅτε αὐτὸς ἐσχημάτιζε καὶ ἐνῷ ἤδη ἤρχιζον ὑπογράφοντες τὰ διατάγματα τῆς ἀπολύσεως τῶν ἐφέδρων. Ἦσαν ἄραγε τὰ ταυτόχρονα ταῦτα γεγονότα τυχαῖαι συμπτώσεις; Ἐνεθαρρύνθη ἐξ αὐτῶν ἡ Τουρκία, ὅπως ἀμέσως ἐπιθετικῶς ἐπιτεθῇ; Ἡ ἀπαισιοδοξία παρωξύνθη ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν τότε προστατῶν της, ὅπως ὠφεληθῇ ἐκ τῆς περιστάσεως, καθ' ἣν ἡ δεξιὰ [τῇ ἡ ναυτικὴ] χεὶρ τῆς Ἑλλάδος ἦτο δεδεμένη; — Τὰ ἐπὶ τοῦ προκειμένου καταρράξ ὑποψίας, καὶ μετὰ ταῦτα παρρησίᾳ διαδεδομένα συνάδουν βεβαίως πρὸς τὰ τελευταῖα.

Προεφημίζετο ὅτι ἡ Εὐρώπη καὶ κυρίως ὁ Αὐστρογερμανικὸς σύνδεσμος, συνεβούλευον τὴν Τουρκίαν νὰ καιροφυλακτήσῃ τὰς περιστάσεις ἐκείνας, καὶ [illegible] εἰσβάλλουσα εἰς τὴν Θεσσαλίαν νὰ καταλάβῃ τὴν Λάρισσαν [illegible] τὰ προχωρήσῃ μέχρις Ἀθηνῶν νὰ ἐπιβάλῃ τὴν [illegible] Ἑλλ[illegible] [illegible] νὰ [illegible] εἰς τὰς διώξεις τῆς Εὐρώπης. Ἐξελ[illegible] αὐτὴ λίαν δικαίως τοὺς Ἕλληνας ὄχι ὡς δούλους, ἀλλ' [illegible], τοὺς ὁποίους ἀρκεῖ μόνη ἡ σκιὰ τῶν Τουρκικῶν ὅπλων νὰ τρέψῃ ἀμέσως εἰς φυγήν. „Εἶναι σχεδὸν βέβαιον, ἔλεγεν, ὅτι κατὰ ξηρὰν οἱ Τοῦρκοι, θὰ δυνηθῶσι νὰ νικήσουν τοὺς Ἕλληνας." Τοῦτο δὲ ἔλεγε τότε ἐπανειλημμένως καὶ ἐπὶ τοῦ Γερμανοῦ στρατηγοῦ Γκόλτς-Πασᾶ, διατελοῦντος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Τουρκίας ὡς ὀργανωτοῦ τοῦ στρατεύματος, καὶ λεωθοῦντο τότε τῶν κινουμένων τότε εἰς τὰ μετέωρα.

Ἡμεῖς ἀληθῶς δὲν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν τοιαύτην σημασίαν εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς φήμας, ὡς δὲν δίδομεν τοιαύτην καὶ εἰς τὰς διαφημιζομένας εἴτε εἰρωνικάς, εἴτε κινητάς, εἴτε... ἐπισήμους θέσεις τῶν κυβερνήσεων, διότι αὗται διαφαίνουν ὅπου μόνον συμφέρουν εἰς αὐτὰς αἱ δημοσίευσιν τὰς φήμας ταύτας [illegible]θέσεις καὶ ἐνεργείας των· πλὴν τὰ κρυπτόμενα, ἢ ὡς ἔλεγεν ὁ μέγας Ναπολέων "le [illegible] politique", ὑπόπτα δημοσιεύματα, ἐνῷ εἰς αὐτὰ περιέχονται τὰ ἀπόρρητα τῶν κυβερνή-

καὶ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

καὶ τὰ ὑπὸ τῆς πονηρίας χαλκευόμενα καὶ ἐνεργούμενα σχέδια,
ἐθνικῇ ὅσα ἐκ τῶν πραγμάτων φυλαττόμενοι, τύχωσι τῆς ἐπὶ
σκοπῷ βοηθῆς!

Ἀλλὰ καίτοι ὡς πρὸς τὰ ᾀδόμενα καὶ τὰ ἐπισήμως διημο-
σιευόμενα τοιαύτην εἴχομεν ἰδέαν, οὐχ ἧττον ὅμως παραλαμβάνοντες
τὰ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν πρὸς τὸ Ἀρχηγεῖον τῆς Θεσ-
σαλίας γραφόμενα πρὸ τῆς συγκρούσεως· τὰ μέρη εἰς ἃ συνεκεν-
τρώθησαν οἱ ἀντιμέτωποι στρατοί· τὰς εἰς αὐτὰ συμπεριλαμβανομέ-
νας πλέονας Τουρκικὰς δυνάμεις, ὑπερβαινούσας τὰς 40 ἢ ἔγγι-
στα χιλιάδας· τὸν χρόνον καθ' ὃν αἱ συγκρούσεις ἐγίνοντο, συμπί-
πτοντα μὲ τὸν ἀποκλεισμόν, μὲ τὴν Ὑπουργικὴν κρίσιν, ἣν ὁ ἀπο-
κλεισμὸς ἐπέβαλε, καὶ μὲ τὴν ὑπόσχεσιν χαλάρωσιν πάσης ἐνερ-
γείας κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς κρίσεως, ἤτοι μετὰ τὴν παραίτη-
σιν τοῦ Ὑπουργείου τῆς 7ης Ἀπριλίου· καὶ συνελθόντες τέλος ἐπὶ
τῶν ἐν φάσει βλέψεων τῆς Εὐρώπης ἐν τῇ Ἀνατολῇ, καὶ
ἰδίως ἐπὶ τῆς μεγάλης [illegible] τῆς Ἑλλάδος σήμερον
[illegible] ἐπιχειρεῖ καὶ [illegible]
σεν [illegible] αὐτοῦ-
πως, ἦτο ἐπαρκέστατα ἤρξατο χ[illegible] καὶ ὅτι ἐν τῷ τὰ Βεστρά-
κια διαστήματα προσχεδιασθέντα [illegible] κατεχθέντος ἐσήμαι-
νεν νὰ ὁρμήσωσιν οἱ Τουρκικοὶ στρατοὶ ἐξ ἐφόδου καὶ φαραγγωδῶς
ἀπὸ Τυρνάβου καὶ Μελούνα, καὶ θραύοντες τὰς μικροτέρας Ἑλ-
ληνικὰς δυνάμεις, συμποσουμένας εἰς 12 μόνον χιλιάδας καὶ λίαν
ἀραιωμένας, νὰ εἰσβάλλωσιν εἰς τὸ Λαρισσαῖον πεδίον, καὶ νὰ
πέσωσι καθ' εὐθεῖαν πρὸς τὴν Λάρισσαν, ἣν ἐγγυᾶτο πλέον ἡ
Εὐρώπη εἰς τὴν Τουρκίαν καὶ μετὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς εἰ-
ρήνης, ὅτι!! ἔχουσιν αὐτὰ τὰ γεγραμμένα."

Πλὴν καίτοι εἴχομεν τὰς ὑπολογισμένας οἱ συνα-
σπισθέντες ἰσχυροί, γνωρίζομεν ἴσως ἐπὶ τῶν γνωστῶν πληροφο-
ριῶν τῶν ἐγχωρίων ἐργασιῶν, καὶ χεῖρον ἐξετέλεσαν τὴν
ἑλληνικήν, ὅτι καὶ διὰ τὸ τότε παρέξωσιν εἰς ἀνικανότης, σημαν-
τικῆς καὶ δυναμικῆς νὰ συντριβῶσιν ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς κα-
ιρὸν ὑπὸ καταστάσεις. Ὑπελογίσθησαν ἴσως ἤδη [illegible] τὰ σπο-
ράδην τῆς ἡμετέρας Κυβερνήσεως, διότι ἦσαν ἀναμφίβολα ὁλοφάνερα
μοι

μοι καὶ ὁρατῶς ἐστοιχειωμένοι, ὡς ἐκ τοῦ μεγίστου μήκους τῆς προθε-
τικῆς γραμμῆς, καὶ διότι ἐνόμιζον ὅτι ὡς ἐκ τῆς θαλάσσης διὰ τοῦ
ἀποκλεισμοῦ, οὕτω καὶ ἐκ τῆς ξηρᾶς δι' ἀποκρούσεως [illegible]
καὶ τῆς [illegible] διαγωγῆς τοῦ παρελθόντος [illegible], ἤθελε [illegible]
θῇ πᾶσα ἐπικράτεια. Ἐλησμόνησαν ὅμως ἢ δὲν ἠθέλησαν ν' ἀνα-
γνωρισθῶσιν, ὅτι λαὸς ὡς ὁ Ἑλληνικὸς φύσει μάχιμος καὶ φιλοπόλεμος,
ἔχων ἔνδοξον καὶ ἡρωικὸν παρελθόν, δὲν ἀνέχεται ν' ἀπαρ-
νηθῇ αὐτὸ μ' ὅσας καὶ ἂν ὑποστῇ δεινὰς περιπετείας, καὶ ὅτι
εὑρισκόμενος εἰς τὴν θέσιν ἢ νὰ τὸ λησμονήσῃ ἢ νὰ τὸ διαγρά-
ψῃ μετὰ τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ μέλλοντος, προτιμᾷ μυριάκις νὰ
τὸ βάψῃ μὲ τὸ αἷμά του, παρὰ νὰ καταισχύνῃ αὐτό. Τοιοῦτον
ἀναφαίρετον παρελθὸν εἶναι ἡ πολυτιμοτέρα αὐτοῦ κληρονομία,
ἐξ ἧς ἀρύεται ἀκαταμάχητον ἐθνικὸν σθένος, ὅπως γνωρί-
ζῃ νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ὕπαρξίν του, καὶ νὰ διαφυλάττῃ αὐτὴν ἐφ' ὅλους
χρόνους. Ὁ λαὸς αὐτὸς ἔχει ἀπαράβατον ἐντολὴν καὶ ὅρκον τε
καθῆκον,

„Αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων
„Μηδὲ γένος πατέρων αἰσχυνέμεν..." Ζ. 208.

Τοιοῦτος δὲ ἀνεδείχθη [illegible] Θεσσαλικοῦ μεθορίου ὁ ἐλευ-
θερωτὴς Ἑλληνικὸς στρατός, καίτοι [illegible] τὴν μίαν χεῖρα, καὶ
ἂν ὄχι ἐπιβουλευόμενος παρ' ὅλης τῆς Εὐρώπης, ἐγκαταλελειμμέ-
νος τοὐλάχιστον παρ' αὐτῆς ὡς διὰ νὰ ἀποθαρρυνθῇ καὶ ὑπο-
χωρήσῃ ὡς δειλὸς ἄτακτος καὶ χαῦνος, ὅτε καὶ ὡς τοιοῦτον τὸν
διεζωγράφιζον πολλὰ τὰ ξενικὰ ὄργανα. Πλὴν ὑπερέβη τὰ
[illegible] καὶ ἀπροσδοκήτως ἐπιτεθέντες καθ' αὐτοῦ Τουρ-
κο[illegible] μετ' ἀκραδάντου στάθμης καὶ [illegible], δὲν κα-
[illegible] καὶ θερίζουν αὐτὰ [illegible], καταλαμβάνουσιν ἢ κα-
τέχουσι καὶ τὰς βαρβαρωκρατουμένας θέσεις των. Ἀθάνατα ἀνή-
γειραν τρόπαια καὶ στεφάνους ἔδρεψε δόξης ἀμαράντου εἰς Ρε-
[illegible], [illegible], [illegible], [illegible], Χασάν-
Μεχμέτ, Μενεξέν, [illegible] καὶ ἀλλαχοῦ. Μόνον τὸ [illegible]
[illegible] μετὰ [illegible] αἰχμαλώτων ἀπώλεσεν [illegible] ἀπάσης ἢ
μᾶλλον ἐνδεχομένης ἀφορμῆς, ὡς ἀναλήθως ἡ [illegible]
στρατιωτικὴ ἀπεκάλεσεν, ὃ καὶ ἕτερον [illegible] (ἴδε καὶ
τὰ

τὰ ἀνωνυμογραφηθέντα κατὰ τὴν ἐπιστρατείαν ἐν 1885–86 μυστήρια).

Τὸ ἔγκλημα ὅμως τοῦτο τῆς δυσωνύμου Κάθρας, τὸ ὁποῖον ἐκόλαψαν μᾶλλον εἰς ἑαυτοὺς ἢ εἰς τὴν πατρίδα οἱ ἀνάνδρως ἐγκαταλείψαντες αὐτομολήσαντες, καὶ ἤδη τινὰς ἐξ αὐτῶν δικαίως μέμφονται, ἐπιβαρύνει ἴσως περισσότερον ἀνωτέρας περιωπῆς πρόσωπα, ὧν ἡ ἐσφαλμένη ἀδράνεια, ἂν ὄχι καὶ ἀπόκρυφος ἐνέργεια, συνέδραμον ὄχι ὀλίγον πρὸς τὴν ἐπιτέλεσιν τῆς αἰσχρᾶς πράξεως. Τοσοῦτο δὲ μᾶλλον τὰ πρόσωπα αὐτὰ εἶναι ἐπιλήψιμα, καθόσον ἐπίρρασαν πλήρη ἀγάπην πρὸς πάντας τοὺς ἐκεῖ ἀνδραγαθήσαντας, [illegible] ὅτε τοὺς ἐνδόξως πεσόντας ἠξίωσαν οὐδεμιᾶς μνείας, ὅτε τοὺς ἐπιζήσαντας καὶ γενναίως τὸν πολέμιον ὑπερασπισθέντας ἀναλόγως ἐβράβευσαν.

Οἱ ἄξιοι ὅλοι τῆς πατρίδος πρόμαχοι αὐτοὶ ἐπιτιθέμενοι καὶ προχωροῦντες, ἤθελον κυριεύσει τὴν Ἐλασσῶνα καὶ ἠνάγκασαν μετ' αὐτοὺς συμμαχικὰς [illegible], ἂν ὑπὸ τῆς κεντρικῆς πολεμικῆς Ἀρχῆς δὲν [illegible] καὶ διετάσσοντο αὐτηρῶς [illegible] θέσιν [illegible].

Αἱ διαταγαὶ αὗται [illegible] ἀφορῶσι τὴν ἄμεσον ἀπόδοσιν τῶν Τούρκων αἰχμαλώτων [illegible] καταληφθέντων αὐτῶν σταθμῶν, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀμοιβαίας ἀνταλλαγῆς τῆς Κάθρας καὶ τῶν ἡμετέρων αἰχμαλώτων, ἔχει τι παράδοξον καὶ μυστηριῶδες, καθὼς καὶ ἡ κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ ἀχρόνου ὑποχώρησις, διαδεχθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Τρικούπη κατὰ συναίνεσιν τῶν Δυνάμεων, ἀνάκλησις ἐκ τῆς ἐνεργείας ἑνὸς ἐσωτέρου τάγματος, αἰτηθέντος παρὰ τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Λαρίσσης πρὸ τῆς ρήξεως· ἡ ἀκινησία δύο ἐμπέδων ταγμάτων εἰς τὰς ἀπωτάτω πόλεις τῆς Σπάρτης καὶ τῶν Καλαμῶν καὶ ἡ κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν συμβάντων ἐπικρατοῦσα εἰς τὴν κυβέρνησιν μεγίστη ταραχή, ἔχει τι πλημμελὲς καὶ [illegible]. Ὑπηρετοῦντο [illegible] τὰ ἀλλότρια ἢ τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα; — Ἀλλ' ἐὰν ταῦτα δὲν ἐγένοντο, δὲν ἔπρεπε τουλάχιστον νὰ [illegible] ἡ τιμή, τὸ [illegible] κτῆμα παντὸς ἔθνους καὶ παντὸς [illegible] ἀνδρός; θὰ [illegible] πλέον καὶ ἐξ αὐτῆς εἰς τὴν πολιτικήν; — Ὢ ἀναθεματισμένη [illegible]!

Ἡμεῖς ὅτε ὑπὲρ τοῦ πολέμου ἤμεθα, ὅτε τὴν [illegible] καὶ

καὶ φόβον πολεμικὸν τῶν προπαρασκευῶν συνεφερόμεθα ποτε, ἀπε-
ναντίας ἀνέκαθεν καὶ σταθερῶς κατεδοκιμάζομεν αὐτήν· ὅσα
δὲ προηγουμένως εἴπομεν περὶ ἀμφοτέρων τῶν [illegible] εἰς
αὐτὰ καὶ ἀπαραγγέλτως ἐμμένομεν. Πλὴν ἀσπαζόμεθα καὶ
τὴν ἀρχήν, ὅτι ὁσάκις δι' οἱονδήποτε αἴτιον λόγον κράτος
τι ἔρχεται μετὰ ἑτέρου εἰς ῥῆξιν, ὅταν εἰς ἐκ τοῦ χυθέντος αἵματος
καὶ ἑτέρων περιστάσεων, λαμβάνῃ τοιοῦτον χαρακτῆρα, ὀφείλει
νὰ διατηρῇ τὴν θέσιν του μέχρι τοῦ ἐλαχίστου καταλήξῃ τὸ
ἔργον εἰς ἴσην καὶ ἔντιμον λύσιν, ἔξω καὶ ἂν ἐπικινδυνεύσωσι νὰ ἀ-
πολέσῃ καὶ τὸν ἔσχατον στρατιώτην, διότι καλὸν καὶ φρόνιμον
εἶναι νὰ μὴ ὠθῶνται τὰ πράγματα εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον, ἀλλ'
αὐτοῦ φθάσωσιν, ὑποχώρησις [illegible] ἢ [illegible] [illegible].

„Φεύγειν μὲν οὖν χρὴ πόλεμον, ὅστις εὖ φρονεῖ·
„εἰ δ' ἐς τόδ' ἔλθοι, στέφανος οὐκ αἰσχρὸς πόλει
„καλῶς ὀλέσθαι, μὴ καλῶς δὲ δυσκλεές. (Εὐρ.)."

Ἂν ὑποτεθῇ ὅτι [illegible] κράτη Ἑλλάς τε καὶ Τουρ-
κία [illegible] [illegible] [illegible]
μην, καὶ [illegible] ἐνώπιον [illegible] [illegible]
[illegible], ἂν ἠρεθῶσι [illegible] τὸν πόλεμον, καὶ τὰ κατα-
δρομικῶς προηγήθη καὶ [illegible] ἐπρόκειτο εἰς [illegible]
λον ἀγῶνα, νὰ συνεννοηθῶσι τὸ ταχύτερον φιλικῶς, ὅπως [illegible]
σι τὴν παράτασιν τοῦ ἔργου, καὶ προλάβωσι τὴν ἀνωφελῆ χύσιν
τοῦ ἀνθρωπίνου αἵματος. Καὶ τοῦτο, ἀφ' ὅτου [illegible], [illegible]
σαν μὲν [illegible] νὰ ἐπιτύχωσιν, ὡς καὶ τὸ ἐπέτυχον, [illegible] ἡ προ-
σπάθειά των, ἂν καὶ ἔχῃ τὴν ἀξίαν της, ἐχρησίμευσε [illegible], [illegible]
τὸ μέχρι τῆς 12ης Μαΐου, ὅτε [illegible] ἐπανῆλθον τὰ πράγματα εἰς
τὴν προτέραν αὐτῶν τάξιν, ἤτοι, [illegible] τῶν αἰχμαλώτων, Ἕλληνες
[illegible] καὶ [illegible] περὶ τῆς [illegible], καὶ Τοῦρκοι
περὶ τὰς [illegible] χιλιάδας, συμπεριλαμβανομένων ἀμφοτέρωθεν καὶ
τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὑπαξιωματικῶν.

Πλὴν [illegible] διέμειναν αἱ φιλικαὶ διαπραγματεύσεις,
οἱ μὲν Ἕλληνες [illegible] νὰ ἀμυνθῶσιν εἰς ἀμυντικὰς θέσεις,
οἱ δὲ Τοῦρκοι [illegible] ἐπετέθησαν κατ' αὐτῶν. [illegible] οἱ
Ἕλληνες [illegible] νὰ [illegible] τὰς [illegible] [illegible] κατα-
λάβῃ

λάβῃ πολλὰς τῶν Τούρκων θέσεις, ὅτε δὲ δὲν ἀπέλαβον ὁμοίως τὴν Κάτραν, ἣν μόνην εἶχον καταλάβει; Διατί οἱ Ἕλληνες διετάττοντο νὰ ἐλευθερώσωσι τοὺς Τούρκους αἰχμαλώτους, οἱ δὲ Τοῦρκοι ἐκράτουν τοὺς ἰδικούς μας, καὶ μετὰ τὸν συμβιβασμὸν ἐνα[illegible] καὶ περιέφερον αὐτοὺς [illegible] ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν; Διατί νὰ ἐπετραπῇ τοιαύτη κατοχή; Μήπως ἡ κακοπιστία τῶν Τούρκων δὲν ἦτο καὶ εἶναι παροιμιώδης; — εἶναι μάλιστα [illegible] αὐτῶν [illegible] κατὰ τῶν [illegible]. Τίνες [illegible] νικηταί; — Ὄχι ἄλλοι βεβαίως, ἐφ᾽ ὅσον οἱ τὰς θέσεις ὅλας σχεδὸν τῶν ἐχθρῶν καταλαβόντες καὶ [illegible] ἐξ αὐτῶν φονεύσαντες. Καὶ ἐν τέλει οἱ νικηταὶ ὑπέγραψαν τὰς [illegible] τῶν νικημένων.

Ἂν οἱ [illegible] τὰ πράγματα μέχρις [illegible] δὲν [illegible], ὡς ὤφειλον, ἐπὶ μεγαλητέρας εἶχον [illegible] νὰ πολεμῶσι μετὰ [illegible] ἐλπίδος καὶ [illegible]. Ὤφειλον [illegible] [illegible] νὰ [illegible] τὸν κίνδυνον [illegible] καὶ τὸν [illegible] [illegible] Διατί [illegible] πέρας τῆς ἔριδος καὶ τὸν [illegible] σχέσεων, οἱ μὲν Ἕλληνες διετάττοντο [illegible] ἐντὸς τῆς χώρας καὶ βαθμηδὸν ν᾽ ἀποσύρωνται [illegible] καὶ [illegible], οἱ δὲ Τοῦρκοι νὰ μένωσιν εἰς τὰς θέσεις των [illegible]; Μήπως ἡ [illegible] [illegible] ὅρος [illegible] [illegible]; Μήπως ἡ [illegible] [illegible] καὶ ἡ Τουρκία, [illegible], [illegible], ὅπως μεταλαβεύσῃ [illegible] ὅρον [illegible]; Καὶ διατί ὄχι;

Τί νὰ εἴπῃ τις περὶ τοιούτων [illegible] καὶ ἀναξίων [illegible]?

Περὶ μὲν τῆς διαγωγῆς τῶν Τούρκων οὐδὲν λέγομεν, διότι [illegible]; — [illegible] ἦσαν πολέμιοι καὶ βάρβαροι, καθὼς καὶ περὶ τῶν [illegible] καθ᾽ ἡμῶν [illegible] ἰσχυρῶν αὐτῶν [illegible], [illegible] τῇ ἀτυχίᾳ τῶν [illegible] [illegible] ἐπαρηγοροῦντο μέχρι [illegible] καὶ [illegible] πρὸς τὴν αἰχμαλώτων ὕβρισιν, καὶ [illegible] πρὸς τὸν Τούρκους [illegible]· ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα ἐπίσης νὰ σιωπήσωμεν καὶ περὶ τῶν ἡμετέρων [illegible], ὀφείλομεν μάλιστα μετὰ παρρησίας καὶ [illegible] νὰ [illegible] τὸν

τῶν ὑπὸ τῶν προηγουμένων κρυπτογραφικῶν καὶ ἀνωνυμογράφων πολι-
τειῶν, δι' ἧς ἀφωσιωμένοι [illegible] πρὸς τοὺς πολεμίους, ἐξέ-
βαλον συνάμα καὶ ἐλαττώνουν τὸ ἴδιον ἔθνος. Δὲν ἀγνοοῦ-
μεν ὅτι πλεῖστα ὅσα θέλει προσάψῃ πρὸς ἀπαλλαγήν του, πλὴν καὶ
τὸ ὅτι ἐμπορεύονται καὶ διὰ ἐπαινοῦ πρὸς δικαιολογίαν του, τὰ
πᾶς δι' οὐδὲν ἄλλο [illegible] παρακινηθῇ ἢ [illegible] πράξεις,
— Η σοφιστεία εἶναι ἀνεξάντλητος· οὐδέποτε ὅμως δύναται νὰ καλύ-
ψῃ καὶ ἀφανίσῃ τοιαῦτα γεγονότα.

Οὐδεὶς τῶν ἐν μέσῃ πολιτικῇ καὶ πατριωτικῇ πορείᾳ [illegible]
των, ὁρμώμενοι ἐπὶ [illegible] εἴτε [illegible] ἀφιλοκερδῶς, εἴτε ἐξ ἀπο-
λύτου ὑποβολῆς, εἴτε ἐκ [illegible] φιλαρχίας, [illegible] καὶ [illegible]
[illegible], ἔπραξαν ὡς ἀπεφάσισαν ἢ ἐφρόντισαν ὑπὸ τὸ πρόσχημα
τῆς ὑπερασπίσεως τῶν ἐθνικῶν δικαίων, τὰ [illegible] τῆς
κοινωνίας [illegible], καὶ ἀφανίζονται ὑπὸ [illegible] γενικῆς συμφορᾶς,
διότι ἐκεῖνοι τῶν ἐν τοῖς [illegible] [illegible], ἀφιερώ-
θησαν καὶ ἐν τῷ [illegible] [illegible] καὶ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]! [illegible]
καὶ τοσαῦτα διαπράξαντες [illegible] πατρίδα ὅλην [illegible]-
της, θεωροῦνται ἔτι ὑπὸ τῶν [illegible] καὶ τῆς [illegible]
[illegible] καὶ ἀναμορφωταὶ τοῦ ἔθνους! [illegible]!

Ὅσα καὶ ἂν ἐμπαιχθῶσιν ὑπ' αὐτῶν οἱ [illegible]
[illegible] δι' [illegible], ὅπως χρησιμεύσωσιν ὡς [illegible] τῶν
[illegible]. Ἂν ἦσαν [illegible] ἠδύναντο ἀποδειχθῶσιν ν' ἀπο-
[illegible] κατὰ τὰς [illegible] τῆς ἐποχῆς των, οὐδέποτε
ὅμως νὰ ἐμπαιχθῶσιν, ὅπως γίνωνται [illegible]
βαρβάρων παθῶν, καὶ [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], τῶν ὁποίων ἡ καρδία ἐθρέφθη ἐν [illegible], ὡς ἐκ τῶν
[illegible] σχεδίων των ὑπὸ τῆς ἀνδρείας καὶ πατριωτι-
κῆς [illegible] τῶν ἑλλήνων [illegible] καὶ [illegible]
τῶν [illegible]. Τὸ [illegible] τοῦτο [illegible] ὑπὸ
γενναίου [illegible], ἂς χρησιμεύσῃ εἰς τὸ ἔθνος νὰ [illegible] τὰ
[illegible] καὶ νὰ [illegible]
[illegible] ὅσον εἴτε [illegible], εἴτε [illegible] ἔφερον τὴν ἀξίαν

τῶν

τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ, ἀποκαλοῦντες αὐτὰς ἀγγέλους· συνάμα δὲ αἱ παράσχῃ καὶ μικρὰν ἐλαχίστην παραμυθίαν καὶ ἠθικὴν ἱκανοποίησιν εἰς τὰς ἀπορφανισθείσας ἐκ τῶν πεσόντων οἰκογενείας, τὰς ὁποίας ἄλλως στερούμεθα, ἂν δὲν ἀπωλέσθη καὶ πᾶσα ἐλπίς, ὅτι δὲν θέλουν ἐγκαταλειφθῇ καὶ οἱ δεόντως ἐπιμελοῦντες τοῦ στρατιωτικοῦ ἀρετάς, καὶ ὀφείλοντες περίθαλψιν καὶ ἐπιμέλειαν εἰς αὐτούς.

Τὸ ἀδέκαστον ὅμως καὶ ἀγέραστον χυθὲν αἷμα τῶν προκινδυνευσάντων ἐκείνων ἡρώων, θέλει κείνους καταβοᾷ ὡς τὸ τοῦ Ἄβελ, ἐκδικεῖον ὅσοι ἔθεσαν τὰ πράγματα μέχρις αὐτοῦ τοῦ θλιβεροῦ τέλους, καὶ δὲν ἐφρόντισαν ἐγκαίρως νὰ προλάβωσι καὶ ματαιώσωσι τὰ τελευταῖα σχέδια.

„Ἐξ αἰτίας των ἐσπάρθη ἐκεῖ
„Αἷμα ἀθῶο χριστιανικό,
„Πῶς φωνάζει [illegible]
„Τῆς [illegible]."

[illegible] ἢ ὁποῖα ἐπίσης [illegible] λῆς τὰ ὑπολείμματα αὐτῶν [illegible] καὶ [illegible] τοῦ πολεμίου νὰ ὁρμήσωσι [illegible], τὸ ἡμιπεπληρωμένον [illegible] μέρος πεζοὶ καὶ ἱππεῖς ἀδιακρίτως, κατόπιν [illegible], ἀνεκάλυψαν [illegible] καὶ ἀνέκαθεν αὐτοῦ φύλακες, ἀνεβίβασαν αὐτὸ ἀπίστευτον, ἐσύλησαν [illegible] τὸν ἔρωτα, ἐθανάτωσαν τῶν παρθένων, διέσχισαν τὸ γάστρον αὐτῆς, καὶ [illegible] φύγωσιν ἔλεγχον αἰώνιον εἰς τοὺς ἐπιτετραμμένους καὶ ἐξουσιοδοτημένους αἰτίους τῆς ἀνωφελοῦς ἀπωλείας τοῦ πολυτίμου αὐτῶν αἵματος.

Λέγομεν ἀνωφελοῦς, διότι δὲν ἐπρόκειτο νὰ κατακτηθῇ καὶ διατηρηθῇ σήμερον ἢ μακροβίως, ἡ φιλόπατρις καὶ τὸ αὐτοκράτορον τῶν Ἑλλήνων, ὅτε νὰ προσαχθῶσι δείγματα ἀξίας καὶ ὑπεροχῆς ἐκ μικρᾶς ἢ ὀλίγης προσωπικῆς ἀπολεσθέντων· αἱ πολεμικαὶ αὐταὶ ἀρεταὶ εἶναι ἤδη ἀνεγνωρισμέναι ὡς ἴδιαι αὐτοῦ καὶ ἐγγενεῖς.

„Ἐλὰν ξηρὰν φύγ' ἐπικειμένου
„Δὲν σκιάζομαι οὐ ποτέ
„Ὅμως ὄχι, λέω γύρ' ξανά
„Καὶ τὸ πέλαγο γιὰ σέ."

Δὲν

Δὲν ἐπρόκειτο λοιπὸν περὶ ματαίου παλληκαρισμοῦ, ἀλλὰ περὶ ἀπελευθερώσεως ἀδελφῶν καὶ ἀνακτήσεως προγονικῶν δικαίων, ἅτινα ἡ ἀγοραία [illegible] τότε μὲν καὶ ἡ ἀσύνετος μετατρέπτης τότε δέ, ὀψιαίτερον δὲ ἡ ἀρχομανία, διέσπασαν ἀγρίως καὶ ἀκαίρως, ἐρράντισαν δωρεὰν μὲ ἀθῷον αἷμα, ἤγειραν τὴν ὑπερόπτιδα δυσμένειαν τῶν ἐχθρῶν, συνετέλεσαν πρὸς τὸν συνασπισμὸν αὐτῶν, καὶ τὸν ναυτικὸν [illegible] καὶ [illegible]κὸν ἀποκλεισμόν, περὶ τοῦ ὁποίου θέλομεν ἄλλοτε ἀναπτυχθῆ, λαμβάνοντες τὴν ἀφετηρίαν ἐκ τῆς ἀνέκαθεν συμπεριφορᾶς τῆς Εὐρώπης ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴν τῶν προπαρασκευῶν καὶ ἐπιχειρήσεων τῆς Ἑλλάδος. Τοῦτο δὲ ἤδη τὸ ἔργον θέλομεν.

Β.

Δύο ἐπεισοδιώδεις φάσεις ἐπαρουσίασεν ἐκ τῆς ἐνάρξεως τῆς πολεμικῆς ἐνεργείας μέχρι σήμερον ἡ Εὐρώπη. Ἡ μὲν ἐξ αὐτῶν ἐχαρακτηρίσθη κατὰ τὸν πρῶτον [illegible] φιλοπολεμικῶς ἐμφανισθεῖσα, ἡ δὲ κατὰ τὸν δεύτερον [illegible] καὶ σκανδαλωδῶς ἐπιμε[illegible] σύντομον εἰρήνην πολεμικήν, ὡς φαίνεται τουλάχιστον [illegible] βιαστικῆς καταπολεμήσεως, [illegible] ἐγνώριζεν ὅτι ἤθελε παράσχει εἰς αὐτὴν σημαντικὰς [illegible], καὶ μένει ὁ ἄστατος οὗτος τῆς πολεμικῆς περιστάσεως. Ὅθεν ἀφοῦ πρῶτον ἀνέγραψε καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ συνθήκῃ τοῦ Βερολίνου μικρὰν ἐπικρατείας γῆν, ἣν μετ' ὀλίγον ἠλάττωσεν, ὡς νὰ μετεμελήθη, διὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως σχεδὸν κατὰ τὸ ἥμισυ, καὶ τῆς ὁποίας σχολαστικῶς ἀμφισβητήσεως ἐπὶ ἕνα χρόνον τοῦ νόμιμον τέλος, ἐπέτρεψε συνάμα ἢ μᾶλλον ὑπέθαλψε καὶ ἐνεθάρρυνε καὶ τὴν πρώτην ἐπιχείρησιν πρὸς ἔνοπλον δῆθεν κατοχὴν τῆς μεγάλης αὐτῆς δωρεᾶς, ὑπεστήριξε τὴν παράτασιν τῆς ἐμπολέμου ἐνεργείας καταστάσεως, ὡς ἐπιτρεπομένην κατὰ τῆς Τουρκίας ἀπειλήν, παραθέσεων ἀπ' [illegible] κινήματα καὶ ἀψιμαχίας, ὅθεν παρίσταντο καὶ οἱ ἀνταποκριταὶ τῆς δημοσιογραφίας της, ὅπως μετ' ἀκριβείας καὶ λεπτομερείας ἀναφέρωσι τὰ διαδραματιζόμενα, ἐπέσπευσαν τὰς δικαίας ἀπαιτήσεις τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐπετέθησαν πολλάκις κατὰ τῆς Τουρκίας, ἕως τέλος συνετέλεσαν

δε

τε καὶ τὰς πόλεις της ἐν τῇ Μεσογείῳ καθ' αὐτήν, καὶ ἠπείλησε νὰ καταλάβῃ τινὰς παραλίους πόλεις της, ἂν δὲν ἐνέδιδεν εἰς τὰ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀποφασισθέντα ὑπὸ τῆς Συνδιασκέψεως.

Μετὰ τριετῆ σχεδὸν ἀγωνίαν, εἰς ἣν καὶ οἱ πόροι καὶ αἱ δυνάμεις τοῦ ἡμετέρου κράτους ἐξηντλήθησαν, διότι καὶ ἀπαιτήσεις ἀνδρῶν καὶ χρημάτων ὑπέστημεν, καὶ εἰς ὑπερόγκους φόρους ὑπεβλήθημεν, καὶ μεγάλα δάνεια συνωμολογήσαμεν, καὶ τὸν [illegible] καὶ [illegible] βίον ἀπωλέσαμεν, ἀνελάβομεν τέλος ἐκ τῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ Σουλτάνου τὴν ἐδαφικὴν αὔξησιν, ὅπου ἔτυχε προσδιορίζῃ οὐχὶ ἡ Βερολίνειος συνθήκη, ἀλλ' ἡ Συνδιάσκεψις· πλὴν ἀνελάβομεν καὶ αὐτὴν ὑπὸ ὅρους ταπεινωτικοὺς καὶ ἐπιβαρυντικούς, διότι καὶ εἰς πληρωμὰς ἀποζημιώσεως ὑπεχρεώθημεν, καὶ ἀνάλογον μερίδα ἐκ τοῦ μεγάλου Τουρκικοῦ χρέους ἀνεδέχθημεν. Ἂν δὲ ὑπολογίσωμεν καὶ ἀντιπαραθέσωμεν τὰς θυσίας πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ κτήματος, [illegible] ὅτι πολὺ ἀπεῖχε τοῦτο τοῦ κέρδους.

ΧΓ Κέρδος μέγα καὶ [illegible] ἡ Αὐστρία [illegible] Βοσνίας καὶ Ἑρζεγοβίνης. Κέρδος ἀπεκόμισε [illegible] ἐμπράκτως καὶ δι' ἐμπορικῆς συνθήκης τὴν [illegible] νῆσον τῆς Κύπρου. Κέρδος ἀνάλογον πρὸς τὰς θυσίας της ἀπήλαυσεν ἡ Ῥωσσία, προσαρτήσασα εἰς τὸ κράτος της τὰς πρὸς Ἀνατολὰς τοῦ Εὐξείνου Τουρκικὰς χώρας καὶ μέχρι τινὸς τὴν Βουλγαρίαν. Αὐτὰ λέγονται ἀληθῆ καὶ θετικὰ κέρδη, ἂν καὶ [illegible] ὑπὸ [illegible] τέλων, καὶ οὐχὶ τὰ ἰσχνὰ [illegible] ὡς ἡ [illegible] εἰς τὰ μικρὰ κέρδη, καὶ ἡ βεβαρυμμένη [illegible] ἐκ τῆς μεγάλης κληρονομίας τῶν πατέρων μας.

Ἡμεῖς οὕτως ἤλθομεν καὶ ἔχομεν [illegible] καὶ [illegible] τέλη, ἐν ᾧ πῶς δὲν ἐδικαιώθημεν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν. [illegible] δὲ ἄνευ [illegible] ἀπὸ [illegible] τοῦ Ἀθλητοῦ, [illegible] ἀπὸ τῶν Ἀνατολῶν, ἔλαβεν τὴν μερίδα τοῦ λέοντος. Αὐτὴ μᾶς κατέστρεψαν διὰ τῆς παρατάσεως τοῦ χρόνου, καὶ τῆς [illegible] ἐθνικῶν [illegible] πολεμικῆς, μᾶς ἐγκατέλειπε καὶ [illegible]! Δὲν ἔχομεν λοιπὸν δίκαιον νὰ [illegible] ὅτι κατὰ τὴν [illegible] [illegible]

ἐστρατήγει δήμαρχε πρὸς ἡμᾶς φαινομενικῶς εὐμενής; — Ἀλλ' ἐν τού-
τῳ τὰ δείγματα δικαιοσύνης καὶ σεβασμοῦ παρέχει εἰς τὴν ἀσθενῆ,
ποῖα διάφορα τῶν τόλων, εὐνοουμένων πολὺ ὑπὸ τῆς τύχης, δύναν-
ται νὰ ἀξιῶσι; — Οὐδέποτε ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ καὶ ὁ Πλούταρχος
(Β. Πύρρ.), ἔμελλον νὰ τοὺς καταδικάζωσι, διότι μιμοῦνται αὐτοὺς
τοὺς ἐθνικούς, οἵτινες γενόμενοι δεσπόται ἀπιστίας καὶ προδοσι-
ῶν, προτιμῶσι τὸ ἑαυτῶν συμφέρον ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην. Καὶ ἐν
ποίαν γωνίαν γῆς δὲν ἔχουσι ἐκτεταμένα τὰ ἴχνη τῆς ἀπαξίας
αὐτῆς πολιτικῆς; — Οἱ δυνάσται αὐτοὶ καὶ τὰ ἔργα καὶ δικαι-
λόγων, καὶ τὰς συνομοσίας παρασκευάζουν, καὶ τὸν μηδενισμὸν
ἐνισχύουν, καὶ πᾶσαν ἀταξίαν προκαλοῦν.

„— — — — — — — οἱ δ' ἀνόσιοι βροτῶν
„Διδασκάλων λόγοισι γίγνονται κακοί (Σοφ.)."

Τίς οἶδε καὶ οἱ πόσοι ἐντεῦθεν, πόσα ἐπῆλθον ὑπομνήματα
σήμερον ἐν Βουλγαρίᾳ χορὸς [illegible] θέλει καταλήξῃ! Πι-
θανὸν ὡς κατώρθωσαν ἤδη [illegible] καὶ τοὺς Βουλγάρους!
[illegible]
[illegible]
τῆς Εὐρώπης διαγωγὴν [illegible] ἐστρατήγει. Εἴδομεν
τὸ ἀνθρώπινον αὐτῆς πρόσωπον, εἴδομεν καὶ τὸ θηριῶδες.

Μόλις ἐτελείωσε τὸ Βουλγαρικὸν πραξικόπημα, οἱ ἐν Ἀ-
θήναις ἀντιπρόσωποι τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων, ἔσπευσαν ἀμέ-
σως ν' ἀνακοινώσωσιν ὁμοφώνως πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν κυβέρνη-
σιν, ὅτι εἶναι τὸ συμφέροντός της ν' ἀποσχῇ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ
ἀπὸ πάσης φιλοπολέμου πολιτικῆς, ὅπως μὴ διαταραχθῇ ἡ γενι-
κὴ εἰρήνη, καὶ ἡ ἐν τῇ Ἀνατολῇ καθεστῶσα τάξις. Ψευδής,
πονηρὰ καὶ ὑποκριτικὴ εἶναι ἡ γλῶσσα αὕτη, διότι ἐνῷ ἐν Βουλγαρίᾳ,
ἤτοι ἐν τῇ βορείᾳ Ἀνατολῇ, ἀνετράπετο ὑπὸ τῆς ἀφανοῦς ἐνεργείας
μιᾶς ἢ καὶ πλειοτέρων Δυνάμεων τὸ καθεστώς, ἀπῃτεῖτο ἡ τήρη-
σις αὐτοῦ ἐν Ἑλλάδι ἤτοι ἐν τῇ δυτικῇ Ἀνατολῇ. Εἰς ἅπασαν ὅμως
τὴν χώραν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ Βορρᾶ μέχρι τῆς Δύσεως, μία τε-
θεῖσα ὑπὸ τῆς Βερολινείου συνθήκης τάξις, ἥτις εἰς οἱονδήπο-
τε μέρος αὐτῆς μετεβάλλετο, δὲν ὑπῆρχε πλέον· ἢ ἔπρεπε
νὰ ἐπανορθωθῇ ὡς τὸ πρότερον, ἢ ν' ἀντικατασταθῇ ὑπὸ ἑτέ-

ρας,

ρας, συμβιβάζῃ μετὰ δικαιοσύνης τὰ συνάλληλα συμφέροντα τῶν διαφόρων μικρῶν κρατῶν. Τοῦτο ἀπῄτει ἡ εὐσυνειδησία καὶ ἡ ἀξιοπρέπεια τῶν συνομολογησάντων αὐτήν.

Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ πολιτικὴ τῆς Εὐρώπης θέλει νὰ ἔχῃ πάντοτε δύο μέτρα καὶ δύο σταθμά, καὶ νὰ φέρῃ [illegible] τὴν δορὰν τῆς ἀλώπεκος καὶ τὴν δορὰν τῆς τίγρεως, ὅπως κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ τὰς ἰδίας αὐτῆς βλέψεις, μεταχειρίζηται ὅτε μὲν τὸ ἕν, ὅτε δὲ τὸ ἕτερον μέτρον, καὶ παίζῃ μετὰ τῶν μικρῶν κρατῶν ἄλλοτε μὲν τὸ μέρος τοῦ ἀνθρώπου, ἄλλοτε δὲ τὸ μέρος τοῦ θηρίου. Συνέφερε σήμερον εἰς αὐτὴν νὰ διακη-ρυχθῇ ὅτι εἶναι δίκαιον (ὡς αὔριον πάλιν εἰς ἑτέραν), ἡ προσφά-τως ὑπὸ τῆς ἰδίας συνομολογηθεῖσα Βερολίνου συνθήκη ἢ μᾶλλον ἀναγκαῖον, ν' ἀνατραπῇ ἐν τῇ Βαλκανικῇ Ἀνατολῇ ἡ τάξις καὶ νὰ τηρηθῇ ἐν τῇ Δύσει; — Τοῦτο ἔπρεπε νὰ γίνῃ ὡς ἔγινε, καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ ὑποστηριχθῇ [illegible] τῆς βίας. Ἀδιάφορον ἂν ἦτο δίκαιον ἢ ἄδικον, [illegible], ἀρκοῦσιν ὅτι ὁ-[illegible] ἑτέραν [illegible] καὶ [illegible], [illegible] ζωῆς, ἦτο καὶ ἱερά, καθα[illegible] ἐμφανίζηται, διὸ καὶ συνθῆκαι, καὶ νόμοι, καὶ συμφωνίαι, καὶ ὑποσχέσεις καὶ πᾶσα ἠθικὴ ἀρχὴ εἶναι εἰς τὰς χεῖρας της παιγνίδια [illegible].

Τοιαύτην ἐφήρμοσεν ἐν Ἑλλάδι πολιτικὴν [illegible] ἡ Εὐρώπη μετὰ τὸ Βουλγαρικὸν πραξικόπημα. Αὐτὴ δι' ἐπι-μόνων προφορικῶν λόγων καὶ ἐγγράφων διακοινώσεων ἐπα-ναλαμβανομένων σταθερῶς ἐπὶ πολλοὺς μῆνας, ἀπῄτει νὰ [illegible]-σῃ τὴν Ἑλληνικὴν κυβέρνησιν ν' ἀφοπλισθῇ καὶ διαλύσῃ ἐν-τὸς ὀλιγοημέρου προθεσμίας τὰ στρατεύματα, εἰς ἃ εἶχε προσθέ-[illegible] μετὰ τὸ πραξικόπημα ἐκεῖνο, κατέληξε τέλος περὶ τὴν 26 Ἀπριλίου 1886 καὶ εἰς τὸ μέτρον τῆς [illegible] πιέσεως καὶ τῆς βίας. Ἀπέσυρε τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτῆς ἐξ Ἀθηνῶν, καὶ ἀπέ-κλεισε διὰ τῶν στόλων της τοὺς Ἑλληνικοὺς λιμένας, [illegible] ὅλον καθ' ὁλοκληρίαν ἐπὶ ἕνα μῆνα, ἂν καὶ τὰ στρατεύματα

τῆς

τῆς ἀναλύσεως τῶν τηλεγράφων, ἔχουν πρὸ πολλῶν ἡμερῶν ὑπογραφῇ
καὶ ἐνθέρμως ἐξελεγχθεῖ. Μετὰ τὴν ἄρσιν δὲ τοῦ ἀποκλεισμοῦ,
ὅστις τόσην ἐπήνεγκεν εἰς τὸ ἔθνος ὑλικὴν καὶ ἠθικὴν ζημί-
μίαν, ἐπανῆλθον καὶ οἱ χωλωθέντες Πρέσβεις εἰς Ἀθήνας.

Ἡμεῖς μάλιστα, ὡς προελάβομεν, οὐδέποτε συνεμερίσθη-
μεν τὴν ἀπὸ τῆς ἀποτυχίας 'ὀλυμπιακῆς μεταπολιτεύσεως πολιτι-
κὴν τοῦ πολέμου καὶ ἐπιστρατεύσεως, οὐχ ἧττον ὅμως δὲν δυ-
νάμεθα νὰ μὴν ἀποστρέψωμεν τὸ πρόσωπον μετ' ἀγανακτή-
σεως καὶ ἀπὸ τὸ ἐκβιαστικὸν τῆς Εὐρώπης μέτρον, διότι ἡμεῖς
νῦν θεωροῦμεν αὐτὸ ἀνάξιον τοῦ αἰῶνος τούτου, ἀλλὰ καὶ καθ'
ὅλα καὶ κατὰ τόσον, ἀντίθετον εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ διεθνοῦς δι-
καίου καὶ αὐτόχρημα ὑβριστικόν. Τὸ τίνι δικαιώματι πέν-
τε Εὐρωπαϊκὰ ἰσχυρὰ κράτη Ἀγγλία, Ῥωσσία, Γερμανία, Αὐ-
στρία καὶ Ἰταλία περιέφραξαν ἐπιβολῇ ὅλον, καὶ ἀπηγό-
ρευσαν τὴν ἐλευθέραν ἔξοδον [illegible] οἰκοδεσπότην καὶ τοὺς
[illegible] εἰς τοὺς [illegible] δικαιώματι ἐπελθεῖν
[illegible] ἀδελφοὺς [illegible] ἐλευθέρως καὶ [illegible]
δικαίως κράτης; — Ὅμως [illegible] οὐδεμίαν ἔχει εἶπεν, Ῥω-
„ in pacem non habet [illegible]; Ποία ἀρχὴ δὲν λέγομεν
δικαιοσύνης καὶ φιλανθρωπίας, ἀλλὰ τοὐλάχιστον γενναιό-
τητος καὶ μεγαλοψυχίας ἢ καὶ συνέσεως πολιτικῆς, ἐπιτρέ-
πει μεγάλας ὑπερόπλους πολλοὺς νὰ ἐπιτίθενται κατὰ ἀόπλων
ὀλιγαρίων, νὰ κάμνουν ἀποβάσεις, νὰ προκαλῶσι συμπλο-
κὰς καὶ νὰ καταστρέφουν τηλεγράφους; Τί σπουδαιότερον
πράττουν πειραταὶ ἢ βάρβαροι;

„Bell' ardir di congiurati
„Contro un inerme cento armati."

Εἰς δύο περιστάσεις κράτος τι ἢ καὶ ὀλίγα, δικαιοῦνται νὰ
ἐπιτεθῇ κατὰ ἄλλου μετὰ προηγουμένης ἀποτυχίας εἰρηνικῆς δι-
ευθετήσεως· ἢ ὅταν ὁπωσδήποτε ἐξυβρισθῇ ὑπὸ τούτου ἡ σημαία,
ἢ ὅταν ὑποστῇ πραγματικὴν βλάβην εἰς τὰ συμφέροντα αὐτοῦ, καὶ
τι ἀπαιτῆται παντελῶς θετικὸν γεγονός, ὅπως προκαλέσῃ δί-
καιον καὶ καταδίκην. Εἰς οὐδεμίαν ὅμως ἐκ τῶν δύο τούτων
κατη-

κατηγορῶν ὑπάρχει ἡ Ἑλλάς, διότι τότε ἐξύβρισεν, τότε ἐξηρέθισε τὴν Εὐρώπην. Κινουμένη μόνον καὶ ἐξοπλιζομένη ἐντὸς αὐτῆς [illegible] ἐν τῷ δικαιώματι ὡς κράτος ἐλεύθερον καὶ ἀνεξάρτητον. Καὶ τοῦτο μᾶλλον καθότι ἐκινεῖτο ὑπὲρ ἀναμφισβητήτων δικαίων, ἅτινα καὶ ἡ Εὐρώπη αὐτὴ εἶχε προηγουμένως ἀναγνωρίσει καὶ ὑποστηρίξει δι' ἐπισήμων κατὰ τὴν [illegible] ἐπεμβάσεων.

Πῶς λοιπὸν ἀπὸ φίλη τότε ἐγένετο ἤδη ἐχθρὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῇ αὐτῇ ἀντιπαρμένη; Πότε ὀρθῶς καὶ δικαίως ἐφρόνει καὶ ἔπραττεν; Ἄλλοτε, ἔτι καὶ φαινομενικῶς ἢ σήμερον; Πότε ἂν [illegible] αὐτὴ ἐλησμόνει [illegible]; ὅτε καὶ [illegible] ἢ ἐν παρακοῇ [illegible], διέσχισε [illegible] καταιγίδα [illegible] καὶ παρασκευάσασα ἤδη [illegible] κακῶν. Ἔχει ἤδη [illegible] νὰ ἀπαντήσῃ, [illegible] ἐν τῇ πρώτῃ [illegible] [illegible] νὰ πράξῃ ὡς ἔπραξε καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ [illegible] [illegible] ἀντίθετον πορείαν; [illegible] νὰ προέλθῃ ἀπὸ τὸ "sic volo sic jubeo, stat pro ratione voluntas!" — Ἔχει [illegible] [illegible] νὰ [illegible] [illegible], [illegible] νὰ [illegible] τῆς [illegible] εἰρήνης, ἐὰν [illegible] νὰ [illegible] τὴν [illegible] [illegible] ἡ [illegible] τὸ κόσμ[illegible] [illegible] ἀνακοίνωσι[illegible] τῆς 22 Μαΐου 1886 ὁ ἐν [illegible] πρέσβυς τῆς Ἀγγλίας πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς [illegible]. "Ἡ Ἑλλὰς ἠδύνατο νὰ ὠθήσῃ τὴν Χερσόνησον, τὴν Μεσόγειον καὶ [illegible] Εὐρώπην ὁλόκληρον εἰς πόλεμον."

[illegible] λοιπὸν [illegible] τῆς Εὐρώπης [illegible]; — Πρόφασις αὕτη, ἐξ ἧς [illegible] καὶ τὸ [illegible]! Διότι [illegible] ἡ Εὐρώπη αὐτὴ [illegible] [illegible], τὸν [illegible] [illegible] [illegible] καὶ τὸν [illegible], [illegible] τὰ [illegible] [illegible] ἀνακάλυψιν. Ἀλλὰ πῶς δὲν εἶχε τὸν αὐτὸν φόβον καὶ κατὰ τὸν πρῶτον [illegible], ὅτε μάλιστα καὶ [illegible] [illegible]; Πῶς τότε [illegible] τὰ πράγματα [illegible], ἔτι καὶ μὲ [illegible] [illegible] [illegible] τῆς Ἑλλάδος; Δὲν ἐδύνατο καὶ σήμερον νὰ κάμῃ ὁμοίαν χρῆσιν, [illegible] [illegible] τὸ [illegible] [illegible] ὑπόλοιπον [illegible]

διασωθείσης ὑγροθεσσαλικῆς λωρίδος; — Ὄχι, μᾶς ἐπαναλαμβάνουν· ἄλλαι ἦσαν τότε αἱ περιστάσεις, καὶ ἄλλαι σήμερον, διότι τότε ἐπράττετο περὶ ἀκεραιώσεως τῆς Τουρκίας, ἐξ ἧς ἡ Εὐρώπη ἔλαβε τὰ ἀσθενέστερα μέλη καὶ τὰ μικρὰ κράτη τῆς χώρας, ἐνῷ σήμερον δὲν ἦτο ἐπὶ τῆς διαπραγματεύσεως [illegible] αἱ ὑπολειπόμεναι [illegible] πρὸς [illegible] καὶ ἀναδημιουργίαν τῆς ὅσον νέας καταστάσεως, ὅτε ἦτο διατεθειμένη ἡ διπλωματία νὰ παραθέσῃ αὐτό. Πιθανὸν τοῦτο, διότι θέλει νὰ ἔχῃ τὸν χρόνον εἰς τὴν διάθεσίν της. Πλὴν ἐγὼ

„……Τοιούτους ἄνδρας εἰς ἀεὶ στυγῶ
„οἳ συντεθέντες τ' ἄδικα, εἶτα μηχαναῖς
„κοσμοῦσιν ……… (Εὐρ. Ἴων)."

Ἀλλὰ διατί νὰ προβῶσιν αἱ ξέναι Δυνάμεις εἰς ὃν [illegible] ποτε ἐξεπέτασε ναυτικὸν ἀποκλεισμὸν καθ' ὃν ἐν δικαίῳ κράτους, ἐκδήλως βλέποντες [illegible] ἐδύναντο καὶ ἄλλως νὰ δράσωσιν; — Ἵνα [illegible] ἕτερον, τὴν Ἑλλάδα, διότι [illegible] ἡ πολιτικὴ εἰς [illegible], καὶ νὰ ἐξηγήσω [illegible] [illegible], [illegible] Πιθανὸν καὶ τοῦτο, διότι [illegible] περὶ προόδου, τὰ [illegible] μεγάλην [illegible] νὰ [illegible], πολὺ δὲ [illegible] δικαίου καὶ ἐλευθερίας· ὅμως [illegible] ἐπετρέπετο εἰς αὐτὴν ἡ ὕπαρξις, ἔχει καὶ ἄσημος καὶ [illegible]!

Δὲν θεωροῦμεν ὅμως ἀπίθανον πιθανὸν καὶ ὅτι ἄλλοι [illegible], ὅτι αἱ Δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ὑπὸ [illegible] ἀλλοιώτερον ἰδέας, ὅτι μόλις ἤθελον [illegible] οἱ Ἑλληνικοὶ [illegible], ἤθελον μετ' ἐνθουσιασμοῦ ὑποδεχθῇ ὡς σωτῆρας τῆς Ἑλλάδος, διότι καὶ τὴν διάνοιαν ἐκείνην ἤθελον [illegible] ἀδιαλείπτως, καὶ τὴν ὀρθότητα καὶ φιλοπατρίαν τῶν Ἑλλήνων [illegible], ἐπιλαμβανόμενοι τῆς [illegible] καὶ [illegible] τὰ [illegible] καὶ τὰς ὕβρεις. Τοιαύτη δια-στροφὴ ἐννοιῶν δύναται νὰ δοθῇ εἰς ὅσους [illegible] ὁ Θεὸς καὶ θέλει νὰ καταστρέψῃ, [illegible] εἰς αὐτοὺς νὰ θεωρῶσι τὸ κακὸν ὡς καλόν, καὶ τὸ καλὸν ὡς κακόν.

„Τὸ

„Τὸ κακὸν δοκεῖν ποτ' ἐσθλὸν
„τῷδ' ἔμμεν, ὅτῳ φρένας
„θεὸς ἄγει πρὸς ἄταν. (Σοφ. Ἀντ.)."

Πλὴν δὲν ἐδύναντο, ἀποφεύγοντες καὶ τὰς μομφὰς ταύτας καὶ [illegible], νὰ καταστήσωσι καὶ δι' ἄλλων τρόπων ἐννόμων καὶ μᾶλλον ἐμπρεπῶν καὶ φιλανθρώπων, τὴν [illegible] τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ἐπιμονήν, καὶ νὰ [illegible] ὅτι [illegible] διὰ τὸν ἀποκλεισμόν; — Μία ἁπλῆ μεταβολὴ ὑπουργείου πρὸ μικροῦ γενομένη, ἀρκοῦσα νὰ προλάβῃ ὅλα τὰ δεινά, ὅσα [illegible] ἐκ τῆς ἐπιμονῆς τῶν [illegible]. Ἀφ' ὁ κατὰ τὴν 7 Ἀπριλίου 1885 [illegible] Πρωθυπουργὸς Θ. Δηλιγιάννης [illegible] ἐν τοῖς πράγμασι [illegible] ἔμεινεν [illegible] καὶ ἐξώπλισε τὸ ἔθνος, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο [illegible] καὶ [illegible] νὰ ἀφοπλίσῃ ὁ ἄλλος [illegible] καὶ διάδοχος [illegible] Χ. Τρικούπης [illegible] καὶ [illegible] μεταρρυθμιστικοὶ [illegible] Ἡγεμόνας ν' ἀνταλλάξῃ [illegible], ὡς τότε ἔπραξεν ἄνευ ἀνάγκης καὶ [illegible] προπαρασκευήν, διότι τὸ ἄρθρον 31 τοῦ συντάγματος ῥητῶς ἀποφαίνεται: "Ὁ Βασιλεὺς „διορίζει καὶ παύει τοὺς ὑπουργοὺς αὐτοῦ." Τοιαύτη μεταβολὴ δὲν ἦτο μὲν [illegible] πλὴν ἦτο συνταγματική, ἀλλ' [illegible] ὑπηρέτει [illegible] τὰ ἴδια καὶ ὄχι τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα.

Ἂν δὲ καὶ ὁ Ἡγεμὼν συνεμερίζετο τὰς πολεμικὰς τῆς [illegible] ἢ τῆς παρασκευαζομένης [illegible] μεταξὺ [illegible] καὶ ἀμηχανίας, ἠδύνατο τότε νὰ προσκληθῇ ἡ Βουλή, ἥτις, [illegible], ἤθελεν ἢ ὅλως ἢ ἄλλως [illegible]. Ἂν δὲ καὶ ἡ Βουλὴ [illegible] τῆς [illegible], διὰ τότε πλέον [illegible] πρὸς

τοῦτο

ταύτην ὁδόν, ἢ νὰ ὁρίσῃ τὸν κόσμον τοῦ ἀγῶνος καὶ ἀποσυρο-
μένη ν' ἀφήσῃ τὰ προκηρυγμένα κράτη ν' ἀντιμετρηθῶσι
μόνα τότε, καὶ ὑπογράψαντα τὰς συνθήκας τῆς συμμαχίας των νὰ
κρατῶνται καὶ τὴν διαφοράν των, — ἢ νὰ ἐπιβάλῃ τὸ ἐλάχιστον
τὸ ἐκβιαστικὸν μέτρον, καίτοι ἀπολύτως ἰσχύος καὶ ὄχι δικαίου,
εἰς ἀμφότερα.

Θελήσασα ὅμως ὕστερα νὰ ἐξοπλίσῃ τὸ ἓν καὶ ν' ἀφήσῃ
τὸ ἕτερον ἐλεύθερον. Τὸ ἑτεροβαρὲς τοῦτο μέτρον δὲν ἦτο μόνον
ἄδικον, αὐθαίρετον καὶ σκανδαλῶδες, ἀλλὰ καὶ μεροληπτικὸν
ἀπάνθρωπον, ὑβριστικὸν καὶ ἀγενές, διότι δι' αὐτοῦ ἡ Εὐρώπη
ὑπὸ δὲν ἄφηνε νὰ ἐννοήσωμεν, ὅτι ἀνησυχεῖ ἀπὸ τὰς ὁποίας
ἐδύνατο νὰ ἐγείρῃ κινδύνους ὁρμὰς τὸ μικρότερον, παρε-
νέβαινε μεταξὺ δύο ἀθλητῶν καὶ δένουσα καὶ θαρ-
ρύνουσα τὸν ἕνα, ὑπεβίβαζεν αὐτὸν εἰς θέσιν ὑπολειπτῆς καὶ
δούλου. Καθολικεύονται δὲ ἤδη [illegible] ἕτερον." κλαύσατε τώρα καὶ
μὴ φεύγετε." Ὅθεν δὲ [illegible] ἡ Τουρκία.

Ἀλλ' [illegible] θὰ [illegible] τὸ μ[illegible]
τῶν Δυνάμεων, καὶ χορηγ[illegible] εἰς τὰς πολεμικὰς των
θὰ παρέχῃ καὶ πρόφασιν [illegible] ἐπεμβάσεις ἢ τυραννι-
κὰς πιέσεις κατὰ τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς φυλῶν;
Δὲν ἦτο ὀρθότερον καὶ φιλανθρωπότερον ἀντὶ νὰ χάνων-
ται ἐν τοιαύτας ἀγόνους ἢ ἐπιβλαβεῖς ἐνεργείας, καὶ νὰ κα-
ταδαπανῶσιν ἑκατομμύρια τῶν ὑστεραίων ἢ [illegible] τῶν
προτεραίων, νὰ ἐπιχειρήσωσιν ἅπαξ τὸ ὁριστικὸν πέρας τοῦ
ἀτελευτήτου αὐτοῦ ζητήματος, καὶ ἦτο ν' ἀπαλλάξωσι καὶ
τοὺς ἀθλίους λαοὺς ἀπὸ τὰς ἀνησυχίας καὶ συμφορὰς δι' ὧν
ἐκ διαλειμμάτων τοὺς καταβασανίζουσι; — Διότι ἤτε σήμερον
ἤτε αὔριον, ἤτε ὕστερον, ἤτε ἀργότερα λύσωσιν αὐτό, εἶναι ἀδύ-
νατον ν' ἀποφύγωσι τὴν ἀναπόδραστον σύγκρουσιν, ἐκτὸς ἂν ἐμ-
φορηθῶσιν ὑπὸ πνεύματος ἀληθοῦς καὶ δικαιοσύνης
πράγματος τοῦτο, τὸ ὁποῖον διστάζομεν νὰ πιστεύσωμεν, διότι
ἡ Μακιαβελλικὴ πολιτική, ἣν μετέρχονται πολλὰ τῶν μεγ-
ίστων κρατῶν, θὰ ἀπολέσῃ καὶ αὐτά, ὅπως θὰ συναπολέ-

σῃ

τη καὶ τὰ μόνα μεσάλοχα, ἅτινα ἐδύναντο νὰ διασκεδάσωσι τὰς ἀναφυομένας ἔριδας. Γλῶσσαι κραταιαὶ καὶ μεγάλαι ἔχουσαι ἐν τῇ μεταξὺ μικροτέρας, θὰ λαμβάνωσι τὸ ἐλάχιστον ἐξ αὐτῶν ὕλαγον αἰτίαν ἢ ἀφορμήν, ὅπως κατασκάψωσι τοὺς ἐρεθισμούς των καὶ συμβιβάζωσι τὰς ἀναφυομένας διαφοράς των.

Ἐὰν δὲ ἄλλως φαντάζωνται, ὅτι διὰ τοιαύτης πολιτικῆς, θέλει τὸ τέλος λάβῃ ἀφορμὴν νὰ τὰ κατάσχωσι καὶ διὰ τῆς βίας, ἢ ὅτι θέλει τὰ ἀποκτήσῃ ἐπὶ τοσοῦτο, ὥστε ἐν τῇ ἀπαρχῇ τούτων ὁμολογοῦντα τὸν ἀνεκπλήρωτόν των, νὰ ἐπικαλῶνται ὅπως ἔχωσι τὴν προστασίαν των, καὶ νὰ φωνάζωσιν ὡς ὁ ἐν θαλάσσῃ κινδυνεύων ναυαγός, "ψάρια, σπεύσατε νὰ μᾶς σώσετε, διότι χανόμεθα," καὶ πῶς σφάλλονται καὶ μεγάλως ἀπατῶνται, διότι ἤθελον τότε θέσῃ ἐν ὅλῃ τῶν κολοσσιαίων ἤπειρα ὑποκαιόμενα.

Ἡμᾶς μὲν σήμερον δὲν ἠρκέσθησαν νὰ μᾶς ἀδικήσωσιν αὐθαιρέτως, ἀλλὰ δὲν [illegible] νὰ μᾶς [illegible] καὶ ἐπιβάλλωσι νὰ μᾶς ἀπολέσωσι, [illegible] ὁ ἀπογυμ[illegible] [illegible] θυμ[illegible] [illegible] χρῆμα καὶ ὁ [illegible] [illegible] ἐν τῷ [illegible] κατὰ τὸ Ἑλληνικόν. Ἴσως [illegible] σύμβασις, πλὴν ἡ σύμβασις αὕτη μετὰ περὶ τῶν [illegible] ἐπιμεμψάμενοι παρακλήσεις ἀθροίσαντας αὐτὸν ἐπισπεύδω, ἐμβόλιμον [illegible] τὸ [illegible] ὀπὸν νὰ ἀποδειχθῇ τοὐλάχιστον, ὅτι ὁμολογῇ μὲ προσχεδιασθέντων μυστικῶν συνεννοήσεων, διότι περὶ τῶν μυστηρίων πλανᾶται συνήθως ἡ ὑπόνοια, ὅπου τὸ φῶς τῆς ἀληθείας ὑφίσταται, διαφαίνεται πολλάκις τὸ ζήτημα. Λοιπὸν ἡ Εὐρώπη ἀπεκήρυξε τὴν Ἑλλάδα, ἐγκατέλειψεν αὐτὴν ἐπὶ βάσεως εἰς τὴν διάκρισιν φανατικῶν καὶ βαρβάρων ἐχθρῶν, καὶ ἐν τούτοις λέγεται χριστιανική! Ἀλλὰ

„Se cristianissimi esser voi volete
„- -
„Perchè di Cristo gli uomini uccidete
„Perchè dei beni lor son dispogliati (Ariost.)"

Ἂν ἡ ἀνδρία καὶ ὁ πατριωτισμὸς τὸ ἀπεφασίσθησαν στρα=

στρατεύματα, διά ἐμφανίσεως τήν ἐπέμβασιν, ἠθέλαμεν ἴσως ἴδη
νέαν Ψαρῶν καταστροφήν, χαιρετισθεῖσαν ὑπό τῆς Εὐρώπης
καί ἐπευλογηθεῖσαν ὑπό τῆς Τουρκίας· τότε ἴσως ἤθελεν ἔχη
καί ἡ ζωγραφική ἀφορμήν νά θέσῃ ἀριστοτέχνως τοῦ πάθους.
Μέγα τό κατόρθωμα ἄν ἐπετύγχανε! ὡραῖον τό τρόπαιον ἄν
ἀνηγείρετο! Πλήν ἀντάξιον τῆς ἀγρίας ἐποχῆς τῶν Οὔννων καί
Βανδάλων! Διαδέχονται μέν οἱ αἰῶνες ἀλλήλους, πλήν συν-
έπονται μετ' αὐτῶν καί τά αὐτά ἔργα. Τά μέσα μόνον
τοῦ καταστρέφεσθαι εἶναι σήμερον καί τεχνικώτερα καί [illegible]-
σκληρότερα.

Τοιαύτη ἐχρημάτισεν ἡ διαγωγή τῆς Εὐρώπης ἀπέναν-
τι τῆς φιλοπολέμου πολιτικῆς τῆς Ἑλλάδος. Ἐνώπιον τοιαύτης δε
ἀγωγῆς φρονοῦμεν ὅτι καί ὁ Ἡγεμών ταύτης ὤφειλε νά τηρήσῃ
πολύ διάφορον καί ἐθνικωτέραν συμπεριφοράν. Ἄς ἀνακεφα-
λαιώσωμεν ἤδη ἐν ὀλίγοις [illegible] τά ὁποῖα διεξηγάγομεν
ζητήματα.

Γ

Ἐκ τῶν ἀποσιωπηθέντων [illegible] καί [illegible] ἀποφα-
σίσαντες καί ἐπιτελέσαντες [illegible] θέλομεν βεβαίως πολύ σημειώ-
νεσθαι δι' αὐτῶν, ἀπεναντίας [illegible] ὅτι θέλομεν λίαν ἐρυθριᾷ
ὁ [illegible] τοῦ ἀναγνώστου ἐκ τῶν μνημείων, διότι ἄλλην δέν θέλῃ
φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ ἄλλην ἀπό τῶν περιβαλλόντων [illegible] ἔργον
ὕβρεως καί ἀδικίας. Ἡ μεταξύ Γερμανικῆς καί Ἀγγλικῆς
κυβερνήσεως προσυμφωνηθεῖσα ἀπόκρυφος καί αἰσχρά συναλλα-
γή, δι' ἧς ἡ πρώτη ὑπέσχετο νά ὑποστηρίξῃ χάριν τῆς δευτέρας
τό [illegible] πραξικόπημα, καί ἡ δευτέρα ν' ἀφοπλίσῃ χά-
ριν τῆς πρώτης τήν Ἑλλάδα, ἐγέννησε τόν ναυτικόν ἀποκλει-
σμόν, διότι ἡ Ἀγγλική κυβέρνησις προύτεινε „νά μήν ἐπιτραπῇ
ἡ ναυτική προσβολή κατά τῆς Τουρκίας ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος,“ καί
αἱ λοιπαί Δυνάμεις ἀμέσως ἐνέδωκαν τάς χεῖρας, „ἐφ' ὅσον ἐπ' ἔργου.“
[illegible] ὑπό τῆς Ἀγγλίας, ἐθεώρησαν τό μέγα κατό-
ρθωμα κατά πρῶτον, καί ἐν τῇ μέθῃ τῆς παντοδυναμίας
των ἐπιχείρησαν τό διέπραξαν, πλήν ἠγνόουν [illegible] τῆς
μα-

κολαφίζεται ὑπὸ τῆς μάστιγος τοῦ ἐλέγχου, διότι ἀδεῶς ἀνεμποδίστως κακοπραγῇ.

Τὸ ἔγκλημα αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἀναγράφομεν οὐχὶ εἰς τὰ ἔθνη, ἀλλ' εἰς μόνας τὰς κυβερνήσεις των, ἐσκίασε ἢ μᾶλλον διέγραψε πάσας προγενεστέρας ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀγαθοεργίας, καὶ προσέτι ἠμαύρωσε τὸ ἡρωϊκὸν καὶ ἀθάνατον τρόπαιον τοῦ Ναυαρίνου, διότι δὲν ἐξύβρισε μόνον αὐτό, ἀλλ' ἐκινδύνευσε καὶ τὴν ὕπαρξίν της. Μόνη ἡ θεία πρόνοια καὶ ὁ ἔμφυτος πατριωτισμὸς τὴν διέσωσαν ἐκ τοῦ ἐπαπειλοῦντος σπαραγμοῦ, ὃν ἐδύνατο καὶ ἤθελεν ἴσως νὰ προκαλέσῃ ὁ ἀποκλεισμός. Μολαταῦτα δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ἀναγνωρίσωμεν καὶ τὸ καλὸν εἰς αὐτὸν καθυπερθέσωμεν καὶ διαπρυσίως, ὅτι προκηρύττομεν ἀπόφασιν τὰ τῆς Εὐρώπης διεκοίνωσαν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Πιστεύομεν δὲ ὅτι ἐσαλεύθησαν ὀλίγον καὶ αἱ κυβερνήσεις ὅταν δι' ἐκεῖ ἤθελον λόγον ἐκίνησαν εἰς αὐτὰς [illegible] αἰσχροκερδείας δι-εννοήθη τὰ πλήθη.

Ἡμεῖς ἀδόλως [illegible] ὁ διάδοχος τοῦ Μεττερ-νιχ [illegible] ὅτι [illegible] ρανία γραφεῖον μὲ ὅλης [illegible] καὶ ἂν ἡ ἀκολουθοῦσα ἡ Αὐστριακὴ κυβέρνησις [illegible] εἰς τοῦτον ἀπεχθὴς μέτρον· ἐπιτηδεύονται τὰς παραδόσεις των, καὶ ἰδίως τὰς μισελληνικὰς δοξασίας των, δι' ὧν ἐθεώρει καὶ τὸν ἑλληνισμὸν ὡς περιττὸν παράγοντα. Λυπούμεθα ὅμως διὰ τὸν ἔξαλλον ὑποστράφησαν τοῦ θερμοῦ καὶ γενναίου τοῦ πατρὸς φιλελληνισμοῦ Κανιγγ, ὡς καὶ διὰ τὸν ἀμέθυστον [illegible] τοῦ [illegible] καὶ [illegible] Ναπολέων, οἵτινες ἀπαρνηθέντες [illegible] καὶ τὴν ἀγάπην ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος [illegible] ἀποσυμβαλόντας συμμορφώθησαν μᾶλλον μὲ τὴν Γερμανοαυστριακὴν ἐχθρότητα καὶ [illegible], ἢ μὲ τὴν Γαλλικὴν [illegible] καὶ εὐχαριστήσιν, ἂν καὶ ἄλλοτε αὐτὴ πάλιν μετὰ ἐπαθλον καὶ [illegible] παλαίσασα.

Οὐδέποτε θέλει ἐπέλθει νὰ ἐκριζώσωσιν εἰς τὴν καρδίαν τῆς Ἑλλάδος τὸ φρικτὸν [illegible], διότι ἀμφότεραι ἤθελον δι-

δικαίως καθαιρεθῇ ὁ μὲν ἐπὶ πολεμικῇ, ὁ δὲ ἐπὶ θρησκευτικῇ μι-
κρολογίας, καθόσον πρὸ τόσων ἐτῶν σύσσωμος ἡ Ἑλλὰς ἀπεθέ-
τωσε καθὰ προλέγουσιν ὡς Ἡγεμόνα τοῦ Βυζαντινοῦ γένους
τῆς Ἀγγλίας, καὶ πρὸ αἰώνων μετέδωκε τὴν ὀρθοδοξίαν
εἰς τὴν Ρωσσίαν, καὶ ἐπὶ Θεοδώρου τοῦ Ἰβανόβιτς (1588), ἐγκα-
θίδρυσεν ἐν Μόσχᾳ αὐτοκέφαλον τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῆς.
Πλὴν χάριν τῆς Βουλγαρίας, τῆς ὁποίας μ' ὅσα καὶ ἂν δια-
σαλπίζουν εὐφημίας, προσπορισθέντων διὰ τῶν ἀνεξηγήτων τοῦ
Τζάρου, ἐσφάλησαν ἡμεῖς, διαπράξαντες καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους
αὐτῶν ὁμογενεῖς μεγίστην ἱεροσυλίαν, διότι ἐτάραξαν τὴν
κοινὴν τῶν μεγάλων ἐπιγόνων ψυχήν, ὧν τὸ κατόρθωμα τῆς
Πόλης, διὸ εἶναι ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἱστορίᾳ τῶν μοιρῶν [illegible] κο-
σμήματα. Αἱ εὐαίσθητοι ψυχαὶ τῶν θερμῶν αὐτῶν [illegible]-
νων, πρέπει βεβαίως ν' αἰσθανθῶσι ὑπὸ φρίκης καὶ νὰ ἐπαι-
νέσωσι τὸ πράγμα, ὅτι [illegible] ὁ μέγας χριστιανικὸς τόπος
[illegible] καθ' [illegible]
ἐχθρῶν [illegible], ὅπως τὸ [illegible] πραγματοποιήσωσι καὶ
συντελέσωσι διὰ τὸ αἱματ[illegible] πρὸς τὴν ἀνέγερσιν

Περὶ δὲ τῆς νεωτέρας Ἰταλίας τί νὰ εἴπωμεν; — Ἂν αἱ
ἄλλαι Δυνάμεις ἤτε ἐν μέρει, ἤτε ἐν συνόλῳ ἔχουν ἀπόκρυφόν
τινα λόγον, ὅπως ἐξυβρίσωσιν ἢ καὶ φονεύσωσι τὴν ἐν Ἑλλά-
δι ἀρτιγεννηθεῖσαν αἱματοβαμμένην ἐλευθερίαν, ἡ [illegible]
Ἰταλία ἐδύνατο ἔχειν, ὅπως συνασπισθῇ μετ' αὐτῶν, καὶ ἀπορ-
ρίψῃ συνάμα τὰς ἄλλας κατὰ τῶν δυστυχῶν, διότι ἐπρόβλεπε
τὰ ἀσθενέστερα καὶ ὀλιγώτερα μέτρα, ἅτινα παρὰ τῶν
ἄλλων Δυνάμεων ἐπικυρώθησαν· αἱ σκιαὶ τοῦ Καβούρ
καὶ τοῦ Γαριβάλδη θὰ ἐρυθριῶσιν βεβαίως ἐκ τοῦ [illegible]
τοῦ Σουλτάν. Ἔπρεπε ὅμως νὰ ἐνθυμηθῇ ὅτι πρὸ τινων ἐτῶν
ὅλο καὶ αὐτὴ [illegible], καὶ ὅτι τὰ [illegible]
ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τέκνα της, εὕρισκον πολλάκις ἄσυλον
καὶ φιλοξενίαν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους. Ὤφειλε νὰ τηρῇ
ζωηρότερον τὴν μνήμην τῶν συμμάχων ῥαδιουργιῶν καὶ
ἀσχη-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

[illegible] ἐπιβάσεων, δι' ὧν πρὶν τῆς ἐθνικῆς συσσωματώσεώς της
κατεδικάσθη ὑπὸ τῶν συγγραφέων τῆς λοιπῆς Εὐρώπης. Ὁ ἴδιος
αὐτῆς ἱστορικὸς Βόττας ἀναφέρει ὅτι οἱ συγγραφεῖς εἶχον δια-
κηρύξει ὅτι, "οἱ Ἰταλοὶ εἶναι λαὸς ἄνανδρος, χαμερπής, ἀπα-
"τεών, ἄπιστος, ὕπουλος, διεφθαρμένος καὶ ἔτι πλέον [illegible]· δὲν
"ὑπάρχει [illegible] κλεπτῶν καὶ λῃστῶν, οἵτινες νὰ μὴ δια-
"γράφωνται μὲ τὸ ἐθνικὸν τῆς Ἰταλίας [illegible]."

Ταῦτα μᾶς ἀνακαλοῦν εἰς τὸν νοῦν ὅσα καὶ καθ' ἡμῶν τοῦ ἐχ-
θροῦ ἤδη [illegible] διαγράφονται, καὶ ὅσα ἰδίως ἔγραψεν [illegible] ἐξ
[illegible] Ὑπάλληλος Ἄγγλος εἰς τὴν κυβέρνησίν του, ὅτινα ἀλλα-
χοῦ ἀνεφέραμεν. Τίς οἶδεν τίς μᾶς [illegible] καὶ [illegible]
[illegible], ποῖον ἄδηλον μέλλον μᾶς περιμένῃ!

Ἡ Ἰταλία ὤφειλε τέλος νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἡ συμμαχία
μᾶλλον αἰσθηματικὴ ἢ συμφέροντος δύναται ποτὲ νὰ ὑπάρ-
ξῃ μεταξὺ δύο ἀδελφῶν [illegible] ἡ τῆς Ἰταλίας καὶ Ἑλ-
λάδος [illegible] μᾶλλον [illegible] πολιτικῆς [illegible] τῆς ἐ-
[illegible] τῶν [illegible]
φορᾶς. Καὶ ἐν τούτοις τὰ πάντα [illegible] καθωρισμένα κατὰ
τὴν προλέψαι αὐτὴν [illegible] οὐ μόνον συνετάραξε καὶ
συνεμάχησε μετὰ τῆς Αὐστρίας εἰς τὴν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἀν-
τιπαράταξιν, ἀλλ' ἔδειξεν ὅτι [illegible] καὶ ὑπὸ μικρῶν ἐλ-
ευθερωμένων, [illegible] ἐπὶ τῆς Κρήτης.

Ἡ τοιοῦτον ὅμως σήμερον [illegible] Εὐ-
ρώπη καθ' ἡμῶν, ὤφειλε ν' ἀναλογισθῇ ὅτι ἡ τιμή, ἡ δόξα, τὸ
μεγαλεῖον καὶ αὐτὰ τὰ κακῶς ἐννοούμενα συμφέροντα, δὲν
[illegible] εἰς τὴν ἄδικον ἢ ὑβριστικὴν ἐπίδειξιν καὶ ἐπαγγ-
[illegible] τῆς [illegible] κατὰ τῶν ἀσθενεστέρων, ἀλλ' εἰς τὴν
[illegible] τῆς δικαιοσύνης καὶ εἰς τὰ δόγματα [illegible],
ἐξ ὧν [illegible] καὶ τρέφονται αἱ ἀμοιβαῖαι συμπάθειαι
καὶ φιλίαι, διότι καὶ οἱ μικροὶ μετὰ τῶν μεγάλων [illegible],
καὶ οἱ μεγάλοι ὑπὸ τῶν μικρῶν ὑποστηρίζονται καὶ [illegible]
ταῦτα μόνα αἱ [illegible] αὐτὴ σχέσεις [illegible]
τῶν

τῶν ἐξάψεων τῶν ὑψηλοτέρων ἐθνικῶν ἀρετῶν· οἱ μὲν προκαλοῦν καὶ ἐμψυχοῦν, οἱ δὲ ἀγαπῶν καὶ εὐγνωμονοῦν.

„Μετὰ γὰρ μεγάλων βαιὸς ἄριστ' ἂν
„καὶ μέγας ὀρθοῖθ' ὑπὸ μικροτέρων (Αἴ. μαστ.)."

Ἂς σκεφθῇ δὲ ὅτι τὸ στίγμα, τὸ ὁποῖον ἐνεχάραξεν εἰς ἑαυτὴν διὰ τῆς ἐχθροπαθοῦς διαγωγῆς της κατὰ ἔθνους μικροτάτου ἄλλοτε εὐεργετήσαντος τὴν ἀνθρωπότητα, δυσκόλως θὰ ἐπιτύχῃ ν' ἀποσβέσῃ καὶ δέκα ἂν ἐπαναλάβῃ Ναυαρίνους, διότι τίς δύναται πλέον νὰ ἐμπιστευθῇ ἢ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν δικαιοσύνην, ἢ τὴν ἐπιείκειαν, ἢ τὴν γενναιότητα αὐτῆς, ὅταν παρατηρῇ ὅτι οὐχὶ τὸ ἐλάχιστον μετεστράφη, ἀλλ' ἀπὸ καιροῦ καὶ [...] διαπράττει ἀθέμιτα καὶ παράνομα ἔργα; — Δύνανται μὲν σκώμματα φιλοπόλεμα(?) ἢ μίσθαρνοι νὰ προσφέρωσι θωπεύματα ἴσως εἰς αὐτήν, καὶ νὰ προβῶσι μέχρις ἀποθεώσεως, πλὴν ὁπόταν τεθῶσι [...] καὶ τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀμφιβόλων πράξεων [...] ἐξετάζονται καὶ ἐπιβαρύν[...] [...] καὶ ἐθνικῶν [...] ἡ ἀθλιότης καὶ ἡ ἀσθένεια [...] ἅπαντα τὰ ἄλλα [...] χρῄζοντος πρὸς συμπάθειαν καὶ προστασίαν.

Τί ἰσχυροὶ τῆς Εὐρώπης, οἵτινες τοσοῦτον ἐπηρεάζετε(?) ἐπὶ πολέμοις(?), τί ταράττεσθε, τί θορυβεῖτε κατὰ τῶν ἀναρχικῶν(?) ἰδεῶν καὶ τῶν μηδενιστικῶν συνωμοσιῶν; Σκεφθῆτε μᾶλλον [...] ἀκριβοδικαίας καὶ δικαιοσύνης, ἵνα σκεφθῆτε ὅτι [...] οἱ δημιουργοὶ αὐτῶν! Κατεσχίσατε τὴν Εὐρώπην γενικὸν στρατόπεδον, ὄχι πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῆς, ἀλλὰ πρὸς τὸ [...], καὶ διηρέσατε τοὺς λαούς της εἰς δύο μεγάλας ἀγέλας ἐξ ὧν ἡ μία ἐργάζεται εἰς [...], ἵνα τρέφῃ ἀκόπως τὴν ἑτέραν, ἐν [...] καὶ εἰς αἰωνίαν ὀργὴν κατὰ τῶν ἀδικούντων, ἐν [...] καὶ τούτων ἡ σκέψις τῆς ἀλληλοσπαραγμίας χάριν τῶν ἀδίκων ἁρπαζόντων καὶ τῶν ἀκορέστων φιλοδοξούντων. Ἀλλ' ἐνθυμεῖσθε τῆς [...] τῆς Ῥώμης, οἵτινες [...] τῶν ἐσχάτων, [...] τὰ τῆς αὐτοκρατορίας!

Τί

Τί κακὸν ἐπράξαμεν εἰς τὴν Εὐρώπην, ὥστε να καταφέρεται οὕτως ἀνηλεῶς καθ' ἡμῶν καὶ ἀπειλῇ τὴν ὕπαρξίν μας; — Ἠρε[illegible] καὶ ἀνθρώπινα ἀνεγείραμεν εἰς αὐτήν, καὶ ἐμφρόνως [illegible]σύνης ἐσημάνταμεν, καὶ Ηγεμόνας της ἐξελέξαμεν, καὶ [illegible]κὰς μεταβολὰς τὰς ἀρεσκούσας της ἐπετελέσαμεν, καὶ [illegible] [illegible] ὑπεφέραμεν, καὶ ταπεινώσεις ἐθνικὰς ὑπέστημεν, καὶ [illegible] παντοίας ὕβρεις της ἠνέχθημεν, καὶ ἑκατόμβας ἐθυσιάσαμεν. Τί ἄλλο ἀπαιτεῖ; — Ἀρκεῖ, διὰ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, ἀρκεῖ! Ἄς μὴ μεταστρέψῃ τὸν [illegible] εἰς [illegible] ἀγρίου καὶ θηριώδους!

Ὅταν ἀπέναντι τοιούτων καὶ τοσούτων ἐνδείξεων, ὄφειλομεν καὶ [illegible] νὰ ἐξακολουθῶμεν μὲ [illegible] [illegible] [illegible]ρολογίας, ἄλλως κινδυνεύομεν νὰ ὑποστῶμεν ἢ τὴν [illegible] καὶ τὸ μῖσος της, τότε ἡ θέσις τῶν Ἑλλήνων καὶ Παρισίων ἦσαν βεβαίως μᾶλλον [illegible] [illegible] προτιμοτέρα, διότι [illegible] [illegible] καὶ [illegible] [illegible] [illegible] ἦσαν δυστυχῶς [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ἐλεύθερος, [illegible] [illegible] [illegible] καταστροφῆς καὶ ἀνάξιον μέλλον, ἡ [illegible] [illegible] ἀγενοῦς ἀπαιτήσεις, ἦσαν [illegible] τῆς [illegible] [illegible]. Πῶς ὑπάρχει τόσον [illegible] [illegible] αἱ ἐθνικαὶ ἀρεταὶ καὶ τὰ γενναῖα καὶ [illegible] [illegible] αἰσθήματα; Πῶς νὰ [illegible] [illegible] αὐτά, ἀφοῦ διὰ τὰ [illegible] [illegible] εἰς τὴν [illegible] [illegible], τὴν [illegible] [illegible], [illegible] τὰς τύχας τοῦ ἔθνους [illegible] [illegible], καὶ ἐν [illegible] εἰς τὸν [illegible] [illegible]; Δὲν κατανιᾷ εἰς [illegible] καὶ σχεδὸν ἤδη εἰς [illegible];

Ἐὰν ὅμως ἡ Εὐρώπη διότι [illegible] καὶ [illegible] τὰ [illegible], [illegible] ἤδη μετὰ [illegible] [illegible], ἤδη μετὰ [illegible] [illegible] νὰ μᾶς [illegible], ἢ καὶ [illegible] νὰ μᾶς [illegible], ἄς ἦναι τοὐλάχιστον, ἂν μέχρι τοῦδε δὲν [illegible], πόσας [illegible], πόσας θυσίας, πόσας [illegible] καὶ πόσας συμφορὰς [illegible] ἐξ ἡμῶν, ὅσας [illegible] καὶ αὐτὰς ἅπαξ [illegible], καὶ ἂν μᾶς [illegible] [illegible] τὰ [illegible]

καὶ

κακά μας, ἢ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἐκ τῶν δεινῶν, ἢ τέλος ἀφ' οὗ εἶναι ἰσχυρὰ καὶ παντοδύναμος μᾶς ἀπολέσῃ διὰ μιᾶς, καὶ ὄχι νὰ μᾶς χορηγῇ κατὰ σταγόνας τὸν θάνατον, ἢ νὰ μᾶς ῥαπίζῃ ὅταν ἔχῃ ἀντεγκλήσεις, ἢ θέλῃ νὰ ἐπιδείξῃ τοὺς [illegible],

„Quidquid delirant reges plectuntur Achivi."

Διότι εἰς ἣν μᾶς περιάγουσι θέσιν, ἐμείναμεν μὲν ἴσως Ἕλληνες, ἀλλὰ δὲν ἔχομεν καὶ Ἑλλάδα.

Ἂν δὲ ἐπανέλθῃ εἰς ἑαυτὴν καὶ ἀποφασίσῃ νὰ σεβασθῇ τὴν δικαιοσύνην, ὀφείλει πρὸς ἐπανόρθωσιν ὅσων καθ' ἡμῶν ἀδικιῶν καὶ ὕβρεων, τελέως ἀσκέπτως ἔπραξε, νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸν Ἑλληνισμὸν ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς. Ἠθικῶς μὲν ἀναγνωρίζουσα καὶ προστατεύουσα ἐλευθέρως αὐτόν, συνῳδὰ πρὸς τὰς ἀρχαίας ἐν τῷ κόσμῳ αὐτοῦ εὐεργεσίας καὶ τὴν νεωτέραν ἐν τῇ Ἀνατολῇ τὸ ἐλάχιστον ὑψηλὸν ἀποστολήν, διότι ἂν τὸ πνεῦμα [illegible] νὰ [illegible] ἐπὶ τῆς ὕλης ὡς τὸ δίκαιον ἐπὶ [illegible], ἡ Ἡγεμονία ὀφείλει ἐξ ἀπόλυτος εἰς τὸν Ἑλληνισμὸν [illegible] δὲ ἀποδίδουσα ἐπὶ τὸν [illegible] [illegible] τῆς Βουλγαρικῆς [illegible] καὶ τὴν [illegible] [illegible] καὶ γενναίαν [illegible] Κρήτην, διότι ἄλλως [illegible] σήμερον, ἡ Ἑλλὰς καθίσταται μέχρι τινὸς νέα τῶν ἐθνῶν [illegible], καὶ μάλιστα μετὰ τὴν χρυσο-

Εἰς τοιούτους καταλήξαντες βαθεῖς καὶ ἀποθαρρυντικοὺς λόγους, ὡς ἐκ τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀπόρου διαγωγῆς τῆς Εὐρώπης, τῆς ὁποίας καὶ ἡ [illegible] [illegible] καὶ ἡ [illegible] [illegible] [illegible] μᾶς ἀπέδειξαν, πειθόμεθα ἐξ ἄπορον ὅτι δὲν ἔχομεν καὶ βελτίονας νὰ ἐξασφαλίσωμεν ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων πολιτικῶν. Τὸ ἔδαφος τὸ ὁποῖον κατέχομεν εἶναι [illegible] [illegible] [illegible], καὶ οὐδαμοῦ εὑρίσκομεν χῶρον στερεὸν καὶ καθαρὸν νὰ στηρίξωμεν τὸν πόδα. Τοῦτο μάλιστα θεωροῦμεν καὶ μᾶλλον ἐνάρετος ἀπὸ τοὺς ἀλλοτρίους, διότι [illegible] [illegible] ὑπέστημεν καὶ παρέδωσαν τὰς τύχας τοῦ [illegible] χερσῶν. [illegible] Ἡ πολιτική, ἣν ἀπεστείλατε πρὸ [illegible] ἔτους, ὤθησε τὸ ἔθνος εἰς τὴν ὁποίαν ἤδη [illegible] [illegible]

[illegible], εἰς ἣν καὶ αὐτὸ συνηργήθη.

μηχανημένην καὶ ἀσυγχωρημένην κατάστασιν. Ἴσως ὑπάρχῃ μεταξὺ αὐτῶν βαθμολογία ἐν τῇ ἐποχῇ, πλὴν καθ' ἕνα ἢ ἄλλον τρόπον πάντες ἀναλόγως συνετέλεσαν πρὸς τὴν δημιουργίαν τῆς τότε καθεστώσης ἠθικῆς θέσεως. Τὴν ἐξακρίβωσιν ὅμως καὶ τὸν προσδιορισμὸν τῆς βαθμολογίας αὐτῆς, ἀφίνομεν εἰς [illegible] τὰς ἀρχὰς ἄν ποτε ἀσχοληθῶσι.

Δύο εἶχον ἐνώπιόν των στάδια νὰ διατρέξωσιν, ἢ νὰ ἐπιδιώξωσι τὴν Πανελλήνιον ἕνωσιν, — ἢ νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἀναμόρφωσιν. Τὸ πρῶτον στάδιον εἰς ὃ αὐτοὺς ἐκάλει ἡ μᾶλλον φυσικὴ [illegible], ἔφερε μὲν ἀμέσως τρομὰς εἰς [illegible], ἐξ μεγάλης ἀφορμῆς θορύβους, καὶ εἰς γελοῖα καὶ [illegible] σχέδια, πλὴν ἦτο βραδυπορώτερον, καὶ ἐν τῷ περιστάσει ἐξεθύμαινον, καὶ ταραχώδεις, καὶ [illegible], καὶ δυνάμενα νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὰς δυνάμεις καὶ εἰς τὸν κίνδυνον ἅπαν τὸ Πανελλήνιον. Τὸ δεύτερον ἦτο μὲν [illegible], πλὴν καὶ ἦτον ἀσφα[illegible]ηρόν, εὐπορώτερον καὶ ταχύτερον [illegible], ἄνευ μεγάλων κινδύνων [illegible] κινδύνων [illegible]. Ἀλλὰ παραβλέψαντες τὸ [illegible] σιν ἀσυλλογίστως εἰς τὸ [illegible] καὶ τὸ καλλιεργη[illegible] κώτερον ἐχαρακτήρισαν καὶ [illegible] δολοφονικόν· πλὴν ἐπο[illegible] τὸν [illegible] ἀντὶ τὸ [illegible], καὶ τὸν θάνατον αὐτὸ τῆς ζωῆς ὡς νὰ ἔλεγον "Viva la mia morte, muoja la mia vita!" καὶ ἐπεχειρίσθησαν τὸ ἀδύνατον μᾶλλον τὸ δεύτερον ἐνεργείας, [illegible] λον, εἰς ὃ καὶ ἀπέτυχον· ἐνῷ ἐν τῇ ἀσφαλεῖ καὶ [illegible] ἐκείνῳ, ἐξαρτᾶται καὶ ἡ ἐπιτυχία τούτου.

Ἕνεκα τῆς ἀρχῆς αὐτῆς ἐκτροπῆς καὶ ἄφρονος πολιτείας τῶν, ὧν ὑπηρετοῦντο μᾶλλον καὶ τὰ ἀλλόκοτα σχέδια, περιήγαγον βαθμηδὸν καὶ ἀνεπαισθήτως τὴν πατρίδα εἰς ἣν ἤδη διατελεῖ πολυόδυνον καὶ ἀπροσδόκητον θέσιν· ἐσωτερικῶς μὲν ἀποσυντεθειμένη, ἐξωτερικῶς δὲ [illegible], καὶ πανταχόθεν χρεοκοπημένη.

Ἡ θέσις αὕτη ἦτο καὶ εἶναι ἀναπόφευκτος συνέπεια τῆς ἀρχῆς, ἥτινα ἐσπάσθησαν, διότι ἡ πολιτικὴ τοῦ πολέμου καὶ [illegible], ἥτινα τῆς ὁποίας καὶ [illegible] θέλομεν ἔχει ἀνάγκην, δὲν ἐδύνατο ἄλλως νὰ συντελεσθῇ, ἀλλὰ διὰ φόρων

δα-

δασμών, [illegible] αναστατώσεων, αποτυχιών, θορύβων, αταξιών και γενικής παραλυσίας των εσωτερικών.

Προς το βαθύτερον τούτο χάος και την ηθικήν αποσύνθεσιν, δεν συνετέλεσαν ολίγον και οι ξένοι και εντός ομογενείς Τραπεζίται και τοκογλύφοι, οίτινες επί σκοπώ αθεμίτω και αισχρώ κέρδους, υπέθαλπον και υπεστήριζον την [illegible] πολιτικήν των πολεμικών προπαρασκευών. Η πολιτική αύτη κατασκευάζουσα αιτίας εκ της συνομολογήσεως τοκογλυφικών δανείων, κατεπλούτιζε συνάμα και έφθειρε το δύστηνον έθνος, του οποίου και τα θεμέλια εξεύτελιζε διά των υπερόγκων φόρων, και τα ήθη εμόλυνε διά της αγοράς των συνειδήσεων. Πανταχόθεν αναιδώς διηρπάζετο, και αναισχύντως κατεπροδίδετο. Λέγομεν αναισχύντως κατεπροδίδετο, διότι τινές εκ των κορυφαίων πολιτευτών, συνεννοούμενοι μετά των ξένων Πρεσβευτών και υπηρετούντες και τα συμφέροντα [illegible] ανελθόντες δε εις την αρχήν, εξησφάλισαν το ίδιον [illegible] και ανέτρεψαν εν καιρώ [illegible] μετά των [illegible].

Εις τοιαύτην ήδη [illegible] ηθικήν κατάστασιν ουχί δε μόνον [illegible] πάσα [illegible] του μέλλοντος [illegible], αλλ' εξέλιπε και εκ των ψυχών παν ευγενές αίσθημα, και εκ της γλώσσης πάσα ευσχημοσύνη. — Αν τις παρατηρήση εις υπάλληλον ή ιδιώτην τον [illegible] ή τον [illegible] του [illegible] εις τα κοινά βλάβην, θα λάβη την απάντησιν· "μήπως εγώ θα φτιάσω τον κόσμο;" — Αν εις επαγγελματίαν [illegible] ή τα μέτρα και τα σταθμά [illegible] ρων [illegible], θα ακούση μετά [illegible] "Κάνε εις το ρωμαίικο γυρεύεις δικαιοσύνη;" — Αν εις [illegible] άλλον [illegible], θα του [illegible] "και [illegible] εις των [illegible] ή το ρωμαίικο;" — Αν εις [illegible] ή [illegible] αποκαλύπτει [illegible] — "Ε! τώρα θα μας [illegible] το ρωμαίικο!" [illegible]

όπου

ξιον καὶ ἱερὸν ἔμεινεν εἰς ἡμᾶς, πᾶς ἠθικὸς φραγμὸς διεσπάσθη, καὶ ἐξέρρευσε πανταχόθεν ἡ λύμη τῆς διαφθορᾶς καὶ κακοηθείας! Πῶς ἠμελήθη νὰ καθαρίσωσι τὴν ἡμετέραν χώραν; Πῶς ἐσταμάτα νὰ συμπαραστήκωσιν εἰς τὸ ῥεῦμα τῶν τόσων ἀκαθαρσιῶν, ὅσας μᾶς ἐπεσώρευσε τὸ κακόβουλον σύστημα, δι' ὃ οἱ ἡμέτεροι πολιτικοὶ πρὸ ἡμισείας περίπου ἑκατονταετηρίδος [illegible] τὰς τύχας μας;

Ἐν τοιαύτῃ θέσει πραγμάτων τίς χρηστὸς πολίτης ἢ τίμιος ἄνθρωπος δύναται ν' ἀναμιχθῇ τελεσφόρως εἰς τὰ δημόσια; Τίς ἀποφασίζει ν' ἀπολέσῃ ἑκουσίως αὐτὸς ἑαυτόν; — Διότι ὅστις τὸ τολμήσῃ νὰ πράξῃ τι ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῶν κοινῶν, διατρέχει καὶ τὸν κίνδυνον νὰ παίξῃ καὶ ἀπολέσῃ πάντα τὰ ἠθικὰ αὐτοῦ κεφάλαια, καὶ ἐπὶ τέλους νὰ κηλιδωθῇ ὑπὸ τοῦ βορβόρου ὑπὸ τῆς ἐπικρατούσης [illegible]. Αὕτη εἶναι συνήθως [illegible] αὐτῆς, καὶ σπανίως περιβάλλεται μὲ τὴν [illegible] ἐπιτίθενται κατὰ τῆς [illegible] τὸν χρηστὸν [illegible] ἐμπλεχθέντων μὲ τὰς μᾶλλον [illegible] καὶ ἀγοραίας ὕβρεις. Καὶ ἐν τέλει [illegible] νέας [illegible] τῆς αὐτῆς ἢ ὁμοίας [illegible], καὶ πάλιν τὸν ἐξευτελίζει [illegible] μέχρι τοῦ ἀχθοφόρου. Εἰς τοιοῦτον [illegible] βαθμόν, ὅπου περιφρονοῦντα τὰ ἔργα της ὅτε τῶν κυβερνώντων, ὅτε ἑαυτὸν σέβεται. Εἶναι κάνθαρος ἀρεσκόμενος νὰ κυλίεται πάντοτε εἰς τὴν κόπρον.

Ἡ πατρὶς ἐν τῇ θλίψει καὶ τῇ εὐγενεῖ ἀγανακτήσει της, δικαιοῦται νὰ εἴπῃ ἐν γένει πρὸς τοὺς πολιτευτὰς αὐτῆς καὶ τοὺς ὑποστηρικτάς των: „Ἡ κακή μου μοῖρα μὲ παρέδωκεν εἰς πᾶσαν [illegible]
„τέκνα μᾶλλον δράκοντα ἢ φιλόστοργα τέκνα, ἄτιμα, κενό-
„δοξα, ἀνίκανα, ἀσύνετα, αἰσχροκερδῆ, φίλαρχα, ἀσεβῆ,
„πλήρη εἰς λόγους, [illegible] εἰς ἰδέας, [illegible] εἰς [illegible],
„[illegible] εἰς κακὰ καὶ ἄγονα εἰς ἀγαθὰ ἔργα, ὅλα τὰ
„ὁποῖα [illegible] νὰ μὲ [illegible] καὶ [illegible] μὲ [illegible]
„[illegible] ἀσπλάγχνως καὶ ἀσυνειδήτως ἢ [illegible] ὑπὸ τῶν [illegible]

-τῶν

„τὸν ὄλεθρον, καὶ ἤδη συνεχῆ καὶ ταχεῖα θυσιάζεται εἰς τὰ πάθη, ἐστε-
„ρημένη τὸ ἔλεος τῶν ἀλλοτρίων. Ἄγγελα καταρρευμένα ἤ
„ἀπώλεσαν, ἦλθε νὰ γίνῃ ἵλεως πρὸς σᾶς ὁ Θεός! Σᾶς ἐγκατα-
„λείπω εἰς τὴν δικαιοσύνην του, εἰς τὰς Ἐριννύας τῆς συνειδή-
„σεώς σας, καὶ εἰς τὸ ἀδωροδόκητον τῆς ἱστορίας δικαστήριον."

„ἔφθαρτ' ἔφθαρται ἄχεα πατρίδι φόνια.

- - - - - - - - - - - - - - - - - - - -

„Ἄλλος ἄλλον ἐποτοτύξῃ διαδοχαῖς ἀνὰ πόλιν (Εὐρ.)."

„Καὶ ἀρχαῖαι καὶ νέαι ἐπαρχίαι θρηνοῦν τὴν ἀπώλειαν πα-
„ρελθόντος γονίμου χρηστῶν ἐλπίδων, ἐξ οὗ παρηγόρει ἄθλιον ἐνεστὸς
„καὶ παρεσκεύαζε λαμπρότερον μέλλον. Θεσσαλία καὶ Ἤπει-
„ρος ἀντὶ θησαυροῦ ἐλευθερίας καὶ ἀσφαλείας εὗρον ἄνθρα-
„κας ἀναρχίας καὶ ληστοκρατίας. Ἡ δὲ Σελάνικος, διὰ τὴν
„προσάρτησιν τῆς ὁποίας ῥανίδας αἵματος ἐχύσατε, ἀπώλεσε
„καὶ τὴν τάξιν καὶ τὴν [illegible], καὶ τὸ πᾶν τῶν [illegible]
„των τὰ σύγχρονα καὶ ἤρεμα [illegible]. Οὐδὲν ἀφήσατε ἀμόλυν-
„τον, [illegible] καὶ ἄλλα [illegible] ἀπορρήτων [illegible]
„καμίας πολιτείας σας, ἐξ ἧς [illegible] δὲν ἀπαλλάσσομεν ἀκολου-
„γοῦν καὶ ὅσοι σᾶς ὑπεστήριξαν [illegible] βουλευτάς, ἦτο ἐκλογή."

Πικροὶ καὶ βαρεῖς ἦσαν βεβαίως οἱ λόγοι οὗτοι, πλὴν ἔπρε-
πεν νὰ τοὺς ἀκούσῃ καὶ νὰ πίῃ τὸ ποτήριον μέχρι τοῦ πυθ-
μένος, διότι αὐτὸ τὸ παρεσκεύασεν καὶ τὸ προσήνεγκεν καὶ
εἰς ἑτέρους πλῆρες ἀδελφικῶν διχονοιῶν καὶ δυστυχιῶν.

„. . . . . Ἔσφαξε καὶ τὸν οἶνον ἐκεῖνον

„Πίνει, συνεκπιεῖν ἐπὶ καὶ τὸν [illegible] (Ἀριστοφ.)."

Οἱ ἡμέτεροι πολιτευταὶ ὤφειλον ἐν τῇ μεταπολιτεύσει καὶ ἀ-
νεκλήσιμα μας, ν' ἀπέχωσιν ἀπὸ [illegible] καὶ καταστρεπτι-
κῶν ἐπιχειρήσεων, καὶ προστατεύων ἀπὸ πολεμικῶν μονομαχιῶν ἐνερ-
γείας, ἐκδόσεις ὑπὸ τῶν περιστάσεων [illegible]. Περὶ σχεδίου
περὶ ἀναπτύξεως τῆς [illegible] ἡμῶν [illegible], ὤφειλον
ἀπέναντι ν' ἀναβάλωσι δι' ἀνωτέρας χρόνους, ὅτε [illegible] δὲν ἔλειπεν
ἀπαρχὴ καὶ παρὰ, καὶ [illegible] ἐνεργήσωσι [illegible]
των τὰς ἐξωτερικὰς ὑποθέσεις του, νὰ ἐπιδοθῶσι σπουδαίως
εἰς

εἰς τὴν τῶν ἐσωτερικῶν διευθέτησιν, ἐξ ἧς δὲν ἀπεμακρύνθη καὶ ὁ
κατὰ τὰ ἀνήκοντα τελευταίως ὀργανισμὸς τῶν ἡμετέρων δυνάμεων,
ὅλοι καὶ εὐκολώτερον ἠθέλαμεν ἐπιτύχῃ τὴν πραγματοποίησιν
τῶν ἐθνικῶν πόθων μας.

Ἀλλ' ἴσως μας παρατηρήσουν, ὅτι δὲν ἔμεινε μέχρι τῶδε, ἤρξα-
μεν ἤδη εὐθύμως νὰ ἐναρχθῶμεν. Οὐ ἐσχάτως ἐξ ἐγόδ [illegible]
[illegible] νόμοι, δι' ὧν ἐλαττοῦται ὁ ἀριθμὸς τῶν βουλευτῶν, εὐρύνεται
ἡ ἐκλογικὴ περιφέρεια καὶ καθιεροῦται ἡ τῶν ἀξιωματικῶν [illegible]
[illegible], προϋποτίθενται ἀναγκαῖαι πραγμάτων, ἐξ ὧν
ἡ βουλευτοκρατία, προϋπόσχονται [illegible] τὴν ἔναρξιν τῆς βαθμιαίας τῶν δημοσίων θερα-
πείας [illegible]. [illegible] νὰ πραγματοποιηθῶσι, τὸ εὔχο-
μαι [illegible], ἔχω καὶ [illegible] ἀργὰ νὰ πραγματοποιηθῶσι, καὶ νὰ ἐπιλάμψῃ
[illegible] ἀπὸ καρδίας, τὰ χρυσᾶ ταῦτα ἔργα, καὶ νὰ [illegible]
καὶ ἐν πρώτῳ [illegible] οὐρανός, οὐ πυκνοὶ [illegible] [illegible]
[illegible] πρὸ [illegible] [illegible] καὶ νεφελώδη. Ἡ [illegible] καὶ ἡ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] τῶν [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. Ἡμεῖς [illegible]
καὶ [illegible] [illegible] [illegible] νέων [illegible], καὶ προ-
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] χαράν, ἐγείρθημεν
ἀπὸ τὸν [illegible] καὶ [illegible] εἰς ἕτερον [illegible], κα-
τὰ τῆς αὐτῆς ὀρμῆς καὶ [illegible] νὰ [illegible] [illegible]. Ἡ [illegible] ἦτο, [illegible]
ρὲς καὶ [illegible] νὰ [illegible]
[illegible] [illegible] τῆς νόσου.

Καὶ τῷ ὄντι. Τὸ πρῶτον [illegible] ἤδη ἔμεινα, καὶ ἐξη[illegible]-
θεν [illegible] τῆς μεταβολῆς αὐτῆς καὶ ἰδίως τῆς [illegible] περιφερείας,
[illegible] ὑπὸ τὸ [illegible] ἡ νὺξ καὶ τὸ ἔρεβος [illegible]
[illegible] καὶ [illegible] [illegible], καὶ [illegible], [illegible]
[illegible] καὶ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, ἄνθρωποι [illegible]
[illegible] καὶ [illegible], διότι ἡ κοινωνία ὑπὸ τὸ [illegible] [illegible]
καὶ [illegible], [illegible] χρηστῶν ἰδεῶν, ἧς ἐγείρομεν πρῶτον κα-
[illegible] ὑπὸ [illegible] καὶ ἐλευθέρας συνειδήσεως, ἣν [illegible]-
[illegible], ὅτε ὑπὸ [illegible] καὶ ἐλευθέρας [illegible], ἀλλ' [illegible] ὑπὸ
[illegible] [illegible] νὰ [illegible], ἀλλ' [illegible] ὑπὸ
[illegible] [illegible], [illegible] ὑπὸ τῶν [illegible] καὶ [illegible]-
[illegible] καὶ [illegible] ὑπὸ τῶν [illegible]· [illegible] [illegible]

ἄνευ ἐνθουσιασμοῦ καὶ γενναιότητος, ἀνίκανος καὶ τὸν κίνδυνόν της
νὰ αἰσθανθῇ, καὶ τὸν ἀποκεκρυμμένον σκοπὸν τῆς ἐσπευσμέ-
νης μεταβολῆς νὰ ἐννοήσῃ. Ὁ Πραγματισμὸς ἦτον σήμερον
τὸ ἰδανικόν της.

Τὰ μόνα πρακτικὰ ἐξαγόμενα τῆς ἐν τῇ μεταβολῇ ταύ-
της σχηματισθείσης Βουλῆς, ἐχρημάτισαν κατὰ τὸ σύνηθες νέα δά-
νεια, νέοι φόροι, ἄλογα ἐπιδόματα, ἀδιάκοποι πιστώσεις, σωρεία ἐξ-
αργυρωματικῶν, ἀχρειοτάτων καὶ ὡς ἀπὸ χυτηρίου ἐξερχομένων
νόμων, ἐπιπολαίως καὶ ἀστραπηδὸν ψηφιζομένων, καὶ ὡς ἐπι-
στέγασμα πάντων δωρεὰ προσωπικὴ πρὸς τὸν Διάδοχον ἐκ-
τεταμένων καὶ πολυτίμων ἐθνικῶν γαιῶν καὶ ἐπιμελητικῶν κτη-
μάτων, διὰ τὰ ὁποῖα ἡ Βουλὴ αὕτη οὔτε δικαίωμα
οὔτε ἀξιόπιστον ἐντολὴν εἶχε παρὰ τῶν ἐκλογέων, προϊὸν αὐθαι-
ρέτου καὶ ἀσεβοῦς, ἀπαλλοτριώσεως [illegible] ξενώνων καὶ ἱερῶν ἐπιφυλα-
σσῶν. Πρὸς τὸ ἐξαγοράσασθαι [illegible] διὰ τὸ ἴδιον κέρδος, ἦτο
ἐπιθυμητὸν ἴσως ποτὲ ἐδωρήθη.

[illegible] ὅμως [illegible]
λέσαντα ἀσύμφωνον [illegible] ἐγγυώμενα ἐν Βουλῇ καὶ
ταρλεισθείσῃ, καθόσον ἐσπευσμένως ἀνθεκτικῆς με-
ταβολῆς, νὰ διαθέσωσιν κτῆμα πρὸς τὸν μικρὸν ἢ ἀπελευθε-
ρωτὴν της προσκεκλημένης, καὶ ὡς ἐν τῇ ὁμηρικῇ περικοπῇ
καὶ τῶν εὐγενεστέρων ἀσχολουμένων ἤδη πως ἐμπρέπουσα γῆ
αὐτῆς. Δωρεὰ τοιαύτης φύσεως, ὄζουσα μάλιστα καὶ ἀρπαγῆς
καὶ ἱεροσυλίας οὔτε τὸν δωροδότην, οὔτε τὸν δωροδόχον τιμᾷ
ἐπικειμένης ἀτιμωτικῆς ἐθνικῶς καὶ πολιτικῶς. Ταῦτα ἐν παρό-
δῳ περὶ τούτων.

Αἱ νομοθετικαὶ μεταβολαὶ οἱασδήποτε φύσεως, δέν
πρέπει νὰ ἐπιτελῶνται μετ' ἐπισπεύσεως ἢ ταχύτητος καὶ ἐν
οἱαδήποτε περιστάσει, διότι πᾶς θεσμὸς πρὸ ἐτῶν λειτουρ-
γῶν δημιουργεῖ ἕξεις, ἰδέας, συμφέροντα, ἤθη καὶ ἐν γένει
τάξιν πραγμάτων, δι' ὧν συνέχεται ὅλως ἡ ἀλλήλως εὐρύθμως
καὶ ἠρέμως ἡ κοινωνία. Ἵνα λοιπὸν ὁ θεσμὸς οὗτος
ἀντικατασταθῇ ὑπὸ ἄλλου, πρέπει ν' ἀποδειχθῇ προηγουμένως

τὸ σχηματισθὲν αὐτό, καὶ δυνάμεθα νὰ πεισθῇ καλῶς ἡ κοινω-
νία περὶ τῆς ὑπεροχῆς καὶ ἀνωτέρας ὠφελείας τοῦ νέου, ἄλλως
προτιμότερον καὶ ἐμφρονέστερον εἶναι, νὰ μένῃ καὶ τὸ κα-
κῶς κείμενον, παρὰ ν' ἀντικαθίσταται ὑπὸ ἀβεβαίου καὶ ἐ-
τέρου νεωτερισμοῦ, ὅστις ἀνατρέπων καὶ ἐκτροχιάζων τὸ
δημόσιον σύστημα ἐκ τῆς συνήθους πορείας του, δύναται νὰ
ὁδηγήσῃ εἰς χάος ἢ λαβύρινθον ἀδιέξοδον. Τὰ φάρμακα
εἶναι διὰ τὰ πάσχοντα, καὶ οἱ νέοι νόμοι διὰ τὰ νοσήματα.
„In rebus novis constituendis evidens esse debet utilitas.
„(L. 2. ff. de Constit. Princ.)" Aucune loi ne doit être chan-
„gée, aucun usage ne doit être aboli sans quelque rai-
„son spécial (Bentham)."

Οἱ ἰσχυροὶ καὶ ἐλεύθεροι λαοὶ εἶναι, ὡς εὐστόχως
χαρακτηρίζει αὐτοὺς διάσημός τις συγγραφεύς, τὰ φρονιμώτατα
τῶν μεγάλων πολεμικῶν χαρακτήρων. Πρὶν ἢ ἐπαχθῶσι
καὶ ἐδραιωθῶσιν, ἀσταθεῖς [illegible] σημαντικῆς παρα-
[illegible] ἄλλης δυστυχίας [illegible] ἐσχηματίζοντο
[illegible] εἰς χώραν [illegible]
φιλόπατροι καὶ ὑπολαμβανόμενοι [illegible] καὶ ὁ ἡρωϊσμός. Πρέ-
πει λοιπὸν νὰ καθαρισθῇ [illegible] ἐκ τῶν ἐλαττωμάτων αὐτῶν
ἐπιτηδευμάτων διὰ τῆς ἐγκαιροτέρας ἐθνικῆς, καὶ νὰ μετριά-
ζωνται [illegible] πολεμικὴ ἐκείνη συνήθεια, ἥτις ἐκτεθῇ
ἡ ὁρμὴ αὐτῆς [illegible] τὸν ἀδιάκοπον ἐμφύλιον ὑπὸ
[illegible] ὑπὸ τὴν [illegible]
[illegible] πραγματικῶν παρουσιάζεται.

Ἡ συνήθεια αὕτη διδάσκει καὶ τοὺς ἁπλοῦς πολίτας καὶ
τοὺς ἄρχοντας, τίνι τρόπῳ ὀφείλουσι δεόντως νὰ ἐξασκῶσι τὰ δίκαια
καὶ τὰ καθήκοντά των. Αὕτη συμβουλεύει ὅλους τοὺς δημοσίους
ἄνδρας, νὰ περιφρονῶσι καὶ ἀμφιβάλλωσι τὰς ὑπερηφάνους ἀξιώσεις
τῶν φατριῶν, καὶ νὰ προφυλάττωνται ἀπὸ τὸ κομματικὸν πνεῦ-
μα, τὸ ὁποῖον διαιρεῖ τὴν ὅλην κοινωνίαν εἰς πολλὰς μερί-
δας, ἀντιζήλους οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐχθρικὰς πρὸς ἀλλήλας.
Τὸ σατανικὸν αὐτὸ πνεῦμα καὶ τὸν πατριωτισμὸν διαφθεί-
ρει, καὶ τὴν σύγχυσιν εἰς τὰς δοξασίας εἰσάγει, καὶ τὰς χα-
ρα-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ραυτήρας ἠλλοιώνη, καὶ φυτώριον γόνιμον μεγαλοδοξίας καὶ ἀδεισίας καθίσταται. Ἡμεῖς δὲ ὑπάγομεν τοὺς συνδαιτυμόνας θεωρῶν ὡς οἱ σπείροντες ἅλας, ἢ ρίπτοντες τὸ σπόρημα ἐπὶ ἀπαράσκευον καὶ ἀκαλλιέργητον γῆν.

Οἱ διὰ πραξικοπήματος ὑποκαταστάντες ἐπίσημοι νόμοι κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1886, οἵτινες ὡς ἐπισήμως ἀπεκαλύφθη, συνεγράφησαν καὶ ὑπὸ ἀλλοτρίων, δὲν εἶναι μόνον ἀντίθετοι πρὸς ὅν, ὡς ἐρρέθη, ἐπιδιώκουσι σκοπὸν ἀναμορφωτικόν, εἶναι προκομμένοι, συγκεντρωτικοί, ἀνεπαρκεῖς· δὲν εἶναι μόνον ἀντίθετοι πρὸς ἄρσιν τῶν κακῶν, ἐξ ὧν ἔφθειρε καὶ δημοκρατεῖται ἄπας ὁ πολιτικὸς ἡμῶν βίος, εἶναι ἐπίσης τῆς αἰσχρᾶς συναλλαγῆς καὶ τῶν φατριαστικῶν συνδυασμῶν ὑπηρέται· δὲν εἶναι μόνον νέον ἀνάρμοστον ἔνδυμα ἐπὶ παλαιοῦ ἐπιβληθέντος καὶ φυλῶν ξένων ἐπὶ αὐτοῦ [illegible] εἶναι κόμμα, ῥάμμα, ξάλωμα ἄνευ ἐπιτηδειότητος [illegible] βαθὺ ῥῆγμα, τὸ ὁποῖον διευρύνει καὶ τὸ [illegible] μεταβάλλεται εἰς φθόριον ὑπονομευτικὸν καὶ [illegible] ἐλαυνόμενα ὑπὸ [illegible]. Ἡ πολιτεία εἶναι πλέον ἀσύνδετος [illegible] ἀσθενεῖς καὶ ποικίλας θελήσεως, κυματιζομένη καὶ περιαγομένη ὡς ἀνεμόμυλον ὑπὸ τῆς ἀντιπνοίας τῶν ἀνέμων πλέον. Ἡ καταστροφὴ αὕτη τοῦ συντάγματος, καθιστᾷ καὶ τὴν μεταβολήν, καὶ πάντα τὰ ἐξ αὐτῆς προελθόντα ἀποτελέσματα καὶ νομοθετήματα παράνομα καὶ ἄκυρα, διότι κατὰ νομικὸν ἀξίωμα, τὸ ζημιῶδες ἐλάττωμα μεταδίδεται καὶ εἰς τὰς συνεπείας.

Ἡ κακὴ ἀρχή, ὡς ὀρθῶς ἔλεγον καὶ οἱ ἀρχαῖοι, εἶναι τὸ ἥμισυ τοῦ ἔργου, καὶ συνήθως ἡ ἀσφαλὴς αὐτοῦ ἀποτυχία. Ἡμεῖς δὲ πάντοτε καὶ κακῶς ἀρξάμενοι καὶ χεῖρον τελευτῶμεν.

„Κακῶς γὰρ ἤρξαντο καὶ πράττουσι κακῶς."

Ἤθελεν εἶσθαι τις ἐλπίσας ὅτι κλῆσις τις καὶ [illegible] δώρων καθηκόντων πρόσκαιρος χρόνου ἡμᾶς καὶ μᾶς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ ὀλέθρου καὶ τὴν ἄβυσσον τῆς ἐσχάτης, ὅτι κράτος ἐρχό-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ρθώσωσιν σκῆψεις ζωῆς καὶ χρηστῶν ἐλπίδων, χαῖρον ἄλλοτε
τὴν συμπάθειαν τοῦ κόσμου, ἐγκαταλείφθη σήμερον καὶ περιφρο=
νεῖται παρὰ πάντων, ὡς νὰ παρήκμασε ἢ νὰ πάσχῃ ὑπὸ ἐ=
ξαντλήσεως. Δὲν γεννώμεθα χωρὶς νὰ ἀποπλανηθῶμεν,
δὲν κάμνομεν βῆμα χωρὶς νὰ ὀλισθαίνωμεν, δὲν ἐπιχειροῦμεν
ἔργον χωρὶς νὰ κινδυνεύσωμεν ἢ νὰ ἀποτύχωμεν. Θέλω καὶ
ἤδη ἐνῷ γνωρίζομεν, ὅτι ἡ ῥίζα τοῦ δένδρου εἶναι ὅλως σαθρά, προ=
σέχομεν εἰς τοὺς κλάδους, τοὺς ὁποίους ἀποκόπτομεν βιαίως, ἐρεθιζό=
μεθα καὶ ἀδικοῦμεν. Πράγματα σμικρὰ καὶ ἀμφισβητήσιμα ἴδια τρόπαια
νικῶν! Ἂς περιθάλψωμεν τὸ σαθρὸν δένδρον, καὶ ἂς φυτεύσωμεν
νέον ἀμέσως, ἐξ οὗ καὶ μόνου δυνάμεθα νὰ δρέψωμεν καὶ καρποὺς
ἀφθόνους καὶ ὑγιεῖς. Εἴδομεν δὲ ὅτι προηγουμένως πραγματευόμε=
νοι τὸ ζήτημα ἐφθάσαμεν νὰ προβῶμεν πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν καὶ
ἀντιπαλαίσωμεν, ὅπως προλαβόντες ἢ δυνατόν, τὸν ἐπαπειλοῦντα
ἡμᾶς κίνδυνον. Ἢ ἂς ἐξακολουθήσῃ [illegible] μέρος τρόπας ἔχει, πλὴν παν=
τοίως ἐπιμεμελημένως, ἠρεμαίως, [illegible] πρὸς τὰς περιστάσεις ἁρμό=
[illegible] καὶ [illegible] βοηθούμενοι
νὰ ἐλπίζωμεν [illegible] ἀναβίωσιν.

Δὲν ἔχομεν ὅμως [illegible], ὅτι μετὰ ἡμισεί=
ας ἑκατονταετηρίδος [illegible] καὶ καταστρεπτικοῦ, θέλομεν
διὰ μιᾶς καὶ ὡς ἐκ μηχανῆς ἐπαναγάγῃ τὸν χρυσοῦν αἰῶνα,
ἀλλὰ πιστεύομεν ὅτι ἀναλαμβάνοντες βαθμηδὸν καὶ τὰς ἀρχὰς
γάς μας θεραπεύοντες, θέλομεν γείνῃ ἰσχυροί, μᾶλλον [illegible]
βαθεῖς καὶ ἄξιοι ὑψηλοτέρων προσδοκιῶν. Τὸ μοναστήριον
[illegible] νεοσύστατον ὡς ἠρέμα ἐπίσκοπι καὶ ἐπισύρῃ τὴν συμπά=
θειαν καὶ τῶν σεβαστῶν πάντων, διότι τὸ τὴν ἠμέραν, σύγχρονα
καὶ ἀγαθὰν αὐτοῦ διοίκησιν. Ἐὰν καὶ ἡμεῖς ἐνασχολήσωμεν ἀπ=
ναθεν ὡς αὐτό, καὶ ὡς μικροὶ καὶ ἀφιλοκερδεῖς, ἐπέλθωμεν
ἐξωτερικῶς μὲν ἀπὸ πᾶσαν ἀπάτην [illegible]
καρποφόρ καὶ ἀκαίρου φιλοδοξίας, ἐσωτερικῶς δὲ ἀπὸ σκαν=
δάλων [illegible], [illegible] καὶ ἀγῶνος [illegible], καὶ κατα=
γινόμεθα [illegible] εἰς τὴν ἠρεμίαν καὶ βαθμιαίαν
ἀνάπτυξιν τῶν ἡμετέρων δυνάμεων καὶ [illegible]

σημεῖον

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

σιγὰ ἀναλόγως τῶν μέσων μας, ἠθέλαμεν ἤδη ἀπογεύεσθαι τὸν γλυκύτερον καρπὸν τῆς εὐνομίας καὶ φρονήσεως ἡμῶν, εὐθηνοτέραν εὐπαλέστερον καὶ ἀδαπανώτερον τῆς ἡμετέρας πόλεως, καὶ κατέχει ἐντὸς τοῦ πολιτισμένου κόσμου, θέσιν ἔχει κοινοτέραν καὶ μᾶλλον ἐπίζηλον ἀπὸ τὴν τοῦ Βελγίου, διότι ἐν ἔτη εὐημερούσης καὶ ἐπιδεικτικώτατα, καὶ μέλλον εὐρύτερον ἔχομεν, καὶ κλίμα εὐκρασιώτερον, καὶ χώραν γονιμωτέραν, καὶ ἀκτὰς ὅλας σχεδὸν ἀλιμενώτους καὶ πρὸς ἐμπορίαν καταλληλοτάτας.

Καὶ ἠρξάμεθα μὲν ἐν τῇ ἀναγεννήσει καὶ νηπιώδει ἀναπτύξει μας, νὰ παρέχωμεν ὁπωσοῦν δείγματα βαθμιαίας καὶ μελλούσης προόδου, πλὴν αἱ ὑπερβάσεις καὶ ἐξωτερικαὶ περιπέτειαι, καὶ αἱ ἐπαγγελόμεναι ταραχώδεις ἐσωτερικαὶ στάσεις καὶ φιλαρχίαι, διεκώλυσαν τὴν ταχυτέραν καὶ εὔρυθμον τῆς κοινωνίας βελτίωσιν.

Ἡ δὲ ἐλευθερία [illegible] ἀπολίτευσις ἐχρημάτισεν ὁ ἀποκλειστικώτερος κλονισμός, τῆς [illegible] ἐλευθέρας συνειδήσεως ἤδη [illegible] καὶ τῆς [illegible] πρὸς [illegible] μένη καταλήψη, εἰσὶ [illegible] πρώτου πολιτικῆς [illegible], ἀλλ' ἀεὶ πολεμοῦσι καὶ [illegible] ἀδιακόπως ταραττόμεθα, καὶ διὰ δακρύων καὶ [illegible] χαλεπῆς διεκινούμεθα, πλὴν κράτος τὸ ὁποῖον ἔχει πῶς συνεταράχθη καὶ δι' αἰσχρᾶς συναλλαγῆς καὶ ἐξωνήσεως τῶν συνειδήσεων διοικεῖται, ὀλίγα παρέχει ἐχέγγυα μακροβιότητος. "Omnia Romae venalia esse".

Ὁσάκις διαδίδεται φήμη ὅτι νέον συνεκροτήθη δάνειον, οἱ ἐξ αὐτοῦ ὠφελούμενοι καὶ οἱ μὴ ἐννοοῦντες τὸν κίνδυνον, θεωροῦν τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὡς ἡμέραν πανηγύρεως καὶ σωτηρίας· "ἐσώθημεν, φωνάζουν, ἐσώθημεν!" Μωροὶ καὶ ταλαίπωροι! Ἂν τὰ δάνεια, τῶν ὁποίων συνήθως συνέπεια εὐθὺς ἦτο ἡ αὔξησις τῶν φόρων, ἔσωζον ἡμᾶς, ἠθέλομεν εἶσθαι πρὸ πολλοῦ σεσωσμένοι. Δι' αὐτῶν ἀποζῶμεν ὡς ἐπαῖται ἐν διηνεκεῖ ἀγωνίᾳ. Ἡ πρὸς συνομολόγησιν αὐτῶν προβαλλομένη δῆθεν ἀνάγκη τοῦ κράτους, εἶναι πρόσχημα ὄπισθεν τοῦ ὁποίου κρύπτεται τὸ φατριασμῶν συμφέρον καὶ ἡ φιλαρχία.

Τὸ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Τὸ μέγα δυστύχημα τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν της ὑπῆρξεν ὅτι δὲν ἐγέννησεν ἄνδρας ἢ ὅτι μεγάλους, ἢ ἔχω καὶ μικροὺς αὐτοὺς χαρακτῆρας, ἐξ ὧν κρίνονται τὰ ἔθνη, καὶ διαπλάττονται τὰ αὐστηρὰ καὶ χρηστὰ ἤθη, ἢ ἂν ἀνεφάνησαν οὗτοι καὶ τοιοῦτοι ἢ παραγκωνίσθησαν ἢ κατεδιώχθησαν, — ὅτι ἔλαβεν ἀξίους πολιτικοὺς ἄνδρας ἢ διαχειριστάς, οἵτινες ἂν ἐκ τῶν δυσμενῶν περιστάσεων δὲν ἠδύναντο νὰ τὴν ἐπανορθώσωσι ταχέως, τοὐλάχιστον νὰ βαδίζωσι κατὰ προνοίας καὶ συνέσεως εἰς ἄλλην θεμελιώδη πρὸς τοῦτον σκοπόν, καὶ συνάμα νὰ προάγωσι τὴν εὐημερίαν καὶ τὴν ἐν τῇ τάξει καὶ χρησιμευομένῃ τῆς χώρας ἐλευθερίαν, διότι τοιαῦτα εἶναι τὰ ἔργα ἅτινα χαρακτηρίζουσι ἐμφανῶς τοὺς πολιτικοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς σοφοὺς διαχειριστάς, τὰς μὲν μικρὰς χώρας νὰ μεγαλύνωσι, τὰς πτωχὰς νὰ πλουτίζωσι, καὶ τὰς παρακμαζούσας νὰ ἀναζωογονῶσι, καὶ ὄχι ἐκ τῶν δημοσίων ν' ἀποθησαυρίζωσιν αὐτοὶ ἢ οἱ φίλοι των, τὴν δὲ κοινωνίαν νὰ διαφθείρωσι, νὰ [illegible] καὶ νὰ κάμνωσι ἀπόρους ἢ φθείροντες καὶ γυναικίζοντες [illegible] πάθη, νὰ καταναλίσκωσι τοῦ καιροῦ εἰς ἐσωτερικοὺς [illegible] μοναρχικὸς ἔρωτος καὶ [illegible] δι' ὧν [illegible] καὶ καταστρέφουσι [illegible] τῆς [illegible] καὶ πολιτικῆς αὐτῆς [illegible] ἐὰν καὶ μετὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν μεγάλων [illegible], βελτιωθῇ ἡ τύχη μας.

Καὶ ἐν τούτοις οἱ πλεῖστοι διοικούμενοι σύγχρονοι [illegible] φέρονται [illegible] πρὸς ἀλλήλους καὶ ἁμιλλῶνται ἐν πάσαις ταῖς ἐνεργείαις, τὰς ἐκλογὰς ἢ τὰς πολιτείας των τὶς νὰ [illegible] τὸν Α, ἢ τὸν Β ἢ τὸν Γ, ἐνῷ ἅπαντες καταστρέφωσι ἢ ἔλθωσι τὸν [illegible] ἐν ὅτῳ ἀκολουθῶσι χαράν. Δάση, γέφυραι, προπαρασκευαί, [illegible], μεγάλαι [illegible] ἐπιχειρήσεις κ.τ.λ. ἐξ ὧν ἡ χώρα ἐσωτερικῶς καταστρέφεται, καὶ ἐξωτερικῶς καταισχύνεται, εἶναι τὰ μόνα [illegible] μέτρα τῆς διοικήσεώς των. Ποῖος τί εὐτελέστερον ἢ κακότερον ἢ καὶ ἀφρονέστερον [illegible] διοικήσεως; Τὸ δύσκολον, τὸ συνετὸν καὶ [illegible] εἶναι νὰ οἰκοδομῇ τις καὶ νὰ δημιουργῇ τὴν εὐημερίαν τῶν κοινωνιῶν ὡς γνωστικὸς καὶ οἰκονόμος οἰκογενειάρχης, καὶ ὄχι νὰ ἐπάγῃ τὴν ἀταξίαν καὶ ἀπορίαν, ἢ διότι [illegible], θορυβεῖν καὶ [illegible]

τὰ

θὰ πάντα πρὸς βέβαιον ὄλεθρον. Ὁ τοιοῦτος λέγεται παραμορφωτὴς ἢ ὀλετὴρ καὶ ὄχι ἀναμορφωτής.

Ἡμεῖς οὔτε Γερμανοί, οὔτε Γάλλοι, οὔτε Ῥῶσσοι ἢ Ἄγγλοι εἴμεθα, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον ἀρχαῖοι Σπαρτιᾶται ἢ Ῥωμαῖοι, ὅπως ἐπιδιώκωμεν τὸν τύπον κράτους ὅλως στρατιωτικοῦ καὶ ναυτικοῦ, διότι ἡ μόνον δὲν ἀγαπῶμεν τὰς καταιγίδας, αἵτινες καὶ δὲν μᾶς ἐπιτρέπουσιν, ἀλλ' εἴμεθα κυρίως καὶ ἔθνος γεωργικόν, ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικόν. Καὶ ἂν δὲν εἴμεθα τοιοῦτοι, ὀφείλομεν νὰ γίνωμεν, ὅπως δημιουργήσωμεν εὔπορον ἰδιωτικὸν βίον, ἐξ οὗ καὶ δύναμιν καὶ εὐζωΐαν προσκτῶμεν, καὶ ἐξημερώνωμεν ἐνταῦθα τὰ [illegible] πάθη μας, διότι ὁ συνεχὴς πόλεμος ἐξαγριώνει τοὺς ἀνθρώπους καὶ τραχύνει τὰ ἤθη. "Ferox gens nullam esse vitam sine armis putat." Θέλομεν δὲ καὶ ὡς ἐλεύθεροι καὶ ἀνεξάρτητοι, περιστοιχισμένοι ὑπὸ ἐχθρῶν [illegible] φθονούντων, καὶ ἔχοντες προγονικὰ δίκαια νὰ διεκδικήσωμεν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, νὰ ὀργανίζωμεν ταυτοχρόνως καὶ [illegible] κατὰ γῆν καὶ [illegible] τὰς στρατιωτικὰς ἡμῶν δυνάμεις [illegible] πρὸς [illegible] ἀλλ' ὅπως [illegible] πλ[illegible] βλάβης τῶν ἑτέρων [illegible] ἀναγκαιοτέρας, διότι ταῦτα συναλλήλως συνδέονται καὶ [illegible].

Προσέχωμεν δὲ ν' ἀναπτύξωμεν τὰς δυνάμεις αὐτὰς ἀπὸ τῶν [illegible], τῆς ὁποίας τὸ [illegible] νόσημα τὸ [illegible] καὶ τὸ αἰσχρὸν ἐμπόριον ἡμέρας σήμερον [illegible]. [illegible] τὸ μηχανικὸν αὐτοῦ νοσήματος, δὲν ἔχομεν ἤδη μόνιμον στρατόν, εἶναι ἐντελῶς ἀποσυντεθειμένος, οὔτε τάξις, οὔτε καθαριότης, οὔτε πειθαρχία, οὔτε χρηστοήθεια ἐπικρατεῖ ἐν μέσῳ αὐτοῦ. Αἱ χάριν τῶν βουλευτῶν καὶ [illegible] [illegible], ὡς καὶ αἱ πρὸς κερδοσκοπίαν ἢ ἐξ ὑπερβο[illegible] [illegible], χορηγούμεναι ὑπὸ πολλῶν ἀξιωματικῶν [illegible] ὑπερβαίνουν κατὰ τὴν κατάχρησιν, καὶ αὐτὰ τὰ ἄλλα [illegible] ὑπὸ τῶν [illegible] [illegible]. Τοιουτοτρόπως συντελοῦμεν μᾶλλον ἀμέσως καὶ [illegible] μορίας ἢ στρατὸν [illegible] συγκεκροτημένον καὶ [illegible] ὑπὸ [illegible] στρατιωτικοῦ πνεύματος καὶ ἀληθοῦς πειθαρχίας.

Ἀνα-

Ἀναμορφούμενοι δὲ ἐσωτερικῶς ἐξωτερικῶς, ἠθέλαμεν καὶ ταχύτερον γίνῃ ἄξιος τῆς ἐξωτερικῆς ἡμῶν ἀποστολῆς. Ἐνῷ διὰ σήμερον οὐδένα ἔχομεν γνήσιον φίλον ἢ προστάτην, ὅτε ἀπολαμβάνομεν ἄλλας συμπαθείας ἀπὸ μόνας τὰς ὑπὲρ ἀθλίων ἢ ἀσθενῶν αἰσθανομένας, θέλομεν ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ἀναμορφώσει μας καὶ φίλους καὶ προστάτας ἀνακαλύψῃ, καὶ ἐφεξῆς ὑπὲρ ἡμῶν αἰσθήματα διαφέρῃ καὶ τὸ μέλλον μας ἐξασφαλίσῃ, διότι θέλομεν διὰ τῶν πραγμάτων ἀποδείξῃ ὅτι ἂν μικροὶ ὄντες, ἐξεύρομεν καὶ δυνάμεθα νὰ προαγάγωμεν ἀναλόγως τὴν ἡμετέραν εὐδαιμονίαν, πολὺ μᾶλλον θέλομεν ἔχωσι ἐκεῖνοι νὰ ἐπιδιώκωμεν καὶ μεταδίδωμεν αὐτὴν, [illegible], καὶ ἀναπτύσσοντες ὅτι [illegible] μας ἀνήκει.

Καὶ ἂς ἐνθυμώμεθα πρῶτον ὅτι δὲν ἀφῄρεσε πολὺ ἀφ' ἡμῶν ὁ καιρὸς, καθ' ὃν [illegible] τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας, ἡ Εὐρώπη [illegible] πόλεις, [illegible] διαχωρισθῇ εἰς δύο [illegible]· τὰ δὲ [illegible] [illegible] ἡ [illegible] [illegible] ὅσας συμμαχίας [illegible], ἡ μὴ [illegible] τῶν ἰσχυρῶν ἐν τῇ [illegible] τῶν πραγμάτων, νὰ συντελεσθῶσιν εἴτε ἐντεῦθεν, εἴτε [illegible] πρὸς τὸ συμφέρον των· ἑτέρα εἶναι ἀδύνατον ἄνευ κινδύνων νὰ [illegible]. Ἐὰν [illegible] ἡ Ἑλλὰς εἶναι ἐσωτερικῶς [illegible] καὶ [illegible], δύναται νὰ παραστῇ εἰς [illegible] τὸν ἀγῶνα μετὰ μείζονος πιθανότητος ἐπιτυχίας· οἱ ἀποστολοί [illegible] ὑπὸ τῶν συμμάχων καὶ τῶν ἄλλων, [illegible] ὑπὸ τῆς ἐσωτερικῆς της [illegible], ἤθελον τότε, [illegible] βεβαίως [illegible] ὑποδοχὴν, καὶ ἡ [illegible] τῆς ἀναγνωρισθῇ ἐφ' ὅλων τῶν ἄλλων [illegible] τῆς Ἀνατολῆς.

Ἐξηγήσαμεν ἀπαραιτήτως καὶ μεθ' ὅλης τῆς [illegible] τὰς ἰδέας καὶ τὰ γεγονότα ἐπὶ τῶν δύο [illegible] [illegible], καὶ ἤθελε νὰ μὴ ἀναγκασθῶμεν καὶ [illegible] ἐξ ἑτέρας [illegible] ἀφορμῆς νὰ τὰ [illegible] μετὰ [illegible] ἐκτάσεως. Τυχὸν νὰ μᾶς [illegible]

ἢ

ἢ καὶ νὰ ὑποπέσωμεν εἰς ἀκούσια λάθη. Τοῦτο ὅμως ἔχομεν τὴν ἀδιάσειστον πεποίθησιν ὅτι ἐξεπληρώσαμεν μεθ' [illegible] δικαίας, ἀπροσωποληψίας καὶ δικαιοσύνης τὸ πατριωτικὸν ἡμῶν καθῆκον, καὶ δι' αὐτὸ οὐδὲν ἄλλο ἀξιοῦμεν, ἀφ' οὗ [illegible] νὰ μᾶς ἀναγνώσωσιν, εἰμὴ νὰ μᾶς κρίνωσιν ἀπαθῶς καὶ ἀπροκαταλήπτως, ὄχι μὲ μόνα τὰ ἰδιωτικὰ φρονήματα, ἀλλὰ νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν καὶ τὰ [illegible], καὶ νὰ μᾶς [illegible] ὄχι μὲ τὸ [illegible] ἢ τὸ μέτρον τοῦ [illegible] καὶ [illegible] φανατισμοῦ, ἀλλὰ μὲ τὸ τοῦ [illegible] καὶ γνησίου πατριωτισμοῦ, διότι καὶ ἡμεῖς ἐκ τούτου μόνου ἐκινούμεθα, καὶ ἐξ αὐτοῦ πάντοτε ἐνεφορήθημεν, καὶ [illegible] [illegible], ὃν [illegible] ἄλλοτε [illegible]. Τοῦτο ὅμως [illegible] τὰ πρότερα, [illegible] καὶ συγκαλύψη αὐτά, καὶ ν' ἀποδοθῶσι [illegible] τῆς πάθη καὶ τὰς [illegible] τοῦ Πανελλ[illegible].

Μαΐου Αὐγούστου 18[illegible] [illegible] καὶ [illegible].

[illegible]

(α) Συγκεκινημένου τοῦ Βασιλέως ἀπὸ τὸ [illegible] ἐν [illegible] τῇ [illegible], συνέρρευσε πλῆθος λαοῦ εἰς τὰ πλατεῖαν τῶν ἀνακτόρων [illegible] ὑπὲρ τοῦ πολέμου. Ὁ Βασιλεὺς τότε ἐμφανισθεὶς μετὰ τῆς Βασιλίσσης, τῶν Βασιλοπαίδων καὶ τοῦ Πρωθυπουργοῦ εἰς τὸν ἐξώστην ἀπήντησε πρὸς τὰ πλήθη τὰ ἑξῆς

„Παιδιά,

„Αἱ περιστάσεις εἶναι σοβαραί, καὶ πρέπει νὰ σκεφθῶμεν σοβαρῶς μὲ φρόνησιν καὶ μὲ θάῤῥος. Ἐνδεχόμενον νὰ [illegible]
„θυσίας μεγάλας, γνωρίζων ὅμως ἐκ τῶν [illegible] τὸν φιλοπατρίαν
„καὶ αὐταπάρνησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἔχω πεποίθησιν ὅτι [illegible]
„θύμως θὰ ὑποστῇ αὐτάς. Ἔχετε πεποίθησιν εἰς τὴν [illegible]
„[illegible] τῆς Ἑλλάδος, καὶ εἰς τὴν [illegible]
„ἐπὶ τῶν [illegible] τοῦ Ἑλληνισμοῦ. – Ζήτω ἡ Ἑλλάς.“

Ἡ [illegible] τότε [illegible] πρὸς τὸν λαὸν [illegible], ὅπου μετὰ τοῦ [illegible] [illegible]

[illegible]

…εν ἡ Ἀγγλική "Ἐφημερὶς τοῦ Ναυάρχου" τὴν 1ην Μαΐου 1886, ἀναδημοσιευθέντα καὶ ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις "Νέας Ἐφημερίδος ἀρ. 150." καὶ ὡς κρίνῃ περὶ τῶν μνημονευθέντων αὐτῶν ἀποκαλύψεων. Ἰδοὺ αὐτά·

"…… Τοσαύτην δ' ἐπιτυχίαν ἔσχε τὸ κίνημα τοῦτο, ὥστε ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος εὑρίσκετο εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ θυσιάσῃ τὸν θρόνον του. Ἡ Α. Μ. ὅμως προέβλεπε σαφῶς τὴν καταστροφήν, ἥτις θὰ ἐπηκολούθει εἰς πόλεμον ὑποκινούμενον ὑπὸ ἑνὸς μόνου κόμματος, ἐὰν ἐπέτρεπε πλήρη ἐνέργειαν. Ὅπως σώσῃ λοιπὸν τὸ Βασίλειόν του, ἀπετάθη πρὸς τὰς μεγάλας Δυνάμεις ἵνα παρέμβωσιν, ὑποδεικνύων αὐταῖς ὅτι θὰ ἦτο εἰς αὐτὸν ἀδύνατον νὰ διατάξῃ τὴν ἀποστράτευσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἐὰν δὲν ἐπιέζετο ὑπὸ διεθνοῦς ἐπεμβάσεως. Ἀγγλία, Γερμανία, Αὐστρία καὶ Ἰταλία προθύμως συνήνεσαν νὰ συνδράμωσι τὸν Βασιλέα Γεώργ[illegible] [illegible] Δὲν εἶναι ἀμφίβολον ὅτι ὑπαγ-… [illegible]